

ACTIVITEITENVERSLAG 2015

Inhoudstafel

1. Voorwoord

2. Inleiding

- 2.1. Opdrachten van de ICDO
- 2.2. Belangrijke evoluties in 2015

3. Activiteiten van de ICDO

- 3.1. Secretariaat
- 3.2. Samenstelling
- 3.3. Plenaire vergaderingen
- 3.4. Een eerste stap naar een evaluatie van het beleid inzake duurzame overheidsopdrachten binnen de federale overheidsdiensten
- 3.5. Inventaris van de wagenpak

4. Activiteiten van de werkgroepen van de ICDO

- 4.1. Werkgroep Federale Strategie
- 4.2. Werkgroep EMAS
- 4.3. Werkgroep Mobiliteit
- 4.4. Werkgroep Duurzame Overheidsopdrachten
- 4.5. Werkgroepen Duurzame Voeding en Duurzame Evenementen
- 4.6. Werkgroep Maatschappelijke Verantwoordelijkheid
- 4.7. Werkgroep Gezondheidsongelijkheden
- 4.8. Werkgroep Internationaal Beleid
- 4.9. Werkgroep DO-doelstellingen in de strategie van de federale organisaties
- 4.10. Werkgroep Verband tussen DO-prestaties en werkingskosten

5. Activiteiten van de cellen duurzame ontwikkeling van de federale overheidsdiensten

- 5.1. Kanselarij van de Eerste Minister
- 5.2. FOD Personeel en Organisatie
- 5.3. FOD Budget en Beheerscontrole
- 5.4. FOD Informatie- en Communicatietechnologie (Fedict)
- 5.5. FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking
- 5.6. FOD Binnenlandse Zaken
- 5.7. FOD Financiën
- 5.8. FOD Mobiliteit en Vervoer
- 5.9. FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg
- 5.10. FOD Sociale Zekerheid
- 5.11. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu
- 5.12. FOD Justitie
- 5.13. FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie
- 5.14. Ministerie van Defensie
- 5.15. POD Maatschappelijke Integratie
- 5.16. POD Wetenschapsbeleid

6. Lijst van afkortingen

7. Bijlage

1. Voorwoord

2015 is een jaar waarin de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO) de integratie van de doelstellingen op het vlak van duurzame ontwikkeling in de federale instellingen heeft voorbereid.

Er was nood aan voorbereiding omdat er door belangrijke regelgevende teksten, die in 2014 in werking waren getreden, nieuwe verplichtingen aan de federale instellingen werden opgelegd die een impact hebben op hun agenda voor 2015:

- Het Koninklijk Besluit van 9 oktober 2014 bepaalt de inhoud van het actieplan inzake duurzame ontwikkeling dat de federale instellingen jaarlijks aan de voorzitter van de ICDO moeten overhandigen. In dat opzicht heeft het FIDO in 2015 met ondersteuning van de coördinatoren van de DO-cellen een werkwijze opgesteld voor een actieplan dat gericht is op de doelstellingen van de federale langetermijnvisie voor duurzame ontwikkeling en van de VN-Agenda 2030, die universele doelstellingen bevat. De ICDO heeft een nieuwe werkgroep opgericht voor de integratie van doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling in de strategie van de federale instellingen. De taken van de werkgroep kunt u raadplegen in hoofdstuk.
- Het Koninklijk Besluit van 4 april 2014 bepaalt de transversale strategische doelstellingen die elke federale instelling in haar bestuursovereenkomst moet vermelden, met de goedkeuring van de voogdijminister. De ICDO heeft in 2015 de federale instellingen ondersteund bij het luik “Duurzame ontwikkeling”, door middel van de eerder vermelde werkgroep, waarin het FIDO en de FOD P&O nauw samenwerken.

- In de omzendbrief van 16 mei 2014 wordt er een jaarlijks verslag voorzien over het gebruik van duurzaamheidscriteria in overheidsopdrachten voor federale instellingen. U kunt dat eerste verslag raadplegen in het verslag van de DO-Cellen van elke federale overheidsdienst, in hoofdstuk 5 van dit document.

Vorbereiding is ook nodig omdat de algemene samenstelling van de ICDO-werkgroepen in 2015 ingrijpend verandert om de activiteiten toe te spitsen op een meer strategische benadering van de integratie van duurzame ontwikkelingsdoelstellingen binnen de federale instellingen. Er worden twee nieuwe groepen opgericht en vier andere groepen fusioneren. De redenen van die wijzigingen worden in hoofdstuk 2 uitgelegd.

Tot slot is voorbereiding ook nodig omdat erg belangrijke projecten, zoals het voorontwerp van het derde Federaal Plan Duurzame ontwikkeling, het nationaal Actieplan “Bedrijven en Mensenrechten” en het nationaal Actieplan “Strijd tegen ongelijkheid in de gezondheidszorg” eerst door de ICDO werden onderzocht vooraleer ze aan de politiek werden doorgegeven. De voortgang van die projecten wordt in hoofdstukken 3 en 4 vermeld.

Ik wens u veel leesplezier toe,

Dieter Vander Beke,
Voorzitter van de ICDO

2. Inleiding

Met dit jaarverslag willen we de werkzaamheden van de ICDO in 2015 toelichten. Deze inleiding geeft een overzicht van de opdrachten van de ICDO en van de belangrijkste ontwikkelingen van het afgelopen jaar.

2.1. Opdrachten van de ICDO

De ICDO is belast met de voorbereiding en de coördinatie van de opvolging van de acties van de federale overheidsdiensten op het gebied van duurzame ontwikkeling.

De commissie heeft conform de wet eveneens de opdracht:

- Om sporen en mogelijkheden aan het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) en thema's aan het Federaal Planbureau voor te stellen in het kader van hun takenpakket, vastgelegd in de wet van 5 mei 1997, en toe te zien op hun goede afwikkeling;
- Om het verslag van de leden te coördineren, dat ze moeten opstellen 18 maanden voor het einde van het lopende Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling (FPDO);
- Om het voorontwerp van FPDO en het ontwerp van FPDO voor te bereiden;
- Om een voorstel te formuleren aangaande de modaliteiten van de volksraadpleging over het voorontwerp van FPDO.

(Wet van 5 mei 1997 betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling, gewijzigd bij wet van 30 juli 2010 en bij wet van 15 januari 2014).

Sinds 2010 heeft de ICDO mee de “Strategische federale langetermijnvisie voor duurzame ontwikkeling” voorbereid, die de doelstellingen bepaalt die de federale overheid in het door haar gevoerde beleid op lange termijn nastreeft. Die Langetermijnvisie (LTV) werd in 2013 door de regering goedgekeurd en overkoepelt de plannen- en rapportagecyclus inzake duurzame ontwikkeling. Ze is het referentiekader voor de activiteiten van de ICDO, van het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) en van het Federaal Planbureau. Ze definieert ook een reeks indicatoren aan de hand waarvan wordt nagegaan in welke mate deze doelstellingen worden gehaald. De LTV wil meer bepaald tegemoetkomen aan de internationale en Europese verbintenissen die België is aangegaan.

2.2. Belangrijke evoluties 2015

2.2.1. De VN legt 17 universele duurzame ontwikkelingsdoelstellingen vast (SDG's)

Op de Duurzame Ontwikkelingstop, op 25 september 2015, keurden de VN-lidstaten een nieuw Programma voor duurzame ontwikkeling tegen 2030 goed. Dit omvat 17 universele doelstellingen (SDG's - Sustainable Development Goals) en streeft 169 subdoelen na. Die doelstellingen bouwen voort op de Millenniumdoelstellingen voor ontwikkeling. Zij streven het volgende na:

1. Armoede in al zijn vormen beëindigen, overal ter wereld.
2. Honger uitbannen, voedselzekerheid realiseren, de voeding verbeteren en duurzame landbouw bevorderen.
3. Een leven in goede gezondheid voor iedereen verzekeren en welzijn voor iedereen op elke leeftijd bevorderen.
4. Iedereen, op gelijke voet, toegang bieden tot kwaliteitsonderwijs en de mogelijkheden voor levenslang leren bevorderen.
5. Gendergelijkheid en empowerment van vrouwen en meisjes.
6. Iedereen toegang bieden tot water en sanitaire voorzieningen en zorgen voor een duurzaam waterbeheer.
7. Iedereen toegang bieden tot betaalbare, duurzame en moderne energie.
8. Een inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve werkgelegenheid en waardig werk voor iedereen bevorderen.
9. Een veerkrachtige infrastructuur bouwen, duurzame en inclusieve industrialisatie bevorderen en innovatie aanmoedigen.
10. Ongelijkheid binnen en tussen landen verminderen.
11. Steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam maken.
12. Zorgen voor duurzame consumptie- en productiemethodes.
13. Dringend maatregelen nemen om klimaatverandering en de impact ervan te bestrijden.
14. De oceanen, de zeeën en de maritieme hulpbronnen in stand houden en duurzaam exploiteren voor een duurzame ontwikkeling.
15. De terrestrische ecosystemen beschermen en herstellen, daarbij zorgen voor duurzame exploitatie ervan, bossen duurzaam beheren, woestijnvorming bestrijden, de verarming van de bodem stoppen en omkeren en een einde maken aan het verlies van de biodiversiteit.
16. Vreedzame en open samenlevingen stimuleren met het oog op duurzame ontwikkeling, iedereen toegang bieden tot het rechtssysteem en zorgen voor efficiënte, verantwoordelijke en inclusieve instellingen op elk niveau.
17. De implementatiemanieren versterken en het wereldwijd partnerschap voor duurzame ontwikkeling revitaliseren. België heeft zich, net als alle lidstaten van de VN, verbonden om bij te dragen tot de realisatie van de SDG's tegen 2030. De federale overheidsdiensten moeten starten met het integreren van de doelstellingen van de Langetermijnvisie (LTV) en de universele duurzame ontwikkelingsdoelen in hun kernactiviteiten. Vanaf 2016 zullen richtsnoeren zijn uitgewerkt, die moeten worden geïmplementeerd in de actieplannen voor duurzame ontwikkeling.

2.2.2. Integratie van duurzame ontwikkelingsdoelen in de bestuursovereenkomsten

In maart 2015 keurde de ministerraad de algemene principes voor de bestuursovereenkomsten en -plannen van de federale overheidsdiensten goed (K.B. van 4 april 2014¹).

In mei 2015 nam de ministerraad kennis van het voorstel van het College van voorzitters van de federale overheidsdiensten betreffende de gemeenschappelijke doelstellingen die moeten voorkomen in alle bestuursovereenkomsten 2016-2018. Die gemeenschappelijke strategische en operationele doelstellingen werden opgesteld vanuit de invalshoek van de responsabilisering van het overheidsmanagement en het beheer van de federale overheidsdiensten. Het voorstel van het College van voorzitters omvat volgende elementen: :

- Verbetering van de efficiëntie en vermindering van de kosten;
- Administratieve vereenvoudiging;
- Klantgerichtheid of verbetering van de relatie met de gebruikers/de burgers;
- Duurzame ontwikkeling;
- Bevordering van kansengelijkheid;
- Bevordering van het welzijn en van de organisatiecultuur;
- Verbetering van de interne controle;

¹ (Koninklijk Besluit van 4 april 2014 tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 29 oktober 2001 en tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 2 oktober 2002 betreffende de aanduiding en de uitoefening van de staffuncties in de federale overheidsdiensten (FOD) en de programmatorische federale overheidsdiensten (POD)).

- Verbetering van de interne audit;
- Samenwerking tussen diensten.

Het hoofdstuk over duurzame ontwikkeling (artikel 35) berust dan weer op vier verbintenissen :

1. *Een beheerssysteem hanteren waarbij de lasten onder controle blijven, gebaseerd op de internationale richtlijnen op het vlak van maatschappelijke verantwoordelijkheid (ISO 26000) of het behoud van het EMAS-certificaat.*
2. *Jaarlijks een actieplan voor duurzame ontwikkeling opmaken (K.B. van 9 oktober 2014) en integreren in de bestuursovereenkomst.*
3. *Een geregelde en kwalitatieve dialoog aanvatten met de stakeholders over zijn werking en beleid.*
4. *Om de twee jaar rapporteren over zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid aan de hand van de richtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI).*

2.2.3. De ICDO start met een strategische benadering van integratie van de DO-doelen in de federale organisaties

Om de overgang naar een meer strategische benadering van de integratie van duurzame ontwikkeling in de federale organisaties te organiseren, heeft de ICDO beslist om nieuwe werkpijlers en nieuwe prioriteiten vast te leggen. Zij stelt immers vast dat diverse projecten voor een verbetering hebben gezorgd op het gebied van duurzame ontwikkeling binnen tal van federale organisaties. Toch is gebleken dat die verbeteringen zich in hoofdzaak beperken tot de operationele sfeer, ook al zijn de concrete effecten niet te verwaarlozen.

Sinds 2014 laat het regelgevingskader echter meer ruimte voor een strategische benadering van duurzame ontwikkeling. De ICDO op-

teert dus voor een benadering die meer gericht is op het strategisch luik van de federale organisaties. Met de steun van het FIDO verloopt die overgang via verschillende initiatieven :

- Aan de federale organisaties instrumenten en praktische gidsen ter beschikking stellen die de kennis op het gebied van duurzame ontwikkeling consolideren. Zo werden in 2015 een Handboek voor het opmaken van een duurzaamheidsverslag volgens de richtlijnen van de GRI, een Methodologie om een actieplan voor duurzame ontwikkeling uit te werken, een Gids voor duurzame voeding en een Vademecum voor duurzame mobiliteit opgesteld.
- Duurzame ontwikkeling integreren in het management van de federale organisaties. 2015 is dus het jaar waarin enerzijds instrumenten werden gecreëerd die ter beschikking worden gesteld van de cellen DO om een actieplan voor duurzame ontwikkeling op te stellen en, anderzijds, het jaar van een proefproject waarbij zes FOD's samenwerken die hun eerste Duurzaamheidsverslag volgens de richtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI) willen opstellen (zie hieronder).
- Binnen de ICDO twee nieuwe werkgroepen in het leven roepen en hun mandaat vastleggen. De ene werkgroep werkt rond de integratie van duurzame ontwikkelingsdoelen in de strategie van de federale organisaties. De ICDO keurt het mandaat ervan goed in september 2015 en de werkgroep komt voor het eerst samen in december 2015. De tweede werkgroep werkt rond het verband tussen de prestaties op het vlak van duurzame ontwikkeling en de werkingskosten. Het mandaat ervan wordt eveneens goedgekeurd in september 2015. De werkgroep zal een eerste keer bijeenkomen begin 2016.
- Samenvoegen van vier ICDO-werkgroepen die elk werken rond een specifiek thema dat verband houdt met de operationele

werking van de federale organisaties. Het gaat om de werkgroepen EMAS, Duurzame voeding, Duurzame evenementen en Duurzame mobiliteit. Die onderwerpen zullen voortaan worden behandeld in de werkgroep DO-doelen in de strategie van de federale organisaties. De andere werkgroepen, die transversaal zijn en gericht op de voorbereiding van het beleid, blijven behouden.

(Zie hoofdstuk 4)

[2.2.4. Zes federale overheidsdiensten stellen hun eerste GRI duurzaamheidsverslag voor](#)

Zes federale overheidsdiensten gingen in 2015 de uitdaging aan om een duurzaamheidsverslag op te stellen volgens de richtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI-4). Dit was pionierswerk, want geen enkele overheidsdienst had eerder die moeilijke oefening gemaakt. Het FIDO startte dit proefproject op. Het maakte van de gelegenheid gebruik om een handboek op te stellen en ter beschikking te stellen van de federale overheidsdiensten, een handboek dat bedoeld is om hen te helpen bij het opstellen van een duurzaamheidsverslag volgens de GRI-richtlijnen.

Een GRI-rapport handelt over zaken die de kernactiviteiten van een overheidsdienst vormen en de impact ervan op het algemeen belang en de overgang naar een duurzame samenleving. Het rapport geeft een beeld van de significante economische, milieu-gerelateerde en sociale impact van een organisatie en van de invloed die zij uitoefent op het oordeel en de beslissingen van belanghebbenden. Die laatste hebben dus een stem in het kapittel en kunnen thema's en onderwerpen naar voren schuiven.

Alle federale instellingen worden verzocht om diezelfde weg te volgen.

2.2.5. De federale overheidsdiensten beschikken over een methodologie om hun actieplan voor duurzame ontwikkeling op te stellen

Het K.B. van 22 september 2004 richt binnen elke federale overheidsdienst een cel voor duurzame ontwikkeling op. Het vertrouwt hier verschillende opdrachten aan toe, waaronder de voorbereiding van een jaarlijks actieplan voor duurzame ontwikkeling van de FOD. De inhoud van dit actieplan wordt verduidelijkt in het K.B. van 9 oktober 2014².

Vervolgens stelt het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling in 2015 een methodologie voor om een actieplan voor duurzame ontwikkeling op te stellen. Het wil op die manier tegemoetkomen aan de behoeften van de verantwoordelijken van de Cellen duurzame ontwikkeling die belast zijn met de coördinatie van het proces om DO te integreren in hun FOD/POD.

Die methodologie gaat in op de noodzaak om acties te plannen op korte termijn (jaarlijks), op middellange termijn (2030) en op lange termijn (2050) en om een verband te leggen met de strategische en operationele doelstellingen van de organisatie. Ze wordt vertaald in een handboek en een voorstel voor een stramien.

2.2.6. De verslaggeving over de integratie van duurzame ontwikkelingscriteria in federale overheidsopdrachten krijgt vorm

De omzendbrief van 16 mei 2014³, die in werking trad op de dag van zijn afkondiging, legt aan federale organisaties het volgende op :

- 2 Koninklijk Besluit van 9 oktober 2014 tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 22 september 2004 houdende oprichting van cellen duurzame ontwikkeling in de federale overheidsdiensten, de programmatorische federale overheidsdiensten en het Ministerie van Landsverdediging.
- 3 Omzendbrief van 16 mei 2014 betreffende de integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten geplaatst door federale aanbestedende instanties.

- Een beleid invoeren voor duurzame overheidsopdrachten;
- Zoveel mogelijk sociale, economische en milieuoverwegingen opnemen in het bestek;
- Overheidsopdrachten toegankelijk maken voor kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's);
- Motiveren, in een aantal gevallen, waarom overwegingen rond duurzame ontwikkeling wel of niet werden opgenomen;
- Een kwalitatieve en kwantitatieve verslaggeving over opdrachten gegund door federale overheidsinstanties.

Voor de federale overheidsdiensten wordt die rapportering, gebaseerd op de indicatoren in bijlage 3 van de omzendbrief, gecentraliseerd door de ICDO. Ze wordt voor het eerst gepubliceerd in dit jaarverslag, onder punt 3.4.

2.2.7. Het Nationaal Actieplan “Bedrijven en Mensenrechten” bereikt een mijlpaal

Het voorontwerp van het Nationaal Actieplan «Bedrijven en Mensenrechten», gedragen door de werkgroep Maatschappelijke Verantwoordelijkheid van Organisaties, komt in 2015 in de raadplegingsfase. De federale bijdrage tot dit voorontwerp zal dan worden verrijkt met de bijdragen van het Vlaams, Waals en Brussels Gewest. In het najaar zal, na politiek overleg, de geconsolideerde versie aan de stakeholders worden voorgelegd ter raadpleging en onderwerp zijn van verschillende adviesaanvragen aan de adviesraden die bevoegd zijn voor die materie.

(Zie hoofdstuk 4)

3. Activiteiten van de ICDO

In dit hoofdstuk belichten we de activiteiten van het secretariaat, de samenstelling van het Bureau en de thema's die in 2015 tijdens de plenaire vergaderingen werden behandeld.

3.1. Secretariaat

Het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) verzorgt het secretariaat van de ICDO en de werkgroepen.

Cédric Van de Walle heeft als secretaris van de ICDO gedurende heel 2015 het secretariaat van de vergaderingen van het Bureau en van de plenaire vergaderingen van de ICDO waargenomen. Het secretariaat van de werkgroepen van de ICDO werd waargenomen door verschillende leden van het FIDO.

Ieder jaar brengt het secretariaat van de ICDO verslag uit van de activiteiten van de ICDO.

3.2. Samenstelling

De ICDO is samengesteld uit vertegenwoordigers van alle federale overheidsdiensten en van het ministerie van Defensie. De Gewesten en Gemeenschappen worden eveneens uitgenodigd om een lid aan te duiden. Het Federaal Planbureau wordt vertegenwoordigd door een waarnemer. Het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO) neemt het voorzitterschap van de ICDO waar.

Bij het begin van ieder kalenderjaar moet de ICDO een Bureau samenstellen. Tijdens de plenaire vergadering van 19 januari benoemde de ICDO mevrouw Marielle Smeets en de heer Peter Vanderstuyf als ondervoorzitters.

Het mandaat van de ICDO-leden loopt af eind 2015. Begin 2016 zal de samenstelling van het ICDO worden vernieuwd voor een mandaat van 5 jaar.

3.3. Plenaire vergaderingen

In 2015 kwamen de leden van de ICDO zes keer voltallig samen: op 29 januari, 26 maart, 26 mei, 25 juni, 24 september en 10 december.

Opgvolging van de instrumenten van de wet

Tijdens die plenaire vergaderingen werden de activiteiten van de werkgroepen en de ontwikkeling van de instrumenten van de wet betreffende de coördinatie van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling stipt opgevolgd.

In mei zette de TaskForce Duurzame Ontwikkeling van het Federaal Planbureau het Federaal Rapport inzake duurzame ontwikkeling 2015 - deel toekomstverkenning: «Onze consumptie en productie houdbaar maken» uiteen. De FRDO gaf op zijn beurt toelichting bij zijn activiteitenprogramma 2015-2016, goedgekeurd door de AV van 24 april 2015.

En tot slot keurde de ICDO in december het ledenrapport goed tot vaststelling van de bijdrage van de federale overheidsdiensten aan het 2de Federaal plan inzake duurzame ontwikkeling (2004-2012). De regering heeft het volgende plan nog niet aangenomen. Maar het mandaat van de ICDO-leden loopt af en het lijkt dus logisch om dit rapport nu af te sluiten. Het document bevat:

- Een inleiding die de wetgevende context en de gevolgde methodologie in herinnering brengt, evenals de algemene statistieken;
- Een samenvatting van de realisaties, volgens de structuur van de acties die werden voorgesteld in het tweede plan, met interviews met deskundigen van de FOD;
- En een benadering per federale organisatie met de gegevens die tot midden 2013 werden ingevoerd in de online gegevensbank.

Vorbereiding van de beleidslijnen

De leden worden regelmatig op de hoogte gehouden van de politieke debatten in verband met het voorontwerp van het 3de Federaal Plan inzake duurzame ontwikkeling en van het Nationaal actieplan «Bedrijven en Mensenrechten». Zij besteden ook veel aandacht aan de nota van het College van Voorzitters over de gemeenschappelijke doelstellingen die moeten voorkomen in de bestuursovereenkomsten 2016-2018, en in het bijzonder aan artikel 35 dat handelt over duurzame ontwikkeling. Op internationaal vlak wordt periodiek de stand van zaken doorgegeven van de onderhandelingen over de vastlegging van duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (Sustainable Development Goals - SDGs) tegen 2030 bij de Verenigde Naties.

In juni bespreken de leden de reorganisatie van de werkgroepen van de ICDO, op basis van een nota die werd voorbereid door het FIDO. De ICDO geeft haar akkoord voor het samengaan van 4 bestaande werkgroepen (EMAS, Mobiliteit, Evenementen, Voeding) en voor de oprichting van een nieuwe werkgroep met een ruimer actieterrein, dat de vier thema's in kwestie omvat, alsook nieuwe thema's die verband houden met de integratie van DO-doelen in de strategie van de federale organisaties. Overigens keurt ze het principe goed om een nieuwe werkgroep in het leven te roepen, gericht op het verband tussen de prestaties rond duurzame ontwikkeling en de

werkingskosten. Het mandaat van die twee werkgroepen wordt onderzocht en goedgekeurd tijdens de vergadering van september. Tegelijk wordt de kandidaatoproep gelanceerd om die werkgroepen samen te stellen.

In september zullen de leden de ZMV-tool leren kennen (Zelfevaluatiekader Maatschappelijke Verantwoordelijkheid), die door de FOD Personeel & Organisatie werd ontwikkeld. De werkzaamheden met deze tool resulteren in een actieplan dat tegemoetkomt aan de vraag naar een plan op basis van de ISO 26000-richtsnoeren, zoals voorzien voor de bestuursovereenkomsten. Ook kan het ZMV gecombineerd worden met de richtsnoeren van het Global Reporting Initiative (GRI).

Deelname aan een onderzoeksproject

In juni geven de leden van de ICDO hun akkoord om samen te werken met het consortium van onderzoekers van de Universiteit Antwerpen (CSB), de ULB (IGEAT) en het Federaal Planbureau, in het kader van het onderzoeksproject SUSPENS dat wordt gefinancierd door de POD Wetenschapsbeleid. Het onderzoeksteam wil bestuderen hoe «de milieu- en sociale dimensie verzoenen in het kader van de overgang naar een koolstofarme samenleving» en daarbij een bijzondere aandacht besteden aan gezinnen. Het nodigt de ICDO uit om deel te nemen aan een rondetafelconferentie. De onderzoekers zullen er vier «background papers» voorstellen en een discussie zal de hindernissen ter ontwikkeling van het overheidsbeleid kunnen identificeren. Zo zal deze rondetafel, die zal plaatsvinden in februari 2016, een bijdrage kunnen leveren om de onderzoeksvragen nauwkeurig te bepalen.

Aanvullende indicatoren naast het bbp

Tegelijk stelt het Federaal Planbureau aan de ICDO voor om mee te werken aan de opstelling van een lijst van aanvullende indicato-

ren naast het bbp. De wet van 14 maart 2014 bepaalt immers dat de overheid en de burgermaatschappij moeten deelnemen aan de voorbereidende werken. Een eerste rapport hierover moet begin 2016 worden gepubliceerd door het Instituut van de Nationale rekeningen met een samenvatting in het jaarrapport van de Nationale Bank van België en op basis van dit rapport zal een parlementair debat plaatsvinden in maart 2016. Omwille van dit krappe tijdschema, heeft het Federaal Planbureau op 21 september een tussenrapport voorgesteld, om feedback te krijgen tijdens een ronde tafel die op 15 oktober plaatsvond.

3.4. Een eerste stap naar een evaluatie van het beleid inzake duurzame overheidsopdrachten binnen de federale overheidsdiensten

De omzendbrief van 16 mei 2014 (*integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten geplaatst door federale aanbestedende instanties*) voorzag de implementatie van de omzendbrief binnen de federale diensten op een structurele wijze via richtlijnen en procedures ten laatste tegen 31 december 2014.

Met het oog op de voorbereiding van de implementatie werden verschillende (interdepartementale) initiatieven genomen. Vormings- en discussievergaderingen werden georganiseerd met de cellen duurzame ontwikkeling en EMAS coördinatoren (op 30/09/2014 en 17/11/2014), op initiatief van de FOD Justitie (op 27/11/2014) en op initiatief van de FOD Binnenlandse Zaken (op 21/04/2015 en op 27/04/2015). Specifieke vormingen rond sociale clausules werden georganiseerd door FOD P&O op 30/11/2015 en op 3/12/2015. Het thema rond de sociale clausules kwam ook geregeld terug op de agenda van de maandelijkse vergaderingen van het Netwerk van federale aankopers.

In dit kader van de interne implementatie kan vooral het jaar 2014 en in mindere mate 2015 als een overgangsjaar gezien worden. Het belang van het beleid voor de federale overheid kan gezien worden in het licht van het jaarlijks aantal publicaties in het Belgisch publicatieblad. Voor de federale overheidsdiensten die gehouden zijn aan de omzendbrief zijn de volgende cijfers (2015) voor (vereenvoudigde) publicaties mee te delen :

- OISZ en OIN: 786 aankondigingen en 2401 vereenvoudigde aankondigingen van opdrachten;
- POD's: 48 aankondigingen en 12 vereenvoudigde aankondigingen van opdrachten;
- FOD's: 1 aankondiging voor concessie, 268 aankondigingen en 208 vereenvoudigde aankondigingen van opdrachten;
- Ministerie van Defensie: 198 aankondigingen en 75 vereenvoudigde aankondigingen van opdrachten en 6 aankondigingen van opdrachten op gebied van defensie en Veiligheid.

De rapportering naar de ICDO in het kader van de omzendbrief heeft vooral betrekking op de FOD's en POD's. Voor het Ministerie van defensie is de situatie niet duidelijk. Het aandeel van gepubliceerde opdrachten is geen maat voor het aantal gelanceerde opdrachten van een bepaalde dienst. Het totale aantal ligt, door het bijkomend aantal niet gepubliceerde opdrachten, vaak veel hoger.

Vaststellingen:

- 1) **Procedures:** 9 van de 18 federale diensten geven in de rapporten van de cellen DO een duidelijke toelichting bij hun interne benadering en werking rond duurzame overheidsopdrachten. Voor 9 andere diensten werd geen informatie ontvangen. De omzendbrief van 16 mei 2014 legde het installeren van een intern beleid voor duurzame aankopen op tegen het einde van 2014. Toch kan gesteld worden dat 7 diensten (FOD Kanselarij, POD Maatschappelijke Integratie,

FOD Werk, FOD Mobiliteit, FEDICT, FOD Justitie en de FOD Binnenlandse Zaken) duidelijk werk hebben gemaakt van procedures, instructies, dienstnota's en/of interne monitoring systemen. Op dit vlak heeft de omzendbrief wel de gelijke zijn vruchten afgeworpen. In minstens één geval wordt gemeld dat de opzet van deze interne maatregelen een duidelijk positief effect heeft gehad op het integreren van de duurzame criteria in overheidsopdrachten.

- 2) **Bijlage 3 documenten:** Het secretariaat van de ICDO ontving het bijlage 3 document van 6 diensten (FOD Kanselarij, POD Maatschappelijke Integratie, FEDICT, FOD Justitie, de FOD Binnenlandse Zaken en de FOD Financiën). Hierin werd gerapporteerd over 234 opdrachten voor een totaal bedrag aan 133 Meuro. Het betrof 163 (70%) diensten en 71 leveringen (30%). De verwijzingen naar milieu- of sociale criteria vertonen over het algemeen zeer weinig variatie. In 68.7 % van de vermeldingen bleken de milieuaspecten volgens de aankopers niet van toepassing te zijn. Voor de sociale aspecten wordt overwegend (88%) verwezen naar de ILO conventies.
- 3) **Bijlage 1 documenten:** In het kader van de ICDO rapportering 2015 werden 75 bijlage 1 documenten onderzocht. Deze documenten worden in bijna alle gevallen toegevoegd bij de interne dossiers en hebben betrekking op verschillende duurzame overwegingen bij de specifieke overheidsopdrachten. Gezien het grote verschil tussen het aantal publicaties van overheidsopdrachten via E-Notification in 2015 (537 voor de FOD's en POD's excl. het Ministerie van Defensie) en het aantal ontvangen bijlage 1 documenten kunnen vanuit de analyse van deze documenten slechts beperkt betrouwbare conclusies getrokken worden voor de ganse federale overheid. In het bijzonder is de opvolging van de implementatie van de omzendbrief binnen de OISZ en OIN (3177 publicaties in 2015) onduidelijk gezien er geen kanaal

voor rapportering voorzien is.

Op basis van een eerste analyse van de ontvangen bijlage 1 documenten van FOD's en POD's kunnen wel de volgende tendensen aangegeven worden:

- a. 27 bijlage 1 formulieren van een stafdienst ICT van een FOD werden standaard ingevuld en bevatten geen variatie in de antwoorden. De dienst rapporteert in deze 27 documenten voor een totaal bedrag aan 17,7 Meuro met de antwoorden dat er in geen enkel geval marktverkenning heeft plaatsgevonden en dat in geen enkel geval kansen geboden werden aan de kmo. Verder, dat in alle gevallen de volgende sociale overwegingen in acht worden genomen: naleving van sociale wetgeving, garanderen van gelijke kansen, toegankelijkheid voor personen met een handicap, naleving van IAO Conventies, rekening houden met aanvaardbare lonen, duurzame en eerlijke handelspraktijken en rekening houden met veiligheid en opleiding personeel. Vooral het aspect 'toegankelijkheid personen met een handicap' is merkwaardig gezien het bijna nooit als relevant gemeld wordt door andere diensten. Gezien het 'standaard karakter' werden deze 27 documenten niet verder in overweging genomen.
- b. In 100 % van de geanalyseerde bijlage 1 documenten wordt marktanalyses uitgevoerd door een bedrijfsbezoek of door het contacteren van potentiële leveranciers/dienstverleners. In 23% van de gevallen wordt het Internet en brochures geraadpleegd, in 6% van de gevallen werd een oproep tot informatie georganiseerd via tijdschriften, dagbladen enz. en in 4% van de gevallen werd beroep gedaan op E-Notification

voor een oproep tot informatieverstrekking.

- c. In bijna alle bijlages worden maatregelen genomen om kansen te bieden voor de kmo: in 100% door het afstemmen van de eisen van kwalitatieve selectie, in 88% door het beperken van administratieve lasten inzake het opvragen van documenten en attesten (meestal via digiflow) en in 25% van de gevallen door gebruik te maken van de onderhandelingsprocedure.
- d. In 100% van de bijlages wordt rekening gehouden met sociale wetgeving
- e. In 100% van de bijlages wordt rekening gehouden met de ILO conventies.
- f. In vele gevallen (65%) wordt rekening gehouden met aanvaardbare lonen en met eerlijke handel (71%). Het is mogelijk dat dit vooral in het licht van de ILO Conventies (en uitsluitingscriteria) wordt gezien. Een verdere analyse van de bestekken zou hier uitsluitel moeten over geven.
- g. In 58% wordt rekening gehouden met gelijke kansen en diversiteit, maar de antwoorden zijn sterk afhankelijk van dienst tot dienst.
- h. Nooit werden volgende aspecten in rekening genomen: toegankelijkheid personen met een handicap (0%) en inschakelen minder gekwalificeerde doelgroepen (0%). Voor 2 opdrachten werd beroep gedaan op de sociale economie, maar het is niet duidelijk of het hierbij om marktreservering ging. De opmerkingen in de bijlagen vermelden dat via onderaanneming kan gewerkt worden.
- i. Vele bijlages verwijzen naar het rekening houden met door de sector gevalideerde documenten via de gidsvoorduurzameaankopen (50%). Toch blijkt

uit eerste analyse van deze bijlages dat de mogelijkheden van het instrument mogelijk onvoldoende gekend en/of gebruikt worden. De bevraging van het FIDO over het instrument in 2016 zullen hier aanvullende informatie moeten opleveren.

- j. 3 opdrachten van de FOD Binnenlandse Zaken maken melding van de levenscycluskost techniek voor een totaal bedrag van 908 keuro. Ook de FOD Justitie verwijst voor één opdracht naar de LCC techniek (voor 65 keuro).
- k. In 3 gevallen wordt ook uitdrukkelijk melding gemaakt van innovatieve technieken.

Conclusies en aanbevelingen

Wat het effectief opnemen van duurzame overwegingen in overheidsopdrachten betreft is er duidelijk meer onderzoek nodig om te oordelen of er voldoende rekening wordt gehouden met de verschillende duurzame impacten. Vooral de weinig variatie in de bijlage 3 documenten lijkt er op te wijzen dat **aankopers in vele gevallen van oordeel zijn dat het rekening houden met de kmo geen problemen vormt, dat milieuaspecten zeer vaak niet relevant zijn en dat sociale aspecten slechts betrekking hebben op sociale wetgeving en ILO-conventies.** De aard van de opdrachten en de percepties van de aankopers dienen hier verder onderzocht te worden voor de specifieke opdrachten en met het oog op effectieve relevantie voor duurzame ontwikkeling.

Daarom is bijkomend onderzoek aan te raden op de volgende pistes:

- a) Het is de vraag of aankopers een strikter regelgevend kader nodig hebben om hun aankopen te verduurzamen. Een aantal indicaties uit de analyse van bijlage 1 documenten zou hier kunnen op wijzen, zoals het systematisch rekening houden met de kmo (kwalitatieve selectie) of de sociale wetgeving of zoals het systematisch opnemen van ILO uitslui-

tings- of uitvoeringsclausules. In een aantal gevallen worden ze bijna als standaardverwijzingen aangevinkt in de bijlag I documenten. Het dient verder uitgeklaard te worden of hiërarcher een praktijk werkzaam is die verder gaat dan louter administratieve verplichtingen. Ook de standaardantwoorden van de ICT stafdienst van de FOD Justitie kunnen in die richting wijzen. De omzendbrief voorziet namelijk duidelijk engagementen van de aankoopdiensten via het behoefteonderzoek en via de marktverkenningen. Het beleid rond duurzame overheidsopdrachten blijft dan ook niet enkel beperkt tot het rekening houden met regelgeving.

- b) De verwijzing naar een standaardclausule in bestekken met referentie naar het intern milieubeleid geeft in een aantal gevallen een duidelijk signaal naar de inschrijvers (zie vooral de praktijk bij de POD Maatschappelijke Integratie). Het is echter niet altijd duidelijk hoe deze clausules verder vorm krijgen in de gunningen van de opdrachten of in de technische specificaties. Daarnaast dient opgemerkt te worden dat de veelvuldig gebruikte modelbestekken van de FOD Personeel en Organisatie nog steeds niet dergelijke standaardclausules opnemen. Dit is daarnaast niet in lijn met de omzendbrief van 16 mei 2014, afdeling 2: “Wanneer zij milieu- of sociale overwegingen in hun opdracht opnemen vermelden de federale aanbestedende instanties de volgende standaardclausule in hun opdrachtdocumenten [...]”
- c) De modelbestekken van de FOD P&O blijven een belangrijke referentie. Hierdoor lijkt het opnemen van clausules m.b.t. ILO in de uitvoeringsvoorwaarden en ook de uitsluitingscriteria (zware beroepsfout) algemeen aanvaard. Dit waarborgt een zeker juridische veilige drempel. In de meeste gevallen wordt de naleving hierop vermoedelijk amper gecontroleerd. In de bestekken staan ook geen verwijzingen hoe zo’n controle zou kunnen gebeuren. Hier ligt nog een open terrein voor verder beleidsonderzoek en implementa-

tie op basis van pilootprojecten, uitwisseling van goede praktijken, en de opmaak van clausules rond verificatie.

- d) In 2 van de 7 ontvangen rapporten van de cellen DO wordt de gidsvoorduurzameaankopen als een sleutelinstrument gezien voor consultatie van de inhoudelijke duurzame aspecten. De referenties in de bijlage 1 documenten (50%) wijzen in dezelfde richting. Het is echter niet duidelijk welke toepassingen uit deze gids (criteria, clausules, keurmerken, juridische informatie, studie en projecten enz.) vooral gebruikt worden en wat de toekomstige behoefte is van de aankopers om beter vorm te geven aan de verduurzaming van de aankopen. Zoals hoger aangegeven is het ook twijfelachtig of alle mogelijkheden in deze gids voldoende gebruikt worden. Daartoe werd een vragenlijst door het FIDO opge maakt die in 2016 verspreid zal worden.
- e) Het is niet duidelijk of de aankopers bepaalde problematieken rond duurzame ontwikkeling op eenzelfde manier begrijpen als diensten die zich bezig houden met het voorbereidend beleid duurzame ontwikkeling (diensten leefmilieu, sociale aspecten, duurzame ontwikkeling enz.). Het veelvuldig verwijzen van eerlijke en duurzame handel door de aankopers in verschillende bestekken lijkt in contrast te staan met een engere opvatting van eerlijke handel in de context van ‘fair trade’ voor voedings- of textielproducten. Zo ook bekijkt de POD Maatschappelijke Integratie de problematiek vanuit de optiek ‘verbod op verkoop’ van producten die geleverd worden aan voedselbanken en die dus enkel en alleen bestemd zijn voor specifieke doelgroepen. Ook de kwestie van de aanvaardbare lonen kan wijzen op verschillende interpretaties of onduidelijkheden.

- f) Goede praktijken: Een van de interessante toepassingen van het in kaart brengen van de duurzame overheidsopdrachten is het transparant maken van goede praktijken en het verspreiden van die goede praktijken. Een aantal cellen duurzame ontwikkeling maken in hun rapporten hier effectief ook melding van. In aanvulling met een onderzoek van de bestekken op E-Notification liggen hier heel wat kansen voor het uitwisselen van goede praktijken.
- g) Opdrachtcentrales: Omwille van het ontbreken van rapportagegegevens over de FOD P&O is het niet duidelijk in welke mate duurzame aspecten structureel opgenomen worden in de opdrachtcentrales. Op basis van discussie binnen het Netwerk van aankopers bestaat wel het vermoeden dat rekening gehouden wordt met duurzame aspecten, maar een grondige analyse van de bestekken zou welkom zijn. Daarnaast verschuift de praktijk van aankoopcentrales ook meer naar onderlinge samenwerkingen tussen verschillende federale diensten die gezamenlijk een overheidsopdracht voorbereiden en opvolgen. Ook hier is het niet duidelijk wat de relevante producten en diensten zijn en hoe op een structurele wijze rekening gehouden kan worden met duurzame aspecten.
- h) De methodologie rond de monitoring van de duurzame aspecten van de overheidsopdrachten op federaal niveau zoals voorzien in de omzendbrief dient ernstig bekeken te worden. In ieder geval lijkt de rapportering van de ICDO wel zijn vruchten af te werpen op het gebied van de implementatie van interne processen en in mindere mate op het gebied van goede voorbeelden. Op gebied van inhoudelijke beoordeling van de bestekken en het rekening houden met duurzame aspecten is bijkomend onderzoek nodig. Het feit dat ook verschillende diensten individueel of in onderling overleg (FIDO, FOD Binnenlandse Zaken, FOD B&B, FOD P&O) zoeken naar parallelle en bijkomende pistes voor het monitoren van de (duurzame) overheidsopdrachten toont dat het verzamelen van gegevens voor beleidsevaluatie en verspreiden van goede praktijken nog niet op punt staat. De finaliteit van het verzamelen van bijlage 1 formulieren zou ook afgewogen moeten worden t.a.v. al deze andere initiatieven.

Stand van zaken van bijlagen 1 en 3 waarop de federale overheidsdiensten in 2015 verslag hebben uitgebracht

FOD/POD	Bijlage 3 bezorgd aan de ICDO	Aantal bijlagen 1 bezorgd aan de ICDO	Drempel (incl. BTW)	Voortgang van Doo-procedure	Aantal in 2015 gegunde overheidsopdrachten	Aantal overheidsopdrachten in voorbereiding in 2015	Aantal opdrachten met milieucriteria	Aantal opdrachten met sociale clausule	Aantal opdrachten met milieu-criteria en sociale clausule	Aantal opdrachten met bijlage 1	Aantal opdrachten gegund aan een bedrijf uit de sociale economie	Aantal opdrachten gegund aan een kmo
Kanselarij	JA	1	5.500	Procedure beschreven en gepubliceerd op intranet	2	1	1	1	1	1	0	0
Maatschappelijke Integratie	JA	3	85.000	Procedure gevalideerd door het directiecomité	18	7	5	9	5	11	0	0
Binnenlandse Zaken	JA	7	85.000	Interne dienstnota	117	29	17	37	17	20	0	19
Justitie	JA	50	85.000		91	69	31	149	42	53	0	1
Mobiliteit	Ja maar onvolledig want gebruik van andere rapportage middelen	16		Dienstnota Beliris omtrent implementatie Omzendbrief 16 mei 2014 is in werking in de organisatie	74	101	6		1	22	0	
Fedict	JA	0	10.285	Procedure gevalideerd door het directiecomité	10			10		8	8	
Buitenlandse Zaken												
P&O												
Begroting												
Volksgezondheid												
Sociale Zekerheid												
Werkgelegenheid												
Economie												
Financiën	JA	0			23	43	0	23	23	0	1	
Defensie												
Wetenschapsbeleid												
TOTAL	6	77			335	250	60	229	89	115	9	20
					Total :	885	10,25%	39,14%	15,21%	19,65%	1,53%	3,41%

3.5 Inventaris van federale wagenpark

In omzendbrief 307quinquies wordt bepaald dat de federale overheidsdiensten jaarlijks een lijst van de door hun dienst aangekochte voertuigen dienen over te maken. In 2013 werd, onder impuls van de werkgroep duurzame mobiliteit van de ICDO, deze rapportage uitgebreid tot een rapportage over alle voertuigen van de federale vloot, dit overeenkomstig een template opgemaakt door het FIDO. De gegevens voor 2015 werden reeds door volgende overheidsdiensten overgemaakt aan de ICDO:

- FOD Kanselarij van de Eerste minister;
- FOD Binnenlandse zaken;
- FOD Financiën;
- FOD Mobiliteit en Vervoer;
- FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal overleg;
- FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu;
- FOD Begroting;
- FOD Justitie;
- POD Maatschappelijke Integratie;
- FEDICT.

De analyse van deze gegevens zal in een afzonderlijk verslag worden weergegeven en de resultaten zullen op de website van de ICDO gepubliceerd worden in de loop van het jaar 2016.

4. Activiteiten van de werkgroepen

4.1. Werkgroep Federale Strategie

Mandaat

De werkgroep Federale Strategie van de ICDO werd opgericht om de voorbereiding en de opvolging te verzekeren van de instrumenten en projecten in verband met de federale strategie inzake duurzame ontwikkeling. Het mandaat van de werkgroep werd bijgewerkt tijdens de voltallige vergadering van 18 februari 2013. Het heeft voornamelijk betrekking op het uitwerken en opvolgen van de federale strategische langetermijnvisie op duurzame ontwikkeling, van het federaal plan voor duurzame ontwikkeling en van het onderzoek naar de gevolgen van de beslissingen voor duurzame ontwikkeling.

Zoals dit geldt voor de meeste ICDO-werkgroepen streeft ook deze werkgroep ernaar dat de federale overheidsdiensten zoveel mogelijk deelnemen aan het federaal beleid inzake duurzame ontwikkeling en dit door bepaalde projecten op interdepartementaal niveau te coördineren. Door de instrumenten te helpen voorbereiden wil de werkgroep zoveel mogelijk expertise samenbrengen binnen de federale overheidsdiensten en hen ertoe aanzetten zich de ontwikkelde instrumenten eigen te maken.

Opdrachten

De WG Federale strategie heeft de volgende opdrachten:

- De langetermijnvisie van het federaal beleid op duurzame ontwikkeling helpen uitwerken en actualiseren;
- De te bereiken doelstellingen en te voeren acties definiëren in het kader van het opmaken van de federale plannen voor duurzame ontwikkeling (FPDO);

- Opvolgingsindicatoren definiëren en de in de FPDO's voorziene acties monitoren (verslag van de leden van de ICDO en activiteitenverslagen van de ICDO);
- Binnen de federale administraties de interne toepassingsprocessen ontwikkelen met betrekking tot de beslissingen die de regering op het vlak van duurzame ontwikkeling heeft genomen. Bijvoorbeeld: bepaalde doelstellingen opnemen in de managementplannen en beheersovereenkomsten of in de eigen actieplannen van de FOD's in het kader van het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling;
- Een plaats zijn van opleiding, informatie, uitwisseling en delen voor de deelnemers aan de WG;
- Gebruik maken van de verworven kennis en ervaring om elke cyclus te verbeteren en om nieuwe te voeren acties en nieuwe te nemen maatregelen te definiëren.

Activiteiten 2015

Tijdens de plenaire vergadering van de ICDO van januari 2015 werd het voorontwerp van het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling, voorbereid in de WG Federale Strategie, goedgekeurd. Zodra de bevolking hierover zal worden geraadpleegd, zullen de leden van de WG werken aan de uitgebrachte adviezen en zullen zij deze in acht nemen om het ontwerpplan dat zal worden voorgelegd aan de regering op te stellen. Aangezien de regering nog niet heeft kunnen beslissen over de datum van de openbare raadpleging, werden de activiteiten opgeschort in 2015.

Bovendien volgt de WG Federale Strategie de toepassing van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen op met behulp van de voorziene tools. Er zal onder andere

moeten worden gezorgd voor de afstemming van het ontwerpplan, van de indicatoren van de langetermijnvisie etc.

Vooruitzichten voor 2016

Om te beantwoorden aan het advies van de FRDO en een globaal beeld voor te stellen van de uitvoering van de Duurzame Ontwikkelingsagenda 2030, waaronder de SDG's, zal de WG een plan van algemene aanpak voorstellen.

4.2. Werkgroep EMAS

Mandaat

De ICDO EMAS-werkgroep biedt ondersteuning aan de milieucoördinatoren van de federale instellingen belast met de invoering en het beheer van een milieuzorgsysteem (EMAS) Het EMAS-systeem (EMAS staat voor Eco-Management and Audit Scheme) werd in 2005 in de federale overheid ingevoerd.

Activiteiten 2015

De WG EMAS is één keer samengekomen in 2015. Deze vergadering was oorspronkelijk gepland in 2014 maar moest omwille van een staking worden uitgesteld. De vergadering ging over de themavraag "Een toelichting ter ondersteuning van de procedure 'Vorbereid zijn en reageren op noodsituaties'".

Vooruitzichten voor 2016

In september werd het EMAS-thema geïntegreerd in het mandaat van de nieuwe WG "Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in de strategie van de federale organisaties". De WG EMAS is dus als dusdanig verdwenen.

4.3. Werkgroep Duurzame Mobiliteit

Mandaat

Het MVOverheid!-programma, dat werd goedgekeurd door de federale Ministerraad van 20 juli 2012, voorzag in een as met betrekking tot duurzame mobiliteit binnen de federale overheidsdiensten. Om

te kunnen inspelen op de noden van die as, heeft de ICDO op 6 november 2012 een werkgroep "Duurzame Mobiliteit" opgericht. De voorbije drie jaar heeft die werkgroep verschillende initiatieven op touw gezet:

- De uitwerking van voorstellen om bij te dragen aan de duurzame mobiliteit van de federale ambtenaren, of het nu gaat om woon-werkverplaatsingen of beroepsverplaatsingen;
- De stand van zaken van het federale wagenpark om het soort voertuigen dat door de federale overheidsdiensten wordt gebruikt, beter te kunnen doorgronden, evenals de leeftijd van het wagenpark, het percentage voertuigen dat voldoet aan de emissienormen, de gereden kilometers en het brandstofverbruik. Het doel van deze stand van zaken is een jaarmonitoring in te voeren, de aankoop van minder vervuilende wagens aan te moedigen en indien nodig kunnen aanbevelingen worden geformuleerd ;
- De steun aan alternatieve transportmiddelen. Het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling heeft twee proefprojecten lopen; het eerste gaat over carpoolen en het tweede over het gebruik van de fiets. De projecten werden voorgelegd aan de werkgroep en door de leden ervan doorgegeven aan hun respectievelijke administraties;
- De uitwisseling van goede praktijken om de coördinatoren van mobiliteit of duurzame ontwikkeling te ondersteunen bij hun terugkerende activiteiten, zoals de uitvoering van de federale diagnose over de woon-werkverplaatsingen of het mobiliteitsbeleid van bedrijven, en in hun specifieke activiteiten, zoals de organisatie van lessen in zuinig rijden of de inrichting van een fietsparking.

Activiteiten in 2015

Aangezien de nieuwe regering het MVOverheid!-programma niet heeft voortgezet in oktober 2014, werd in fine een einde gesteld aan het mandaat van de werkgroep Mobiliteit. In de loop van het laatste kwartaal van 2014 heeft de werkgroep zich gefocust op de opstelling van een "Vademecum" over duurzame mobiliteit voor de federale administraties om de verschillende federale organisaties een referentiedocument aan te bieden. Dat document werd gepubliceerd in maart 2015. Het gaat om deze onderwerpen:

- De politieke impulsen om de duurzame mobiliteit in België te promoten;
- De mobiliteitsdoelen die de verschillende beleidsniveaus nastreven;
- De verplichtingen van de administraties bij het opstellen van een federaal, duurzaam mobiliteitsbeleid;
- De goede praktijken die in gebruik zijn bij de administraties in hun voorbeeldrol.

Tijdens de laatste vergadering van de werkgroep, op 31 maart 2015, hebben de leden het communicatieplan goedgekeurd dat voorzorg in het online publiceren van het Vademecum op de website van de ICDO, alsook in een mededeling voor de mobiliteitscoördinatoren, de DO-coördinatoren en de EMAS-coördinatoren, een voorstel van een artikel om in Fedra te publiceren, evenals in het opstellen van news die in elke federale overheidsdienst op het intranet moeten worden verspreid.

Vooruitzichten voor 2016

Vragen betreffende duurzame mobiliteit worden voortaan behandeld binnen de nieuwe "Werkgroep Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in de strategie van de federale organisaties".

4.4. Werkgroep Duurzame Overheidsopdrachten

Mandaat

Het mandaat van de ICDO-CCIM werkgroep duurzame overheidsopdrachten staat omschreven in de omzendbrief van 16 mei 2014, Integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten geplaatst door federale aanbestedende instanties, verschenen in het Belgische Staatsblad op 21 mei 2014.

Opdrachten

In de hoger vermelde omzendbrief, hoofdstuk 5, afdeling 3 wordt de ICDO "belast met het uitwerken van strategieën inzake duurzame overheidsopdrachten". Daarnaast vermeldt de omzendbrief de noodzaak tot interdepartementaal overleg in het kader van het overlegorgaan van federale aankopers. "Binnen dit orgaan worden goede praktijken gedeeld, ook over de problematiek van duurzame ontwikkeling."

Hoofdstuk 5, afdeling 5 verwijst naar evaluatie en opvolging van de toepassing van de omzendbrief: " [...] De Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling brengt ook advies uit over de naleving van deze omzendbrief, op basis van de informatie ingezameld door de verschillende cellen duurzame ontwikkeling en de door hen geformuleerde praktische aanbevelingen over het gebruik van sociale clausules. Om meer informatie in te winnen over dit laatste punt, zal de Commissie de arbeidsbemiddelingsdiensten of aanverwante diensten en de Nationale Hoge Raad voor Personen met een Handicap raadplegen."

Activiteiten in 2015

1. De ICDO-CCIM werkgroep duurzame overheidsopdrachten

De vergaderingen van de ICDO-CCIM werkgroep vonden plaats op 5 mei 2015 (12 aanwezige diensten), 7 september 2015 (11 aanwezige diensten) en 7 december 2015 (11 aanwezige diensten). Om

de vergadering zo efficiënt mogelijk te focussen op de aanwezige deelnemers, werd rekening gehouden met het uitsplitsen van agendapunten die van belang zijn voor de vertegenwoordigers van de gewesten (zoals de afstemming met en vertegenwoordiging in het Europese beleid) en anderzijds punten die van belang zijn voor de federale en gewestelijke vertegenwoordigers. De punten die hieronder verder aan bod komen, werden besproken tijdens de vergaderingen van de werkgroep.

Verder werden er 2 bijzondere vergaderingen gehouden die op korte termijn aanleiding diende te geven tot het uitwerken van concrete projecten. Het betrof de vergaderingen van 5 mei 2015 rond de opmaak van een kader voor het verdelen van goede praktijken inzake duurzame overheidsopdrachten en de vergadering van 16 december 2015 rond een verkenning E-procurement monitoring.

2. Werkzaamheden rond duurzame overheidsopdrachten in een internationaal en Europees kader

België kent een vooraanstaande rol inzake beleidsvoorbereidend werk en instrumentariumbouw met betrekking tot groene, sociale en ethische overheidsopdrachten.

In een OESO-rapport *Smart Procurement: Going Green: Best practices for green procurement* (21 januari 2015) worden de Belgische overheidsdiensten vermeld als beste praktijk met betrekking tot de professionalisering van de aanpak van duurzame overheidsopdrachten op federaal, regionaal en lokaal niveau. De aanpak binnen de juridische en technisch netwerken voor aankopers, de dialoog tussen bedrijven en aankopers tot vastlegging van criteria voor groene producten, de ondersteuning vanuit het Federaal Instituut Duurzame Ontwikkeling en in het bijzonder de uitbouw van de Gids voor Duurzame Aankopen worden geprezen.

Verschillende experts binnen de federale en de gewestelijke overheden zijn bij het buitenlands overleg betrokken. In het verleden heeft dit niet altijd tot efficiënte vertegenwoordigingen op buitenlandse vergaderingen geleid. Daarom heeft de ICDO-CCIM

werkgroep van 7 december 2015 afspraken gemaakt rond de inzet van experts m.b.t. tot allerlei internationale overlegfora inzake duurzame overheidsopdrachten. Het betreft in het bijzonder de Belgische vertegenwoordigingen voor het 10 YFP (public procurement) van UNEP, de ontwikkeling van de CEN 20400-norm, de GPP Next groep, de GPP Advisory Group van de Europese Commissie (DG Leefmilieu) en de European Working Group on Ethical Procurement.

De ICDO-CCIM werkgroep duurzame overheidsopdrachten, onder voorzitterschap van het FIDO, en de Interministeriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling blijven de draaipunten voor het uitwisselen van informatie over deze fora. Voor de afstemming met de UNEP (10 YFP, public procurement) werkzaamheden, verzorgt SPW de Belgische coördinatie.

3. De G11 – GPP Next working group en de Green Public Procurement (GPP) Advisory Group van de Europese Commissie

Het overleg in de GPP Next vond plaats van 27 april tot 29 april 2015 in Stockholm en van 6 september tot 9 september 2015 in Wenen, steeds gevolgd door een uitwisseling met DG Leefmilieu van de Europese Commissie, vaak in voorbereiding van de GPP Advisory Group. De overlegmomenten focussen zich op (a) het opvolgen van het groene overheidsopdrachtenbeleid binnen de verschillende lidstaten van de EU, (b) het verschaffen van toelichtingen bij het studiewerk rond de inventarisatie van internationale en Europese monitoring initiatieven, (c) het vastleggen van een beoordelingsmethode voor het ontwikkelen van milieuvriendelijke criteria voor prioritaire productgroepen en diensten, (d) de ontwikkelingen van het beleid en regelgeving rond verschillende richtlijnen die relevant zijn voor groene overheidsopdrachten en (e) de omzetting van de nieuwe richtlijn overheidsopdrachten. Voor België werden vertegenwoordigers gezonden vanuit de ICDO-CCIM WG duurzame overheidsopdrachten.

4. The European Working Group on Ethical Public Procurement (EWGEPP)

Met betrekking tot het Europees beleidswerk rond ethisch verantwoorde overheidsopdrachten werd het FIDO uitgenodigd om de Belgische stand van zaken toe te lichten op de European Working Group on Ethical Public Procurement (EWGEPP) op 9 november 2015 (Brussel). Buitenlandse experts kijken naar België vanuit de opstart van 3 pilootprojecten m.b.t. ethische overheidsopdrachten (ILO en mensenrechten) bij FIDO, WSE, VVSG en stad Gent en 2 actuele projecten m.b.t. de activering van langdurige werklozen en personen met beperkingen via overheidsopdrachten (ACTIRIS en SPW).

5. Verspreiding van goede praktijken

In het verleden werd het beleid rond duurzame overheidsopdrachten vooral vorm gegeven door verspreiding van groene criteria en bewijsmiddelen (zoals ecolabels) en sociale clausules. Dit instrumentarium dat hierrond werd opgebouwd blijkt nog steeds cruciaal voor het beleid. Maar het blijkt in praktijk niet altijd voldoende. Aanbestedende diensten doen vaak beroep op de expertise binnen andere diensten om snel hun eigen overheidsopdrachten vorm te geven. Daarnaast anticipeert dit op een trend waarbij informatie niet meer binnen één departement aanwezig is, maar verspreid over de departementen heen ontwikkeld en gebruikt wordt.

Via de ICDO-WG duurzame overheidsopdrachten werd een kleine stuurgroep van geïnteresseerde experts gerecruteerd die ervaring of ideeën hebben rond het verzamelen van goede praktijken. Deze stuurgroep van 12 mei 2015 oordeelde dat haar werkzaamheden beperkt zouden blijven tot de opmaak van een uniforme fiche voor de verschillende Belgische overheidsinstanties en een beoordelingsmethode voor goede praktijken. Zij wil daardoor een kader scheppen voor het uitwisselen van goede praktijken, maar engageerde zich voorlopig niet in het effectief verzamelen van goede praktijken. Het is aan de verschillende gefedereerde entiteiten of lokale besturen om het kader in te zetten voor hun eventuele eigen werkzaamheden.

De resultaten van het uitwerken van het kader rond goede praktijken is terug te vinden op <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/goede-praktijken-2015-0>

6. Samenwerkingen inzake ethisch verantwoorde overheidsopdrachten

Verschillende steden en landelijke bestuursniveaus in Europa zijn gestart met pilootprojecten rond de controle op naleving van duurzame aspecten en in het bijzonder Internationale Arbeidsorganisatie (IAO)-conventies en mensenrechtenclausules in de publieke overheidsopdrachten. Vooral voor productgroepen als de aankoop van kleding/textiel, maar ook in de sectoren harden vloeren en ICT apparatuur gebeurt de productie in sommige landen onder mensenwaardige omstandigheden.

De drie onderstaande projecten kregen in 2015 concreet vorm en ondersteuning vanuit de ICDO-CCIM werkgroep duurzame overheidsopdrachten en verschillende overheidsdiensten. Een overkoepelende stuurgroep van vertegenwoordigers van verschillende overheidsdiensten vergaderde op regelmatige wijze om informatie uit te wisselen over de stand van zaken m.b.t. deze projecten en contacteerde in 2014 en 2015 eveneens de sectororganisaties Fedustria en Creamode en de NGO Schone Kleren Campagne

In pilootproject 1 zal het FIDO de (federale) aankopers en haar opdrachtnemers aanmoedigen een beter zicht te krijgen op hun toeleveringsketen op gebied van maatschappelijke verantwoordelijkheid. Het FIDO heeft daartoe een onafhankelijk bureau (Ecovadis) aangesteld voor het laten uitvoeren van een 20-tal risico-analyses bij leveranciers op gebied van duurzame ontwikkeling. In december werden een viertal kandidaat aanbestedende overheidsdiensten geïnventariseerd. Het betreft overheidsopdrachten met budgetramingen van verschillende honderd duizenden of miljoenen euro in de sectoren kleding en ICT. Verdere implementatie wordt voorzien voor 2016.

Onder pilootproject 2, in het bijzonder ondersteund door het Vlaamse Departement Werk en Sociale Economie in samenwerking

met de stuurgroep, werd een engagementsverklaring uitgewerkt. Deze verklaring omschrijft op welke wijze aankopers kunnen verwijzen naar IAO-Conventies en mensenrechten en de controle hier op. Eind 2015 waren 3 lokale besturen, het facilitair bedrijf en 1 federale aankoopdienst rond kledij betrokken bij het project. Begin 2016 wordt er gekeken of audits daadwerkelijk uitgevoerd dienen te worden.

Onder pilootproject 3 wenst de Stad Gent samen met de Vereniging voor Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) een analyse uit te voeren van de overheidsaankopen in het segment werkkledij en persoonlijke beschermingsmiddelen. Eind 2015 waren 16 bedrijven, 3 sectorfederaties, 6 aankopers op verschillende niveaus (steden, Vlaamse departementen en federaal) betrokken bij het project.

7. Samenwerkingen inzake sociaal verantwoorde overheidsopdrachten

De Belgische aanpak inzake sociale / ethische verantwoordelijkheid heeft ook een Europese inslag. Op basis van het overleg van de European Working Group on Ethical Procurement (EWGEPP) blijken verschillende Zweedse overheidsdiensten interesse te hebben in de Belgische projecten, in het bijzonder de projecten rond de sociale clausules. Daarom werden de contacten in de maand december versterkt en werd een overleg voorbereid voor 19 januari 2016. Het doel zal er hoofdzakelijk in bestaan om de Zweedse autoriteiten op de hoogte te brengen van de aanpak inzake Belgische sociale overheidsopdrachten, en mogelijk ook om terugkoppeling te krijgen over de Zweedse aanpak inzake ethische overheidsopdrachten.

8. Monitoring duurzame overheidsopdrachten

Naar aanleiding van de discussie over de federale omzendbrief van 16 mei 2014 en in opvolging van het overleg dat reeds in 2014 plaatsvond, werden in 2015 verdere stappen ondernomen om het monitoren van duurzame overheidsopdrachten mogelijk te maken.

In 2014 werd een nota opgemaakt die verschillende pistes identificeert om monitoring op het federale niveau door te voeren.

Vanaf 1 januari 2016 wenst de FOD P&O nog enkel via E-catalog te werken voor de relevante raamcontracten van FOR. De mogelijkheden rond monitoring duurzame ontwikkeling en E-Catalog zullen verder onderzocht en geïmplementeerd worden.

Voor wat betreft de heroriëntering m.b.t. het monitoringproject E-Notification, werd onderzocht of het mogelijk zou zijn om de 30.000 aankondigingen per jaar te onderzoeken op aanwijzingen rond duurzame ontwikkeling. Een overleg met vertegenwoordigers gerecrueteerd vanuit de ICDO-CCIM werkgroep duurzame overheidsopdrachten en van de dienst E-Procurement, de FOD Economie, FIDO en de drie gewesten werd daarom belegd op 16 december 2015 met het oog op het screenen van de aanwezige data en het eventueel gebruik ervan in toekomstig beleidswerk. De groep besloot dat slechts een zeer beperkte set van indicatoren gebruikt zou kunnen worden in het kader van de monitoring duurzame overheidsopdrachten, en dat tevens een bijkomende indicatorenset rond duurzame aspecten nodig zou zijn. Dit laatste veronderstelt samenwerkingen tussen de gewesten en de federale overheid en het voorzien van budget. De groep zet haar werkzaamheden verder op 2 februari 2016.

9. Aandachtspunt voeding in overheidsopdrachten

Het advies van de Federale Raad voor duurzame ontwikkeling van 24 april 2015 rond voedselverlies en voedselverspilling en in het bijzonder §11 van dit advies gaf de volgende beleidsaanbeveling “De raad vraagt een grotere aandacht voor voedselverlies en –verspilling in de richtlijnen voor de bestekken op het vlak van catering. Het is aangewezen dit verder te onderzoeken via de werkgroep duurzame overheidsopdrachten van de ICDO.”

De ICDO-CCIM werkgroep DOO heeft zich op 5 mei 2015 over deze vraag gebogen en de volgende pistes geïnventariseerd:

- Het voorontwerp van Federaal plan duurzame ontwikkeling wordt een actie m.b.t. het voorkomen van voedselverspilling en met het

oog op de herverdeling van overschotten. De tekst is (december 2015) nog niet besproken door de leden van de federale regering;

- De werkzaamheden van de Europese Commissie / JRC rond het ontwikkelen van groene criteria voor overheidsopdrachten rond voeding en catering. JRC heeft hier in het bijzonder een website rond ontwikkeld, te vinden op http://susproc.jrc.ec.europa.eu/Food_Catering/. Rond de huidige criteria voor voeding en catering van de Europese Commissie liet JRC in 2015 een vragenlijst rondgaan;
- In Vlaanderen kan onder andere verwezen worden naar de werkzaamheden van Bioforum, de interesse van het Facilitair Bedrijf (Vlaanderen) inzake een beslissingsboom om bepaalde duurzaamheidsaspecten af te wegen (lokaal, fair trade, ...), de Vlaamse werkgroep verantwoordelijk voor het uittekenen van een roadmap rond voedselverlies en clausules rond catering, in samenwerking met de Vlaamse Task Force duurzame overheidsopdrachten en een netwerk bij de Vlaamse lokale besturen dat zich bezighoudt rond voedselverspilling.

Verder hebben de voedselbanken de hulp ingeroepen van het FIDO m.b.t. de beoordeling van het aanbod van voedingsproducten ter waarde van 11 miljoen euro. Net zoals in 2014 heeft het FIDO in 2015 verder invulling gegeven aan het verduurzamen van het in het bestek voorziene aanbod.

In bijlage vindt u een gedetailleerd verslag van de activiteiten van 2015 van deze werkgroep.

4.5. Werkgroepen Duurzame Voeding en Duurzame Evenementen

De WG Duurzame Voeding en de WG Duurzame Evenementen zijn niet samengekomen in 2015. In september werden deze thema's geïntegreerd in het mandaat van de nieuwe WG "Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in de strategie van de federale organisaties".

De WG's Duurzame Voeding en Duurzame Evenementen zijn dus als dusdanig verdwenen.

4.6. Werkgroep Maatschappelijke Verantwoordelijkheid

Mandaat

Deze werkgroep coördineert acties die de maatschappelijke verantwoordelijkheid van privé- en overheidsbedrijven en maatschappelijk verantwoorde investeringen in België bevorderen, vergemakkelijken en verder ontwikkelen.

Opdrachten

- Het Belgische referentiekader inzake MVO uitwerken;
- Overleg met stakeholders organiseren om te bepalen welke acties moeten worden ondernomen om de doelstelling van de WG te verwezenlijken en een actieplan uitstippelen;
- De acties van het Federaal Plan MVO uitvoeren en coördineren;
- Een informeel platform uitbouwen voor overleg inzake MVO en MVI tussen de federale en gewestelijke beleidsactoren.

Activiteiten 2015

1. Het Nationaal Actieplan 'Bedrijven en Mensenrechten': context

Onder impuls van de instellingen van de Europese Unie besliste de Belgische regering in 2013 om een nationaal actieplan (NAP) uit te werken, dat de richtsnoeren zou implementeren inzake ondernemingen en mensenrechten (UNGPs, 'UN Guiding Principles on Business and Human Rights'), die op 17 juni 2011 unaniem goedgekeurd werden door de Mensenrechtenraad van de Verenigde Naties. Verder biedt dit plan de Belgische regering tevens de mogelijkheid om haar steun te bevestigen aan een aantal aangegane verbintenissen in andere internationale fora (OESO, IAO, enz.).

Voormelde richtlijnen inzake ondernemingen en mensenrechten houden verband met het implementeren van het referentiekader van de Verenigde Naties «beschermen, respecteren en remedië-

ren», het zogenaamde 'Protect, Respect and Remedy Framework'.

De beslissing van België om een voortrekkersrol te spelen in deze zaak, werd reeds vermeld in het regeerakkoord van de regering-Michel I: «Een eerste nationaal actieplan 'Bedrijven en Mensenrechten' zal worden uitgewerkt in samenwerking met de bevoegde departementen en entiteiten».

Aangezien het respecteren en promoten van de Mensenrechten erg dicht aanleunt bij het opnemen van de eigen maatschappelijke verantwoordelijkheid, werd deze opdracht toevertrouwd aan de WG Maatschappelijke Verantwoordelijkheid (MVO/MVI) van de ICDO. Die werkte daarop - voor wat de federale bijdrage betreft - een actieplan 'Bedrijven en Mensenrechten' uit en zorgde tegelijkertijd voor een actualisering van het federale actieplan 'Maatschappelijk verantwoord ondernemen', via een geïntegreerde aanpak.

Door voor deze manier van werken te opteren, wilde de federale overheid bedrijven en andere organisaties duidelijk maken dat de naleving en de promotie van de Mensenrechten integraal deel uitmaken van de aanvaarding van een maatschappelijke verantwoordelijkheid die diverse vormen kan aannemen.

2. Activiteiten

In het verlengde van wat er al in 2014 ondernomen werd, legde de WG MVO/MVI zich voornamelijk toe op de verdere uitwerking van een voorontwerp van Nationaal Actieplan 'Bedrijven en Mensenrechten'. Dit ambitieuze project kon daarbij rekenen op de volle inzet van de vertegenwoordigers van de federale en gewestelijke instellingen betrokken bij en/of betroffen door deze materie.

De WG MVO/MVI zelf kwam in 2015 2 keer samen. Het 'nationale' karakter van het actieplan en de noodzaak van een administratieve en politieke coördinatie bij de verschillende betroffen beleidsniveaus (federaal, Waals Gewest, Vlaams Gewest, Brussel Gewest) verzwaarde/vertraagde de vordering van de werken wel. Zo werkte elke entiteit eerst haar eigen voorstellen van maatregelen/acties uit en bepaalde elke entiteit eerst haar eigen bijdrage om daarna pas

een geïntegreerde versie van voorontwerp van het Nationale Plan op te stellen. Dat is ook de reden waarom het niet nodig was om vaker met de hele werkgroep samen te komen.

Teneinde de federale bijdrage te bepalen, werd er een federale subgroep MVO opgericht. Deze bestond uit vertegenwoordigers van de FOD Buitenlandse Zaken, de FOD Werkgelegenheid, de FOD Economie (NCP OESO) en de FOD Justitie, onder leiding van het FIDO. De betrokkenheid en de diversiteit van de bevoegdheidsdomeinen van deze leden waren daarbij van essentieel belang.

3. Werkwijde bij de opstelling van het voorontwerp

- Een eerste raadpleging van de belanghebbende partijen vond in april-september 2014 plaats, toen de belangrijkste organisaties van het land betrokken bij het beleid op het vlak van maatschappelijke verantwoordelijkheid en/of mensenrechten verzocht werden om hun ideeën/actievoorstellen in te dienen. Meer informatie vindt u op www.rs.belgium.be.
- Daarnaast werd er ook een diepgaande analyse of 'mapping' uitgevoerd om de implementatiegraad van de 31 VN-richtlijnen betreffende de ondernemingen en de mensenrechten in kaart te brengen. Deze studie had tot doel om de voornaamste actielijnen van de Belgische regering tot nog toe uit te tekenen en eventuele lacunes op te sporen. Vervolgens werd deze diepgaande analyse voorgelegd aan een academisch panel.
- En er werd eveneens een analyse verricht van de nationale actieplannen die al door andere leden van de EU opgesteld werden, zoals Nederland, het Verenigd Koninkrijk, Denemarken en Finland.

Deze verschillende oefeningen dienden daarbij als basis voor de formulering van de diverse bestanddelen van de federale bijdrage aan het Nationaal Actieplan 'Bedrijven en Mensenrechten'. Aan deze acties werden vervolgens de bijdragen van het Vlaams Gewest, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest toegevoegd. En na het nodige politieke overleg kon uiteindelijk de laatste hand

gelegd worden aan het voorontwerp van NAP.

4. Gevolgde werkwijze bij de opstelling van het ontwerp

Het proces voor de opstelling van het NAP voorzag een tweede fase waarin de belanghebbende partijen geraadpleegd zouden worden, zij het deze keer op basis van de opgestelde tekst. Om daarbij zo doeltreffend en pragmatisch mogelijk te werk te gaan, werd er voor een raadpleging in drie fasen geopteerd, nl.:

- Een schriftelijke raadpleging van de stakeholders, waarin hen verzocht werd om kennis te nemen van het voorontwerp van NAP en hun verbeteringsvoorstellen en/of om nieuwe concrete acties voor te bereiden/te verwoorden. Deze raadpleging vond plaats in de loop van de maand oktober 2015;
- Een fysieke raadpleging die tot doel had om de belanghebbende partijen de kans te geven, hun adviezen te vergelijken met de adviezen van hun evenknieën en op zoek te gaan naar een consensus omtrent hun opmerkingen/voorstellen en prioriteiten door het houden van 'éénpartij'-rondetafelgesprekken. Deze ontmoetingen vonden plaats op 17/11 en 11/12/2015;
- Voorts werd de tekst van het voorontwerp eveneens voorgelegd aan meerdere nationale en gewestelijke Adviesraden (FRDO, CRB, NAR, ...).

Alle informatie over de geraadpleegde stakeholders en adviesraden, de samenvattende rapporten over de gevoerde gesprekken en de participatiegraden vindt u op www.mv.belgium.be.

Eind 2015 was het hele raadplegingsproces ten einde.

5. Maar ook ...

De WG volgde ook de mensenrechtenactualiteit binnen de verschillende organen en internationale organisaties op de voet (Raad van Europa, Verenigde Naties, Internationale Arbeidsorganisatie, ...) om toe te zien op de coherente uitvoering van de aan haar toever-

trouwe opdrachten.

Vooruitzichten voor 2016

Eenmaal de resultaten van deze tweede raadplegingsfase verwerkt zullen zijn, zal de tekst uiteindelijk voorgelegd worden aan de federale en gewestregeringen met het oog op een beleidsmatige harmonisatie en ratificering. Het doel is om in 2016 zo snel mogelijk een ambitieus nationaal actieplan 'Bedrijven en Mensenrechten' te kunnen publiceren, dat gedragen wordt door alle partijen die er belang bij hebben.

Vervolgens zal dan gestart kunnen worden met de uitvoering van de acties. De WG MVO/MVI zal daarbij de acties voor haar rekening nemen, waarvoor zij de verantwoordelijkheid draagt, en zal voor de opvolging en de coördinatie van het NAP in zijn geheel zorgen.

Verder zal de WG toezicht houden op en deelnemen aan de activiteiten van de EU High Level Group on CSR belast met de bevordering, ontwikkeling en uitvoering van het MVO-beleid op Europees niveau.

En tot slot zal de WG zich eveneens bezighouden met de opvolging van de werken die verband houden met de omzetting van de Europese richtlijn 2014/95/EU met betrekking tot de bekendmaking van niet-financiële informatie.

4.7. Werkgroep Gezondheidsongelijkheden

Mandaat

Het mandaat voor de oprichting van een interdepartementale werkgroep Gezondheidsongelijkheden in het kader van de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO) werd goedgekeurd door de voltallige vergadering van de ICDO op 24 september 2013. Deze werkgroep moet regelmatig verslag uitbrengen bij de Interministeriële Conferentie (IMC) Volksgezondheid en moet een actieprogramma ter goedkeuring voorleggen aan de eerstkomende IMC Volksgezondheid van deze legislatuur.

Opdracht

De werkgroep heeft tot doel een nationaal actieprogramma uit te werken om de bestaande ongelijkheden inzake gezondheid tegen 2050 met de helft te verminderen, in overleg met alle betrokken administraties.

Activiteiten 2015

De werkgroep is in 2015 twee keer samengekomen namelijk op 29 januari en 5 maart.

Het voorstel van plan werd gefinaliseerd.

Dit voorstel betreft een nationaal actieprogramma bestaande uit 9 acties, waarbij verondersteld wordt dat de verschillende beleidsniveaus (de Federale Staat, de Gewesten en de Gemeenschappen) elk voor hun bevoegdheden en in onderlinge samenwerking de acties in dit voorstel uitvoeren. De gezondheidskloof is op vele parameters toegenomen zowel op nationaal niveau als op gewestniveau. Alleen maar door samen te werken en via interdepartementale actie kunnen we deze gezondheidsongelijkheden verminderen. Voor de meeste acties in dit plan is er reeds geld voorzien in de begroting 2015 van het RIZIV. Voor de andere acties wordt er in totaal een budget van 65.000 euro gevraagd:

- Actie 1: Training HIA: 10.000 euro;
- Actie 2: organisatie van workshop voor het sensibiliseren van de bestaande werkgroepen op de verschillende beleidsniveaus: 5.000 euro;
- en tenslotte actie 3: sensibiliseren van de gezondheidsprofessionelen inclusief dewelke werkzaam in het domein van de gezondheidspreventie en promotie: 50.000 euro.

Hierbij vragen we aan de Interministeriële Conferentie van Volksgezondheid (IMC Volksgezondheid) om dit budget te voorzien en hun akkoord te geven over een verdeelsleutel. Daarnaast veronders-

tellen we dat alle departementen hun medewerking verlenen bij de uitvoering van de acties. Dit plan is een eerste aanzet om een antwoord te bieden op bestaande gezondheidsongelijkheden in ons land alsook om tegemoet te komen aan de vraag van de Raad van Europa, de Europese Commissie en de WGO. Het plan werd overgemaakt aan het kabinet van Minister De Block en aan de IMC voor Volksgezondheid ter informatie.

De IMC bedankt de werkgroep voor zijn werkzaamheden en vraagt om de tijdelijke ontheffing van de werkgroep van zijn opdracht.

4.8. Werkgroep Internationaal Beleid

Mandaat

De werkgroep Internationaal beleid van de ICDO werd opgericht in het kader van de voorbereidingen van de Conferentie van de Verenigde Naties inzake Duurzame Ontwikkeling (Rio+20, juni 2012) en werkt voornamelijk rond de opvolging en de voorbereiding, op administratief vlak, van de processen die tijdens Rio+20 werden gelanceerd.

Het Belgisch buitenlands beleid inzake multilaterale aangelegenheden rond duurzame ontwikkeling uitstippelen, vertegenwoordigen en verdedigen behoort tot de verantwoordelijkheid van de FOD Buitenlandse Zaken via het Europees (DGE) of multilateraal (COORMULTI) overleg. Naarmate de Conferentie in Rio steeds nabij kwam, werd de nood aan een bijkomende ruimte voor dialoog en analyse steeds groter met het oog op de voorbereiding van het standpunt en het politiek besluitvormingsproces van België. De werkgroep Internationaal beleid inzake duurzame ontwikkeling van de ICDO is het antwoord op die nood. De werkgroep wil bijdragen tot de efficiënte, open en transversale voorbereiding alsook tot de administratieve verankering van de internationale dossiers inzake duurzame ontwikkeling in de Belgische context. Deze werkgroep is

zeker geen orgaan dat politieke beslissingen neemt en het Belgisch standpunt bepaalt. Na afloop van de Conferentie (juni 2012) ging de aandacht naar de opvolging van de genomen beslissingen en meer bepaald van de processen die op Rio+20 werden gelanceerd.

Opdrachten

Deze werkgroep heeft dus de volgende opdrachten:

- Op efficiënte, open, participatieve, coherente en transversale wijze bijdragen tot de voorbereiding van de werkzaamheden in het kader van de internationale dossiers inzake duurzame ontwikkeling – meer bepaald ten aanzien van de opvolging van de beslissingen die tijdens de Conferentie Rio+20 werden genomen;
- Een beroep doen op de deskundigheid die beschikbaar is binnen de verschillende administraties, ook bij de deelstaten, gebruik maken van de informatie die beschikbaar is binnen de bestaande groepen van deskundigen, de positie van de leden van de WG toelichten en een dialoog op gang brengen met als doel een nuttige bijdrage te leveren tot het politiek besluitvormingsproces en het bepalen van het Belgisch standpunt;
- De resultaten van de vergaderingen en multilaterale onderhandelingen ter kennis brengen van de leden van de werkgroep met als doel een hoger bestuurlijk niveau van toereikening te bereiken.

Activiteiten 2015

In 2015 werden de activiteiten van de werkgroep opgeschort. Gezien de goedkeuring van de Duurzame Ontwikkelingsagenda 2030 door de Verenigde Naties op 25 september 2015, buigen alle internationale organisaties en de lidstaten zich namelijk over de uitvoering van deze nieuwe agenda.

Op federaal niveau worden in dit kader vijf pistes gevolgd. Ten eerste moet er worden onderzocht hoe deze nieuwe agenda zal worden opgenomen in de federale strategie inzake duurzame ontwikkeling.

Deze werkzaamheden vormen het voorwerp van de WG Federale Strategie.

Bovendien zal er over de initiatieven overleg moeten worden gepleegd met de andere Belgische entiteiten om de coherentie en de complementariteit ervan te verzekeren. De vertegenwoordigers van de verschillende entiteiten overleggen via de technische werkgroepen van de Interministeriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling.

Vervolgens wordt er aan elke federale overheidsdienst voorgesteld om duurzame ontwikkelingsdoelstellingen op te nemen in het eigen beleid en in de werking van de FOD's. De projecten in dat verband krijgen vorm in de WG Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen in de FOD's.

Ten slotte, om ervoor te zorgen dat de toepassing van de SDG's een reële impact heeft, zal het cruciaal zijn om een breed publiek kennis te laten maken met deze Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen via een werkelijke communicatiecampagne en om het delen van middelen en expertise aan te moedigen via partnerschappen. Het FIDO zal de initiatieven hiervoor coördineren.

Vooruitzichten voor 2016

De WG zou dus kunnen worden gereactiveerd zodra dat nodig is. Indien de OESO, de Europese Unie of de UNECE bijvoorbeeld evoluties in hun aanpak inzake duurzame ontwikkeling overwegen, zou het nuttig kunnen zijn om ervoor te zorgen dat de betrokken administraties nauw worden betrokken zodat ze het kunnen hebben over de prioritaire elementen die moeten worden opgenomen in de besprekingen.

4.9. Werkgroep Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in de strategie van de federale organisaties

Mandaat

- De werkzaamheden met betrekking tot de methodologie voor de uitwerking van het DO-actieplan en de actualisering van de ad-hoc handleiding opvolgen;

- Een beheersysteem of een actieplan gebaseerd op de ISO26000-richtlijnen invoeren;
- De werkzaamheden met betrekking tot de uitwerking van de Duurzaamheidsverslagen (GRI) opvolgen;
- De proefprojecten met betrekking tot het invoeren van een methodologie voor het tot stand brengen van een dialoog met de stakeholders opvolgen;
- De werkzaamheden met betrekking tot de ontwikkeling van een monitoringtool voor de DO-verplichtingen opvolgen.

Opdrachten

- Een handleiding opstellen voor de uitwerking van de DO-actieplannen van de federale overheidsdiensten (oktober 2015) en ervaringen uitwisselen met betrekking tot het opnemen van duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in de beheersovereenkomsten en operationele plannen;
- Een databank ontwikkelen om het DO-actieplan en andere nader te bepalen aspecten te monitoren (2016);
- Een beheersysteem of een actieplan gebaseerd op de ISO26000-richtlijnen invoeren (2016);
- Proefprojecten en een handleiding voorstellen voor het tot stand brengen van een dialoog met de stakeholders (2016);
- Het uitwisselen van ervaringen met betrekking tot de realisatie van de duurzaamheidsverslagen (GRI) aanmoedigen (voortdurend);
- Voorstellen aandragen over de evolutie van het kader waarbinnen de werkingskosten kunnen worden gekoppeld aan de DO-prestaties van de federale organisaties (na het voorstel van de ad hoc-WG) (voortdurend);
- Voorstellen aandragen over de integratie en de opvolging van de SDG's in de beleidslijnen van de federale organisaties (2016);

- De tools en de opvolging van de thema's actualiseren (milieubeheer, voeding, evenementen, mobiliteit) (voortdurend).

Activiteiten 2015

De WG Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in de strategie van de federale organisaties werd opgericht in 2015. Het regeerakkoord (cf. 11.2.) voorziet in een structurele verankering van de voorbeeldfunctie van de federale administraties en in de integratie van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen in de bestuursovereenkomsten. Deze punten zijn ook opgenomen in de algemene beleidsnota van de minister van Ontwikkelingssamenwerking en in de nota aan de Ministerraad van 21/05/2015 van de minister van Defensie, belast met Ambtenarenzaken (bestuursovereenkomst 2016-2018: voorstellen van gemeenschappelijke doelstellingen, art. 35). Aangezien er de afgelopen jaren aanzienlijk werd geïnvesteerd in het operationele aspect van DO, hebben de leden van de ICDO beslist om van deze politieke wil te profiteren om de strategische as van de duurzame ontwikkeling in de federale instellingen te ontwikkelen.

Het mandaat van de WG werd door de ICDO goedgekeurd in september 2015. De WG wordt voorgezeten door de FOD P&O en het secretariaat van de WG wordt waargenomen door het FIDO. De WG is een eerste keer in december 2015 samengekomen, hoofdzakelijk om de situatie te bekijken (DO in de bestuursovereenkomst, jaarlijks actieplan DO geïntegreerd in de BO of afzonderlijk, behoeften en verwachtingen van de deelnemers, ondersteuning voorgesteld door de FOD P&O en het FIDO) en om de werkwijze te organiseren. In voorkomend geval zullen er punten met betrekking tot de thema's van de oude werkgroepen (Voeding, Evenementen, Mobiliteit en EMAS) worden aangekaart.

4.10. Wergroep Verband tussen DO-prestaties en werkingskosten

Mandaat

Onderzoeken hoe de inspanningen en de resultaten op het vlak van duurzame ontwikkeling zich verhouden tot de werkingskosten van overheidsdiensten en daaromtrent voorstellen doen.

Opdracht

De volgende aspecten onderzoeken:

1. Met welke criteria kan er rekening worden gehouden?
2. Hoe kunnen we het verband leggen met de werkingskosten?
3. Welke voordelen houdt het voorgestelde systeem in (zowel financieel als niet-financieel)?

Activiteiten in 2015

Tijdens de plenaire zitting van 24 september 2015 hebben de leden van de ICDO het mandaat van de nieuwe werkgroep goedgekeurd. Voor de samenstelling van deze groep heeft de voorzitter van de ICDO een oproep tot kandidaten gedaan. De groep zal zijn werkzaamheden aanvangen in 2016.

Vooruitzichten voor 2016

De WG zal nadenken over de wijze waarop verbanden kunnen worden gelegd tussen de DO-performantie van de federale overheidsdiensten en hun werkingskosten .

5. Activiteiten van de Cellen Duurzame Ontwikkeling van de Federale Overheidsdiensten

5.1. FOD Kanselarij van de Eerste Minister

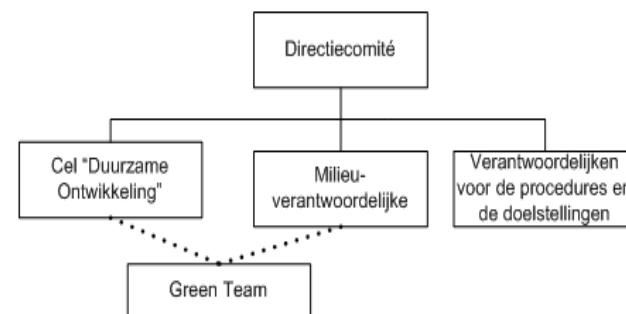

de heer Christophe Cuche, lid van ICDO, en mevrouw Aude Van Grootenbruel, plaatsvergangster

De Cel DO

De Cel “Duurzame Ontwikkeling” van de Kanselarij van de Eerste Minister werd opgericht in overeenstemming met het koninklijk besluit van 22 september 2004 houdende de oprichting van cellen duurzame ontwikkeling in de federale overheidsdiensten, de programmatorische federale overheidsdiensten en het Ministerie van Landsverdediging.

Het onderstaande organigram geeft weer welke actoren het nauwst betrokken zijn bij de duurzame ontwikkeling binnen de Kanselarij. Het bevestigt het belang van de Cel DO.

De cel «Duurzame ontwikkeling» is samengesteld uit:

- Een vertegenwoordiger van het Directiecomité (in dit geval de Voorzitster van het Directiecomité a.i.);
- Een vertegenwoordiger van de Beleidsorganen van de Eerste Minister;
- De Milieuverantwoordelijke, vertegenwoordiger van de Kanselarij van de Eerste Minister bij de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (ICDO);
- De verantwoordelijke voor het communicatiebeleid rond duurzame ontwikkeling, vervangster van de vertegenwoordiger van de Kanselarij van de Eerste Minister bij de ICDO;
- Een verantwoordelijke van de dienst ICT;
- Een verantwoordelijke van de dienst Budget & Beheerscontrole;
- Een verantwoordelijke van de dienst Secretariaat en Logistiek;
- Eén van de twee preventieadviseurs;
- De vertegenwoordigster van de Kanselarij van de Eerste Minister in de interdepartementale coördinatiegroep bedoeld in artikel 6 van de wet van 12 januari 2007 strekkende tot controle op de toepassing van de resoluties van de wereldvrouwenconferentie die in september 1995 in Peking heeft plaatsgehad en tot integratie van de genderdimensie in het geheel van de federale beleidslijnen;
- Een vertegenwoordiger van de Dienst voor de Administratieve Vereenvoudiging;
- Een vertegenwoordiger van het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO);

- En de verantwoordelijke voor de opvolging van de milieu-indicatoren.

In de praktijk wordt de Cel DO ondersteund door het Green Team, een gemotiveerde ploeg van een tiental mensen uit de verschillende diensten, die concreet en proactief te werk wil gaan. Met ondersteuning van het Directiecomité spannen de Cel DO en het Green Team zich samen in om de volgende taken te volbrengen:

- Deelnemen aan de werkgroepen van de ICDO;
- De opvolging van de acties in de Federale Plannen inzake duurzame ontwikkeling (FPDO) waarvoor de Kanselarij verantwoordelijk is;
- De uitwerking en de opvolging van het Actieplan Duurzame ontwikkeling van de Kanselarij;
- De opvolging van de duurzaamheid van de overheidsopdrachten van de Kanselarij;
- De opvolging van de uitvoering van het beleid inzake intern milieubeheer;
- De bewustmaking van de Kanselarij voor duurzame ontwikkeling.

Activiteiten of beleidslijnen van de FOD Kanselarij die bijdragen tot duurzame ontwikkeling

Duurzame ontwikkeling vormt een rode draad in het geheel van de activiteiten en taken van de Kanselarij.

- Duurzame ontwikkeling heeft elk jaar zijn plaats in de **Algemene beleidsnota** van de Eerste Minister. Bovendien is het topmanagement erg begaan met duurzame ontwikkeling.

- Alle personeelsleden van het bestuur en van de beleidsorganen zijn zich bewust van de rol die ze op dat vlak kunnen spelen, **elk** op hun niveau. Zowel in het kader van de interne activiteiten van de Kancelarij als tijdens vergaderingen buitenshuis mag duurzame ontwikkeling niet uit het oog wordt verloren.
- In dat kader neemt de Kancelarij zoveel mogelijk deel aan de **netwerken en werkgroepen** van de ICDO en het FIDO. Dankzij de talrijke contacten is de samenwerking optimaal.
- De Kancelarij respecteert de verplichting om een **regelgevingsimpactanalyse (RIA)** uit te voeren voor voorontwerpen van wet en ontwerpen van koninklijk of ministerieel besluit waarvoor de tussenkomst van de Ministerraad vereist is.
- Sinds verschillende jaren streeft de Kancelarij naar een continue verbetering van haar milieuprestaties. In dat kader beschikt ze sinds 2007 over een internationale erkenning dankzij de EMAS-registratie van haar milieubeheersysteem. In het breder kader van de duurzame ontwikkeling probeert de Kancelarij voortaan ook haar partners hiervan bewust te maken. Daarom besliste het Directiecomité in 2011 om **promotie te maken voor onze EMAS-registratie via onze overheidsopdrachten door de vermelding:**

o “De Kancelarij van de Eerste Minister beschikt over de internationale erkenningen EMAS en ISO 14001 (voor het milieubeheersysteem dat ze opgericht heeft om het geheel van haar activiteiten te beheren in de gebouwen Wetstraat 14 en 16). Met het oog op duurzame ontwikkeling besteedt de Kancelarij veel aandacht aan het respect voor het milieu.”, indien het bestek milieuoverwegingen bevat (energiebesparing, niet-toxische producten, vermindering verpakking, duurzame mobiliteit, gerecycleerd papier, plantaardige inkt, afvalbeheer, ...)

o van het EMAS-logo in combinatie met ons registratienummer, indien het bestek geen milieuoverwegingen bevat.

- In het kader van de EMAS-doelstelling om het aantal duurzame overheidsopdrachten te verhogen ziet de Kancelarij toe op de interne toepassing van de bepalingen van de omzendbrief van 16 mei 2014—**Integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen**. De door deze omzendbrief opgelegde rapporteringsverplichting bleek evenwel moeilijk haalbaar in de praktijk. Bijgevolg zal de Kancelarij, in het kader van haar **actieplan duurzame ontwikkeling**, een gecentraliseerd en efficiënt rapporteringssysteem invoeren met het oog op een betere monitoring van de duurzame overheidsopdrachten.
- De uitwerking van dat actieplan maakte het mogelijk om, tijdens het jaar 2015, stil te staan bij het reeds verrichte werk en na te denken over nieuwe mogelijkheden om duurzame ontwikkeling beter te integreren in de opdrachten en beleidslijnen van de Kancelarij, maar ook in haar intern beheer.

Activiteiten van de cel DO en van het Green Team

Op 26 maart 2007 kreeg de Kancelarij het ISO-certificaat 14001:2004 voor haar milieubeheersysteem (MBS) en sinds 2 april 2007 is zij geregistreerd op de Europese lijst van het communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS).

In 2015 bevestigde het Directiecomité dat het deze internationale referenties wil blijven promoten en preciseerde het binnen welk kader en in welke richting het de milieudoelstellingen van de Kancelarij de komende jaren wil zien evolueren. Naast de klassieke luiken rond bewustmaking, preventie van elke vorm van vervuiling, voort-

durende verbetering van de milieuprestaties en naleving van alle vereisten die van toepassing zijn inzake leefmilieu heeft de Kanselarij de volgende vier milieudoelstellingen nagestreefd tijdens de auditcyclus (EMAS) over de periode 2013-2015:

- De vermindering van het (direct en indirect) papierverbruik (voornamelijk door het project e-Premier);
- De vermindering van de CO2-uitstoot;
- Meer aandacht voor maatschappelijke overwegingen en milieuoverwegingen bij overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten;
- De invoering van geïntegreerde boordtabellen die een meer geautomatiseerde en professionele transversale opvolging mogelijk maken, naast een betere communicatie.

De bewustmaking van alle personeelsleden voor duurzame ontwikkeling is een continu proces, via intranet, e-mails, affiches en activiteiten. Heel concreet voerde de Kanselarij volgende projecten uit in 2015 :

- Op 9 maart 2015 organiseerde de Kanselarij een **opleidingssessie over sociaal verantwoorde overheidsopdrachten**.
- Tijdens de maand maart heeft ze ook enkele “**green tips**” over afvalsortering, papierverbruik, verwarming, elektriciteit, water en dienstreizen verspreid.
- In 2015 heeft de Kanselarij voor het eerst ook een **maatschappelijk verslag** gepubliceerd in plaats van het traditionele activiteitenverslag. Deze maatschappelijke benadering sluit aan bij het proefproject van het FIDO op basis van de G4-richtlijnen van het GRI (4e versie van het Global Reporting Initiative). Zo hebben we de Kanselarij vanuit een andere invalshoek kunnen voorstellen, met een perifere blik over onze organisatie kunnen nadenken en

onze waarden zoals flexibiliteit, uitmuntendheid en vertrouwen onder de aandacht kunnen brengen. Dit initiatief ligt bovendien in het verlengde van de Week van de duurzame ontwikkeling in 2014, die in het teken stond van “duurzaam personeelsbeleid”. Met dit thema willen we duurzame ontwikkeling vanuit een andere invalshoek bekijken, namelijk deze van de maatschappelijke verantwoordelijkheid van overheidsdiensten.

- Naar aanleiding van de **week van de mobiliteit** (van 16 tot 22 september) werden de personeelsleden aangemoedigd om de dienstfietsen van de Kanselarij te gebruiken, waarvan er twee elektrisch zijn, in het kader van hun dienstverplaatsingen binnen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
- Verder heeft de Kanselarij initiatieven genomen om het welzijn van het personeel te bevorderen: deelname aan de Happiness Day, inhuldiging van een Happy Station en een Cosy Corner, adviezen voor een gezonde voeding (het restaurant biedt elke dag een gezondheidsmenu aan)....
- Op 13 oktober 2015 heeft de Kanselarij beslist om bijna alle persoonlijke printers die nog in gebruik waren weg te halen; gerecycleerd papier wordt reeds standaard gebruikt in alle netwerkprinters en de mogelijkheid om recto verso af te drukken is standaard beschikbaar.
- Tot slot is en blijft de **Week van de duurzame ontwikkeling binnen de federale overheid** een belangrijke activiteit binnen onze organisatie. Het Green Team vormt bovendien een onmisbare, drijvende kracht achter de organisatie van dat evenement. In 2015 stond die Week in het teken van **de Klimaatconferentie van de Verenigde Naties, “COP 21” genaamd**. Daartoe vond in de perszaal een presentatie plaats over de uitdagingen van de COP 21. Spreker was de heer Etienne Hannon, van de Dienst Klimaatverandering van de SPF Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en

Leefmilieu. Zo konden de personeelsleden van de Kancelarij zich een beeld vormen van de impact van de klimaatverandering op een hele reeks zaken, waaronder de zeespiegel, het ecosysteem, de natuurrampen of nog de gezondheid en de noodzaak om, op hun niveau, tot een duurzame gedragsverandering te komen om dit fenomeen een halt toe te roepen. Op donderdag 22 oktober startte de dag van de duurzame ontwikkeling traditiegetrouw met een duurzaam ontbijt in het personeelsrestaurant, waarna een duurzaam menu werd aangeboden tijdens de lunchpauze.

Opvolging van het duurzame aankopenbeleid binnen de Kancelarij van de Eerste Minister

De Kancelarij is erg begaan met de impact die ze kan hebben dankzij haar aankopenbeleid. Daarom besliste het Directiecomité van de Kancelarij op 3 september 2014 om de aanbevelingen van de omzendbrief van 16 mei 2014 betreffende de integratie van duurzame ontwikkeling te verruimen tot al haar overheidsopdrachten van meer dan 5.500 euro excl. btw.

Voor de uitvoering van de beslissing van het Directiecomité heeft de voorzitter van de Kancelarij, in samenwerking met de cel DO, een nota opgesteld om deze doelstelling toe te lichten in het kader van haar EMAS-beleid, alsook de procedure die de aankoopverantwoordelijken voortaan dienen te volgen. Om de aankoopverantwoordelijken te begeleiden heeft de cel DO van de Kancelarij een opleidingssessie georganiseerd rond sociaal verantwoorde overheidsopdrachten. Deze opleiding was bestemd voor het personeel van de Kancelarij en van de drie culturele instellingen. Het was de bedoeling om nader in te gaan op het onderzoek van de toepassingen en praktische mogelijkheden.

Sedert september 2015 kunnen duurzame overheidsopdrachten via Fedcom worden opgevolgd. Een specifieke procedure is beschreven in het milieubeheersysteem.

De binnen de verschillende diensten ingezamelde gegevens over overheidsopdrachten van meer dan 85.000 euro excl. btw zijn opgenomen in bijlage 3, overeenkomstig bovengenoemde omzendbrief.

Sedert de invoering van het systeem heeft de AD Externe Communicatie enkele goede praktijken ontwikkeld: ze heeft haar overheidsopdrachten zeer regelmatig opgevolgd en gewezen op enkele sociale clausules om met name de toegang van personen met beperkte mobiliteit tot alle evenementen te vergemakkelijken, zowel via oprijplaten als via interactieve tablets, ...

In 2016 zal een nieuwe opleidingssessie plaatsvinden rond duurzame overheidsopdrachten, met voorbeelden en goede praktijken die binnen de organisatie werden gerealiseerd.

Inventaris van de jaarlijkse aankopen voor het federale dienstvoertuigenpark

Voor alle dienstvoertuigen van de Kancelarij werd een leasingovereenkomst afgesloten.

5.2. FOD Personeel en Organisatie

5.3. Budget en Beheerscontrole

mevrouw Rika Denduyver, lid van de ICDO, en
mevrouw Elke Blommaert, plaatsvervangster

De Cel DO

De cel duurzame Ontwikkeling maakt deel uit van de dienst
Algemene Ondersteuning.

De voornaamste taken zijn :

- De vertegenwoordiging van de FOD Budget en Beheerscontrole bij de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling ;
- Sensibilisering voor duurzame ontwikkeling : via dienstmededelingen worden de personeelsleden op de hoogte gebracht van nuttige informatie omtrent duurzame ontwikkeling.

Activiteiten van de Cel DO

A. Milieubeheer

Door de opstart van het Document Management System wordt de post gescand en werden de workflow opgenomen. Dit zorgt ervoor dat er minder papier wordt verbruikt.

Om de personeelsleden in contact te brengen met eerlijke handel werd naar jaarlijkse gewoonte op de dag van de duurzame ontwik-

keling een ontbijt met fairtradeproducten aangeboden.

Het verbruik wordt opgevolgd om buitensporige verbruiken zo vlug mogelijk op te sporen.

Er is aandacht voor duurzame criteria bij de aankoop van producten en levering van uitrustingen.

B. Milieuprestaties voor het gebouw

De Regie der Gebouwen is verantwoordelijk voor het behalen van het EPB-certificaat, zoals gevraagd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Eind 2014 werd gestart met het verzamelen van de nodige gegevens zodat het certificaat begin 2015 zal beschikbaar zijn.

C. Milieuprestaties van de aangekochte voertuigen van de FOD Budget en Beheerscontrole

De FOD Budget en Beheerscontrole beschikt over 3 voertuigen die zijn toegekend aan de Voorzitter en de Directeur-generaals. De voertuigen voldoen aan de gevraagde normen.

5.4. FOD Informatie- en Communicatietechnologie (Fedict)

mevrouw Delphine Duprez, lid van de ICDO

De Cel DO

Sinds 2015 wordt voor elke opdracht met een waarde groter dan of gelijk aan € 8500 excl. btw bijlage 1 (Controlelijst in het kader van de marktverkenning) bijgesloten bij het dossier dat wordt voorgelegd aan de Inspecteur van Financiën. Voor de tien nieuwe opdrachten gegund in 2015 werden acht fiches ingevuld.

De coördinator van de cel Duurzame Ontwikkeling heeft actief deelgenomen aan de ICDO-bijeenkomsten. Ze heeft een GRI-opleiding gevolgd⁴ (G4 General training Course) en een workshop over het toevoegen van sociale clausules aan overheidsopdrachten. Ze heeft ook beraadslaagd met het FIDO, enerzijds om aanbevelingen te krijgen op het vlak van duurzame overheidsopdrachten en anderzijds wat betreft de milieuaspecten op de werkplek.

⁴ Global Reporting Initiative (<https://www.globalreporting.org/information/about-gri/what-is-GRI/Pages/default.aspx>)

5.5. FOD Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

mevrouw Ellen Cheyns, lid van de ICDO, en de heer Tim Bogaert, plaatsvervanger

2015 is een jaar van verandering geweest voor de opvolging van Duurzame Ontwikkeling (DO) binnen de FOD BZ. Eerst en vooral werden nieuwe vertegenwoordigers benoemd voor het ICDO. Ellen Cheyns (S - Diensten van de Voorzitter) zal het effectief lid zijn en tevens de voorzitter van de cel duurzame ontwikkeling, Tim Bogaert (M8- Duurzame Ontwikkeling en Leefmilieu) zal plaatsvervangend lid zijn en vooral focussen op het internationaal aspect van duurzame ontwikkeling, onder andere inzake de werkzaamheden rond de SDG's. Nadat de FOD een tijdlang niet beschikt heeft over een cel duurzame ontwikkeling in de vorm van een permanente structuur zal deze cel opnieuw samengesteld worden. De finale structuur zal beslist worden door middel van bilaterale contacten in de loop van 2016.

Een doelstelling duurzame ontwikkeling werd opgenomen in de bestuursovereenkomst en werd ondertekend op 10 december 2015.

Activiteiten en beleid van de FOD BZ die bijdragen tot de doelstellingen van de langetermijnvisie duurzame ontwikkeling

- Duurzame Ontwikkeling werd de voorbije jaren verankerd in het Belgisch buitenlands en ontwikkelingsbeleid.
 - Via de bestaande coördinatiemechanismen die beheerd worden door de FOD BZ, zoals de « CoorMulti » en DGE-overleg,

stonden wij garant voor de Belgische gecoördineerde standpuntbepaling tijdens de onderhandelingen over de Addis Ababa Action Agenda (AAAA) en de 2030 Agenda inzake Duurzame Ontwikkeling (2030 ASD) op Europees en multilateraal vlak. Dankzij deze mechanismes werden alle bevoegde overheden, zowel federaal als gefedereerd, ten volle betrokken bij dit dossier.

- Deze CoorMulti-vergaderingen laten ook toe informatie uit te wisselen over een laatste stand van zaken en laten ruimte voor een inbreng vanuit het brede maatschappelijk middenveld. Daarnaast werd de Federale Raad Duurzame Ontwikkeling twee keer gevraagd een advies uit te brengen inzake de 2030ASD en de SDGs.
- Teneinde de coherentie hierbij te verzekeren, werden binnen de FOD BZ, eveneens de nodige overlegstructuren gecreëerd zodat de verschillende bevoegde diensten, inclusief ons postennetwerk, actief betrokken worden bij deze oefening.
- Als lid van ECOSOC neemt België deel aan de Quadrennial Comprehensive Review Policy (QCPR), die de VN in staat zou moeten stellen om ook als systeem een beter gestroomlijnd antwoord te bieden aan de uitdagingen in de AAAA en Agenda 2030. Ook als donor van het multilaterale systeem, als lid van de Utstein-donoren coördinatiegroep, en als lid van de Adviesgroep van het UN Development Cooperation Forum draagt ons land bij aan het uitwerken van een visie daaromtrent.
- Zowel de AAAA als 2030ASD hebben in 2015 reeds hun weg gevonden naar de Belgische ontwikkelingsinspanningen wereldwijd:
 - Op multilateraal vlak werden vijftien partnerorganisaties binnen het VN- en Bretton Woods-systeem geselecteerd.

- Daarbij wordt in de momenteel uitgewerkte meerjarige samenwerkingskaders naar de relevante SDG's verwezen. De keuze van partnerorganisaties weerspiegelt trouwens goed de, in vergelijking met de eerdere MDG's, verschillende nieuwe thematische accenten zoals klimaatactie en leefmilieu, migratie en duurzame landbouw. In één nieuwe partnerorganisatie (IMF) wordt ook een nieuw thematisch accent verwoord dat in Addis Abeba sterk op de voorgrond kwam te liggen: het beter mobiliseren van interne financiering in ontwikkelingslanden.
- Ook in de keuze van de bilaterale partnerlanden wordt het nieuwe duurzaamheidsdenken ten volle doorgetrokken, met een concentratie van onze ODA-middelen op Minst Ontwikkelde Landen en landen in fragiele situaties. Deze hebben immers veel meer dan andere staten nood aan officiële geldmiddelen van buiten uit, om hun economieën en samenlevingen daadwerkelijk duurzaam te maken en de kwantumsprong te maken naar een niveau waarop op geïntegreerde wijze aan alle dimensies van duurzaamheid tegelijk kan worden gewerkt.
 - Eenzelfde 'hefboomdenken' rond het ontwikkelingssamenwerkings-instrument stond centraal in de beslissing om voortaan elke projectmatige of programmatische interventie in een partnerland van een digitale component te voorzien.
 - Ook wordt ingezet op het betrekken van een grotere veelheid van actoren bij het ontwikkelingsgebeuren. Dit werd bewerkstelligd door de openstelling van het kapitaal van BIO (de Belgische investeringsmaatschappij in ontwikkelingslanden), en door een verkennende ronde tafel met Belgische bedrijven rond Agenda 2030.

- De FOD BZ hecht eveneens veel belang aan de integratie van de genderdimensie in haar beleid. Naast de specifieke voordelen van de toepassing van de gender mainstreaming strategie voor de gelijkheid tussen mannen en vrouwen, bewees het zijn nut ook al voor het verbeteren van sociaal en milieuwelzijn. Het federaal plan gender mainstreaming definieert een aantal beleidslijnen waarin de genderdimensie geïntegreerd zal worden tijdens de legislatuur, zowel voor de competentie Buitenlandse Zaken als Ontwikkelingssamenwerking. Daarnaast beschikt de FOD over een intern actieplan, waarin alle directies zich engageerden om de genderdimensie te integreren in hun activiteiten, dossiers en het beleid van de FOD. De strategie van gender mainstreaming wordt ook toegepast bij de uitvoering van agenda 2030. De Belgische ontwikkelingssamenwerking heeft net een strategienota 'Gender in de Belgische Ontwikkelingssamenwerking' geredigeerd. Om de concrete uitvoering op het terrein te verzekeren hoort bij de strategische nota ook een actieplan. Bedoeling is om de doelstellingen van gendergelijkheid systematisch te integreren in de beoordeling, analyse en implementatie van de acties van de Belgische ontwikkelingssamenwerking

Activiteiten van de cel DO

De cel DO bestond niet als permanente structuur. Desalniettemin werd doorheen het jaar geregeld gecommuniceerd en gerapporteerd op de site, facebook, egmont-info (intern) en Glo.be over Duurzame Ontwikkeling (gendergelijkheid, UN Women-day, Klimaatdag, woestijnvorming, groene economie,...). Uitschieters waren twee speciale edities van het magazine Glo.be over de Klimaatop te Parijs en over de SDG's.

Opvolging van het beleid duurzame aankopen binnen de diensten

Tot op heden werden de bijlagen 1 en 3, voorzien in de omzendbrief van 16 mei 2014, niet systematisch ingevuld. Er werd beslist om in 2016 verder te werken aan de implementatie van deze omzendbrief en de richtlijnen m.b.t. duurzaamheids-vereisten bij het beleid, de conceptie en realisatie van de overheidsopdrachten te bekomen.

Voor een vast aantal goederen/diensten vinden onze bestellingen plaats op grond van raamovereenkomsten van de opdrachtcentrale "CMS-FOR" (afhankelijk van de FOD P&O), die de aanbevelingen volgt van de gids voor duurzame aankopen. Voor de goederen/diensten verworven buiten deze CMS-FOR, inspireren wij ons op de gids voor duurzame aankopen wat betreft de ecologische aspecten en wij hernemen de bestaande sociale typeclausule vermeld in de modellen voor bestekken voorgesteld door de FOD P&O. De duurzaamheidsvereisten worden het meest gebruikt als voorwaarde voor de regelmatigheid van de offerte of als voorwaarde voor de uitvoering van de markt. In sommige specifieke gevallen, worden ze vastgesteld als gunningscriteria.

5.6. FOD Binnenlandse Zaken

mevrouw Els Braeye, lid van de ICDO, en de heer Frank De Neve, plaatsvervanger

De Cel DO

De samenstelling van de Cel Duurzame Ontwikkeling werd goedgekeurd door het Directiecomité op 15 februari 2011. Gezien de omvang van de FOD en het grote aantal gebouwen die deel uitmaken van de verschillende diensten van de FOD Binnenlandse Zaken werd de Cel Duurzame Ontwikkeling omgevormd tot het netwerk duurzame ontwikkeling van de FOD. Het netwerk bestaat uit vertegenwoordigers van de verschillende Directoraten-generaal, het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen, de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, de horizontale diensten en de communicatiedienst. De stafdienst P&O verzekert de coördinatie van het netwerk Duurzame Ontwikkeling.

Gezien de wijzigingen aan het Koninklijk Besluit van 22 september 2004 betreffende de cellen duurzame ontwikkeling heeft het directiecomité van 27 april 2015 de hiervoor omschreven werkwijze en samenstelling van de cel duurzame ontwikkeling van de FOD bevestigd. Tegelijk zijn er afspraken gemaakt omtrent het uitvoeren van de regelgevingsimpact analyse bij regelgevende initiatieven en de organisatie, advisering en screening van de duurzaamheid van overheidsopdrachten.

Activiteiten en beleid van de FOD die bijdragen tot de doelstellingen van de langetermijnvisie duurzame ontwikkeling

De rol van de stafdienst P&O bestaat erin de opvolging van het plan duurzame ontwikkeling te coördineren voor de FOD. Het plan duurzame ontwikkeling wordt opgesteld in samenwerking met de verantwoordelijken duurzame ontwikkeling van de diensten die elk hun eigen bijdrage voorzien.

Het plan duurzame ontwikkeling volgt twee strategische doelen. Het eerste doel bestaat uit de vermindering van de ecologische voetafdruk van de FOD. Dat omvat verschillende acties van de verschillende directies volgens de thema's: duurzame mobiliteit, waterverbruik, papierverbruik, energieverbruik, afvalproductie, deelname aan duurzame initiatieven. Het tweede doel bestaat uit het waken over het welzijn van het personeel en maatschappelijk verantwoord ondernemen. Het plan wordt periodiek geüpdatet. Bij elke update wordt gevraagd naar de stand van uitvoering van de erin opgenomen projecten en routines. Indien het project is uitgevoerd wordt het niet langer in het plan opgenomen. Zesmaandelijks wordt het plan ter validatie voorgelegd aan het directiecomité. De leden van het directiecomité kunnen op dat moment de vorderingen zien alsook nagaan welke nieuwe projecten worden toegevoegd. Het plan is laatst voorgelegd en goedgekeurd aan het directiecomité in september 2015 (stand van zaken van eind juni 2015).

Ook de EMAS-projecten werden geïntegreerd in het actieplan duurzame ontwikkeling. EMAS is sterk gegroeid binnen de organisatie en alle directoraten-generaal en de horizontale diensten hebben een milieuprogramma opgesteld. Het Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen heeft in september 2015 zijn milieuzorgsysteem laten onderwerpen aan een audit. Het resultaat was

positief en momenteel loopt de aanvraag bij Brussel Leefmilieu tot het verkrijgen van een EMAS-registratie. Ook de diensten⁵ gevestigd op de Leuvenseweg 1-3 werden geauditeerd gedurende de maand december 2015 en januari 2016 en ook hier werd een positief resultaat behaald. Zij zijn nu het dossier voor het verkrijgen van de EMAS-registratie aan het vervolledigen.

Tevens wordt door het netwerk duurzame ontwikkeling jaarlijks aan het directiecomité gerapporteerd over de indicatoren duurzame ontwikkeling voor de Brusselse sites van de diensten/directies. Die nota bevat gedetailleerde informatie omtrent het verbruik de energie (gas, elektriciteit, stookolie), maar ook over papier en water per site. Door het netwerk duurzame ontwikkeling worden tevens een aantal vaststellingen gedaan en suggesties gegeven.

Tot slot voorziet het netwerk duurzame ontwikkeling een 6-maandelijke opvolging van de naleving van het EIS (Environmental Information System) systeem opgezet door de Regie der Gebouwen. Alle directeuren-generaal worden op de hoogte gesteld van de opvolging van het EIS systeem in hun directies.

De ‘week van de vervoering’ met enkele acties omtrent mobiliteit werd georganiseerd van 16 tot 22 september 2015 in samenwerking met Leefmilieu Brussel.

In de beheersovereenkomst van de FOD Binnenlandse Zaken 2014-2020 wordt ‘Duurzaam’ gezien als één van de zeven basisprincipes van de bedrijfscultuur van de FOD. Het verband tussen duurzame ontwikkeling en het opnemen van de maatschappelijke verantwoordelijkheid wordt benadrukt. De beheersovereenkomst voorziet in de volgende doelstellingen wat betreft duurzame ontwikkeling:

⁵ Stafdienst P&O, Stafdienst B&B, de Coördinatie- en Ondersteuningsdiensten en de Algemene Directie Civiele Veiligheid.

- a) Het gebruiken van een beheerssysteem (EMAS of ISO 26000) of een actieplan opgebouwd via de PCDA (plan-do-check-act) cirkel ;
- b) Het uitwerken van een plan duurzame ontwikkeling en die integreren in de beheersovereenkomst ;
- c) Een regelmatige en kwalitatieve dialoog onderhouden met de betrokken partijen omtrent hun functioneren en hun milieubeleid ;
- d) Elke twee jaar rapporteren omtrent de maatschappelijke verantwoordelijkheid met behulp van de richtlijnen van het « Global Reporting Initiative ».

Activiteiten van de Cel DO

Voor de activiteiten van het netwerk duurzame ontwikkeling kan worden verwezen naar het Actieplan Duurzame Ontwikkeling waarin alle activiteiten van de FOD inzake duurzame ontwikkeling werden opgenomen.

Opvolging van het beleid duurzame aankopen

De Stafdienst P&O heeft samen met de Stafdienst B&B de omzendbrief van 16 mei 2014 omgezet in de dienstnota duurzame overheidsopdrachten van 25 januari 2015 om zo een interne organisatie vast te leggen om duurzame ontwikkeling te integreren in de overheidsopdrachten en de jaarlijkse verslaggeving hierover.

De Stafdienst P&O organiseerde een opleiding duurzame aankopen voor zijn aankopers om de omzendbrief en de dienstnota toe te lichten op 21 april 2015 in het Nederlands en op 27 april 2015 in het Frans.

De dienstnota herneemt de richtlijnen opgenomen in de omzendbrief: Ze legt uit waarop aankopers van de FOD moeten letten bij de integratie van de aspecten duurzame ontwikkeling, sociale clausules en het KMO stelsel in overheidsopdrachten. Ze herhaalt ook de drempels uit de omzendbrief inzake de verplichte motivatie van clausules van duurzame ontwikkeling en sociale clausules in de nota aan de Inspectie van Financiën én het verplicht toevoegen van de controlelijst in het kader van de marktverkenning.

De dienstnota verplicht het opnemen van overwegingen op het vlak van duurzame ontwikkeling en sociale clausules in nota aan de Inspectie van Financiën en het controleformulier voor overheidsopdrachten groter dan 85kEUR incl. BTW (leveringen en diensten) en beveelt een controleformulier aan voor overheidsopdrachten groter dan 31kEUR incl. BTW.

De dienstnota schrijft de controle van naleving voor door de expertisecel Overheidsopdrachten. Deze cel dient voorafgaandelijk advies te geven bij bestekken groter dan 31 kEUR, met uitzondering van deze uitgaande van de Algemene Directie Civiele Veiligheid. Ook gaat de cel na of de controlelijst is toegevoegd voor overheidsopdrachten groter dan 85 kEUR. Het advies van de expertisecel dient te worden toegevoegd bij het dossier aan de Inspecteur van Financiën. Een kopie van de nota van de Inspecteur van Financiën dient na akkoord te worden overgemaakt aan de expertisecel. De cel controleert ook volgende zaken :

- 1) De minimale aanwezigheid van ethische en sociale criteria in het bestek (opgenomen in de type-bestekken);
- 2) De aanwezigheid van criteria voor DO en raadt aan om de gids voor duurzame aankopen te raadplegen;
- 3) De bekendmaking via Free Market voor de duurzame aan-

kopen hoger dan 31 en kleiner dan 85 kEUR (incl. BTW). Deze maatregel bevordert de toetreding van KMO's tot deze markten. Dit is een wettelijke verplichting.

Éénmaal per jaar dient de Stafdienst B&B de bovenstaande gegevens verzameld door de expertisecel door te geven aan de verantwoordelijke duurzame ontwikkeling van de Stafdienst P&O. De Algemene Directie Civiele Veiligheid die over een aparte aankoopdienst beschikt dient dit via zijn verantwoordelijke duurzame ontwikkeling door te geven aan de verantwoordelijke duurzame ontwikkeling van de Stafdienst P&O. Deze stuurt op zijn beurt deze gegevens door aan de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling.

Hierbij enkele opmerkingen :

- Om deze lijst samen te stellen werd uitgegaan van het overzicht van alle bestelbonnen (= PO-Purchase order) 2015 die groter zijn dan 8.500 euro excl. btw (= wettelijke drempel overheidsopdracht). Teneinde een overzicht te hebben van enkel de overheidsopdrachten die door de FOD werden afgesloten in 2015, werden alle bestellingen op FOR-contracten geëlimineerd alsook de bestellingen op contracten die afgesloten zijn vóór 2015.
- Voor wat betreft de gunning aan KMO's is er geen info in SAP/FEDCOM. Vanuit de lijst van de PO's is de naam van de leverancier gekend, maar in SAP/Fedcom is geen verdere info of dit een KMO is of niet. Idem voor wat betreft beschutte werkplaats of sociaal inschakelingsbedrijf.
- Hetzelfde geldt voor het gegeven "Leidend ambtenaar". In SAP/FEDCOM is wel de kostenplaats gekend (naam van de betreffende directie/dienst). Bijgevolg werd het bestuurshoofd van die bepaalde directie of dienst opgenomen als leidend ambtenaar of zijn gedelegeerde op basis van het delegatiebesluit van 20/3/2015.

- Voor wat betreft het gegeven “Referentie van de opdracht” werd het PO-nummer opgenomen. Voor de rest zijn er geen referenties, behoudens voor wat betreft de dossiers van meer dan 31.000 EUR die voor advies werden voorgelegd aan de expertiseceel hebben we de referentie van de overheidsopdracht opgenomen.
- Voor het type procedure wordt de Codenva code opgenomen die verwijst naar de gebruikte procedure.

De FOD maakt in hoofdzaak gebruik van contracten afgesloten via de Federale Aankoopcentrale, Smals, een raamovereenkomst of een catalogus van een andere dienst. Omdat de FOD Binnenlandse Zaken geen zicht heeft op de milieu- en sociale criteria die daarbij worden gebruikt dient die informatie te worden opgevraagd bij de FOD P&O en bij Smals.

Uit bovenstaande blijkt dat het niet evident is om het gevraagde overzicht op te maken. In de toekomst zou hiervoor de Module in SAP ‘ME31 Beheer van contracten’ kunnen gebruikt worden. Echter het is aangewezen om de beschikbare velden verder uit te breiden zodat het mogelijk is om alle gegevens die vereist zijn voor deze verslaggeving hieruit te exporteren. Op die manier kan deze jaarlijkse rapportering door iedere FOD op dezelfde manier opgemaakt worden. Het is derhalve aangewezen dat het FIDO hiervoor contact opneemt met de FOD B&B teneinde deze module aan te passen en een standaardrapport te ontwikkelen voor het opmaken van dit jaarlijks verslag.

De aankoopdiensten binnen onze FOD zijn zich bewust van het bestaan van de omzendbrief en leven deze correct na op het vlak van de verplichtingen (overheidsopdrachten > 85 kEUR).

Voor wat betreft de opdrachten > 31 kEUR merken we dat meer en meer aankoopdiensten de gids voor duurzame aankopen raadplegen voor het opnemen van duurzame criteria in de bestekken. Er

zullen extra inspanningen gedaan worden om de opname van duurzame criteria in de bestekken te verhogen.

De nodige informatie is overgemaakt aan het FIDO.

Wagenpark: jaarlijkse federale gegevens- inzameling m.b.t. de aankopen

De rapportage in verband met het bestaande wagenpark zoals gevraagd door het FIDO is gebeurd en wordt bezorgd. De rapportage van de nieuw aangeschafte voertuigen in 2015 conform de omzendbrief 307 quinquies van 13 juli 2009 kan nog niet worden aangeleverd. De werkzaamheden om die informatie aan te leveren is lopende en de informatie zal na voorlegging aan de Inspectie van Financiën worden overgemaakt op de wijze zoals in de omzendbrief omschreven.

5.7. FOD Financiën

de heer Jacques Baveye, lid van de ICDO, en mevrouw Ilse Neirinckx, plaatsvervangster

De Cel DO en de Dienst DO

De Cel Duurzame Ontwikkeling (Cel DO) van de FOD Financiën werd opgericht in 2005, overeenkomstig het koninklijk besluit van 22 september 2004.

De Cel ging van start met het minimum aantal leden, vastgelegd in het besluit. Gedurende de daaropvolgende jaren nam het aantal leden stelselmatig toe door toevoeging van vertegenwoordigers van alle algemene administraties en stafdiensten. Daardoor zijn er momenteel een twintigtal ambtenaren van Financiën lid van de Cel.

In 2010 werd de Dienst Duurzame Ontwikkeling opgericht (Dienst DO), onder het rechtstreeks gezag van de Voorzitter van het Directiecomité. Deze dienst werd in de Cel DO opgenomen. Cel en Dienst vormen in zekere zin een “Eenheid DO” voor de FOD Financiën. De Dienst heeft een groot deel van de bevoegdheden van de Cel overgenomen. De Cel behoudt in hoofdzaak een raadgevende rol. De Dienst DO doet een beroep op de Cel DO wanneer hij nood heeft aan advies over acties waarbij de hele FOD wordt betrokken, bijvoorbeeld voor de organisatie van de Dag van de duurzame ontwikkeling. Wanneer een bepaalde actie alleen betrekking heeft op één algemene administratie of stafdienst, wordt er rechtstreeks contact opgenomen met de vertegenwoordiger van die diensten.

De Dienst DO is inzake duurzame ontwikkeling de bevoorrechte ges-

prekspartner voor de ambtenaren en de diensten van Financiën.

Hij vertegenwoordigt de FOD in verschillende werkgroepen van de Interdepartementale Commissie voor duurzame ontwikkeling.

In 2015 stelde de dienst vier voltijdse en 2 halftijdse medewerkers tewerk.

Sedert haar oprichting is de Cel 36 keer samengekomen.

Activiteiten of beleid van de FOD Financiën die bijdragen tot een duurzame ontwikkeling

Missie, visie en strategie

Missie

De uitvoering van de kernopdrachten van de FOD Financiën situeert zich steeds op het delicate evenwichtspunt tussen de rechten en de plichten die de wet de burgers of de ondernemingen verleent of oplegt.

Bovendien heeft de FOD Financiën uiteenlopende opdrachten op fiscale, financiële en andere domeinen. Onze kernopdrachten, zeg maar onze bestaansredenen, zijn verwoord in onze missie opdat deze voor iedereen duidelijk en bevattelijk zouden zijn.

De FOD Financiën staat in voor verschillende opdrachten:

- Een tijdige en juiste heffing van de belastingen. Hij zorgt ervoor dat elke belastingplichtige bijdraagt wat hij verschuldigd is en waakt erover dat dit op een correcte en billijke wijze gebeurt;
- De optimale financiering met het verzekeren van het evenwicht van de Thesaurie van de staat en het beheer van de uitstaande schuld evenals de opvolging van de economische en financiële vragen ter ondersteuning van het regeringsbeleid ter zake;

- In het kader van de juridische omloop van goederen de rechtszekerheid ervan waarborgen door het bijhouden van de patrimoniumdocumentatie;
- Toezichtuitoefenen op de in-, door- en uitvoer van goederenstromen om bij te dragen tot de ordening van de markt, de economische veiligheid, de bescherming van de volksgezondheid, het leefmilieu en de veiligheid van personen en goederen;
- Bijdragen tot het voorkomen en het bestrijden van fraude op domeinen waarvoor de FOD Financiën bevoegd is;
- Beleidsondersteuning verstrekken met betrekking tot de domeinen die tot de “missie” van de FOD behoren. Hier wordt ook onder begrepen: het uitschrijven van fiscale en financiële wetgeving.

De missie van de FOD Financiën is beperkt tot de federale overheid, op specifieke regelgeving na.

Visie

Met een budgettaire context die de komende jaren alleen maar zal verscherpen, is het een terechte verwachting van de maatschappij dat de FOD Financiën efficiënt en doeltreffend met zijn middelen omgaat. De FOD Financiën moet dan ook zijn wettelijke opdrachten en zijn doelstellingen realiseren met een optimale inzet van middelen en dit met de hoogst mogelijke productiviteit.

Sinds 2004 daalde het aantal vestigingen van de FOD Financiën van 574 naar 238 (op 1/1/2016). Door de krimpende middelen daalde in dezelfde periode ook het aantal personeelsleden: van 31.794 (2004) tot 22.834 (augustus 2015). Op deze dalingen werd reeds geanticipeerd door de structuurwijziging die in 2016 wordt afgewerkt, de uitrol van processen en beheerscontrole alsook de ontwikkeling van nieuwe manieren van werken (NWOW). Ook in de komende jaren zal hierop gewerkt worden, onder andere door het ontwikkelen van

efficiëntere werkmethodes en het verbeteren van de processen. Dit zal ook gerealiseerd worden door verder te bouwen aan een nieuwe leiderschaps- en organisatiecultuur die medewerkers meer ruimte geeft en tegelijkertijd meer beroep doet op hun verantwoordelijkheid.

De FOD Financiën streeft ernaar de belastingen juist te innen en ervoor te zorgen dat elke

belastingplichtige de belasting draagt die hij wettelijk verschuldigd is. Het verhogen van de effectieve inningsgraad van de belastingen is daarbij een absolute prioriteit.

De FOD Financiën wil de uitdagingen opnemen van een modern bestuur dat evolueert met de samenleving en met de economie en dat de evolutie van de informatie- en communicatietechnologieën op de voet volgt. In zijn investeringen zal de FOD Financiën de nodige inspanningen leveren om mee te stappen in de ICT evoluties die elkaar steeds sneller opvolgen.

Uit blijvende zorg voor de openbare dienstverlening hanteert en waarborgt de FOD Financiën een professionele en strikte methodiek op het vlak van zijn kernactiviteiten. Door aan de rechtmatige verwachtingen van de maatschappij te beantwoorden, wil de FOD Financiën een vertrouwensrelatie aangaan met de burger en ervoor zorgen dat iedereen zijn verplichtingen nakomt met volledige eerbiediging van de wet.

Strategie

De strategie van de FOD Financiën beoogt één doel: het op ieder ogenblik kunnen waarborgen dat onze opdrachten effectief en juist worden uitgevoerd, met een optimale aanwending van de middelen en binnen de vooropgestelde termijnen.

De FOD Financiën heeft deze ambitie uitgedrukt in drie duidelijke

strategische doelstellingen (Bestuursovereenkomst 2016 – 2018). Tegen 2018 willen we :

1. Onze **doeltreffendheid** - en dus de mate waarin we onze doelstellingen behalen - verhogen;
2. Onze **efficiëntie** - en dus de inzet en productiviteit van onze beschikbare middelen -verbeteren;
3. 3. Ons niveau van **dienstverlening** verbeteren.

In elk domein willen we onze positie verbeteren ten opzichte van deze van onze belangrijkste handelspartners. Het realiseren van een maximale compliance en een doorgedreven innovatie vormen de motor van deze ambitie. Bovendien willen we dit doen in het perspectief van duurzame ontwikkeling.

Ondernomen acties in het kader van de langetermijnvisie duurzame ontwikkeling

Hierna volgt een overzicht van de acties die de FOD Financiën heeft ondernomen op de vier terreinen die de duurzame ontwikkeling op lange termijn gestalte geven.

Actieterrein 1: een inclusieve en solidaire maatschappij (sociale cohesie en kansarmoedebestrijding, gezondheid, werkgelegenheid)

- De ondertekening van het Federaal Handvest voor Diversiteit;
- De aanstelling van een diversiteitverantwoordelijke ;
- De oprichting van de Dienst Alimentatievorderingen (DAVO);
- De organisatie van de opleiding ‘multiculturele contacten’ voor medewerkers die met de burger in contact komen aan het loket ;
- De organisatie van een begeleiding ‘einde loopbaan’ voor de medewerkers die bijna op pensioen vertrekken;

- Follow-up van de gezondheidstoestand van het personeel – preventieve gezondheidszorg;
- De ondersteuning van de strijd tegen namaakgeneesmiddelen;
- De organisatie van bloedinzamelactie in samenwerking met het Rode Kruis;
- De organisatie van cursussen EHBO en brandbestrijding;
- De organisatie van bedrijfsstages ;
- De organisatie van opleidingen betreffende het welzijn;
- De organisatie van opleidingen voor hulp bij verslavingen en geweld;
- De organisatie van zitdagen waar hulp wordt geboden bij het invullen van de belastingaangifte.

Actieterrein 2: een weerbare maatschappij, die haar economie aanpast aan de economische, sociale en ecologische uitdagingen (een economie die haar consumptie en productiewijzen aanpast, energie, mobiliteit en vervoer, voeding)

- Het opnemen van ecologische gunningscriteria in alle overheidsopdrachten;
- Het behalen van het label ‘eco-dynamische onderneming’;
- De uitwerking van een mobiliteitsbeleid aan de hand van het bedrijfsvervoerplan en de diagnostiek woon-werkverkeer;
- De organisatie van sensibiliseringscampagnes rond energie in samenwerking met Fedesco;
- Het aanbieden van dienstfietsen ;

- De organisatie van coachingsessies rond duurzame voeding in verschillende restaurants;
- Het bevorderen van telewerk en werk in satellietkantoren.

Actieterrein 3: een maatschappij die haar leefmilieu beschermt
(klimaatveranderingen, buiten- en binnenlucht, biodiversiteit)

- De organisatie van een cursus eco-driving voor de douaniers;
- De compensatie van de CO2-uitstoot die gepaard gaat met de verzending van de briefwisseling;
- Aandacht voor gescheiden afvalophaling ;
- Het verder uitbouwen van e-government: digitale toepassingen en werkinstrumenten, zowel voor het eigen personeel als voor de burger;
- De toepassing van CITES (Convention on International Trade of Endangered Species of Wild Fauna and Flora);
- De oprichting van de FinShop die instaat voor de verkoop van goederen die de overheidsdiensten niet meer gebruiken of in beslag werden genomen. Indien de goederen niet verkocht geraken, worden zij gerecycleerd in overeenstemming met de geldende milieuregels.

Actieterrein 4: een maatschappij die wordt ondersteund door overheden die hun maatschappelijke verantwoordelijkheid opnemen
(overheden, overheidsfinanciën, wetenschappelijk onderzoek, ontwikkelingssamenwerking)

- De oprichting van de vereniging voor de bestrijding van namaak en piraterij;
- De oprichting van het Belgian Internet Service Center: het screenen van het internet op frauduleuze praktijken;
- De oprichting van de Cel Cybersquad: de opsporingsdienst van de Douane tegen alle vormen van internetfraude;

- De training van geldspeurhonden – Cashdogs ;
- Het gebruik van de nummerplaatscanner;
- Het fiscaal bevoordelen van milieuvriendelijke wagens;
- Het promoten van toepassingen die gebruiksvriendelijk zijn en tot papierbesparing leiden (Tax-on-web, vereenvoudigde aangifte, Zoomit, enz.);
- Het oprichten van een Contactcenter ;
- Wet op de bescherming van de persoonlijke levenssfeer;
- De deelneming aan het Europese programma “Asia Urbs”, inzonderheid betreffende de bijstand aan de modernisering van het kadaster in Hanoi;
- Basissteun in de Democratische Republiek Congo: toestand van de bestaande processen en formuleren van aanbevelingen.

Activiteiten van de Cel DO

De FOD tracht een duurzame attitude te stimuleren bij zijn bijna 23.000 personeelsleden en probeert een maatschappelijk verantwoorde overheidsdienst uit te bouwen via de volgende opdrachten:

- Het organiseren van de Vrijwilligersdag :
- Op 9 mei 2015 stroopten bijna 250 vrijwilligers op meer dan veertig plaatsen in België de mouwen op, waaronder ook onze Voorzitter van het Directiecomité. Op het programma van deze vierde Vrijwilligersdag stonden sociale activiteiten in woon-& zorgcentra voor bejaarden, zieken en gehandicapten, maar ook activiteiten rond natuurbeheer en rond ontwikkelingssamenwerking. Er kon een keuze gemaakt worden uit een ruim aanbod: organiseren van een feestmaal of een pannenkoekenbak, begeleiden van uitstappen of gezelschapsspelen, klussen (rolstoelen poetsen

of een gemeenschapstuin aanleggen, in de natuur zwerfafval opruimen of een wandelpad aanleggen,...)

- Het organiseren van de Dag van de Duurzame Ontwikkeling :
Voor de tiende editie van haar Dag van de Duurzame Ontwikkeling sloot de FOD Financiën zich aan bij de Europese Week van de Afvalpreventie.

De week van 23 tot 27 november 2015 stond in het teken van afval reduceren, beter sorteren en recycleren, thuis én op kantoor.

In de North Galaxy (NoGa), de Financietoren (Finto) en de Paradis-toren in Luik werden een tentoonstelling, infosessies en een bezoek aan de afvalsorteerkade ingericht om onze medewerkers bewust te maken van de grote hoeveelheid kantoorafval (vooral papier) die we in deze drie grote gebouwen creëren.

In het gebouw North Galaxy wilden we met deze sensibiliseringsactie tevens het project EMAS en het label van Ecodynamische onderneming ondersteunen.

Aan onze regionale medewerkers boden we in samenwerking met 11 afvalcentra over heel België een kennismaking aan met de nieuwste afvalverwerkingstechnologie.

Tijdens een rondleiding zagen ze enkele installaties in volle werking waar afval gescheiden wordt volgens herbruikbare grond- en brandstoffen.

Het was de bedoeling hen met eigen ogen te doen vaststellen: beter sorteren leidt tot beter recycleren!

Zoals gebruikelijk op de Dag van de Duurzame Ontwikkeling, heeft Fedorest op 26/11 in verschillende restaurants van de

FOD Financiën een duurzame maaltijd bereid.

- Invoering van een intern milieubeleid op basis van het label ecodynamische onderneming en van de EMAS-certificering :

Op 9 maart 2015 kreeg de FOD Financiën voor zijn North Galaxy-complex het label ecodynamische onderneming toegekend. De FOD Financiën kreeg op dit label twee sterren (op een maximum van drie) en werd in het bijzonder beloond voor de betrokkenheid en de ondersteuning van zijn directie bij de ontwikkeling, de acties ten gunste van de mobiliteit, het integraal afvalbeheer en het technisch onderhoud van de installaties van de North Galaxy, de ontwikkeling van tools en onlineplatformen om de interne werking ten opzichte van burgers en ondernemingen te vergemakkelijken en ten slotte de goede opvolging van de omgevingsindicatoren.

Tegen 2016-2017 zullen het engagement tegenover het label en de betrokkenheid van de FOD Financiën bij het EMAS (ISO 14001 versie 2015) het mogelijk maken om in te zetten op een meer globale milieuvriendelijke aanpak dankzij de analyse van zijn milieueffect en de bepaling van te bereiken doelstellingen naargelang van zijn behoeften en middelen.

- Het schrijven van een duurzaam jaarverslag volgens het Global Reporting Initiative (GRI):

Voor de vierde keer heeft de FOD Financiën een GRI-verslag, Global Reporting Initiative, opgenomen in zijn gewoon jaarverslag over 2014.

De FOD volgde voor het eerst de richtlijnen van de GRI 4.0. (bij de edities van 2011, 2012 en 2013 werden deze van de GRI 3 gevolgd).

De FOD nam voor deze reflectie deel aan een federaal coachingstraject met externe consultancy van het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling (FIDO), samen met 6 andere overheidsinstellingen.

Een analyse van de thema's die van prioritair belang zijn voor de stakeholders en een becijferde en geïllustreerde evaluatie van de core business op basis van indicatoren, tonen de wijze waarop de FOD zich kwijt van zijn taken als antwoord op de verwachtingen van de belanghebbende partijen en van de maatschappij.

- Het tot stand brengen van een duurzaam mobiliteitsbeleid aan de hand van het bedrijfsvervoerplan en de federale diagnostiek woon-werkverkeer :

Le Service Développement Durable du SPF Finances a introduit un plan de déplacements d'entreprise par bâtiment de plus de 100 agents en Région Bruxelloise. Les données chiffrées et les actions de chacun des plans de déplacements ont été validées par Bruxelles-Environnement. Pour 6 de ces immeubles, les adaptations nécessaires aux normes ont eu lieu. Le 7ème bâtiment est en cours de mise en conformité. Concernant les 3 immeubles disposant de vélos de service, une procédure a été élaborée, qui sera diffusée dans le courant de 2016 via une campagne de sensibilisation.

De Federale Overheidsdienst Financiën heeft voor 7 grote gebouwen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een bedrijfsvervoerplan ingediend. De cijfergegevens en acties van elk bedrijfsvervoerplan werden door Leefmilieu Brussel aanvaard.

Inmiddels werden 6 gebouwen aangepast aan de normering. Het zevende gebouw wordt begin 2016 aangepast.

Voor de 3 gebouwen met bedrijfsfietsen werd een procedure uitgewerkt, die begin 2016 via een sensibiliseringscampagne wordt geïntroduceerd.

De gegevens van de wettelijk verplichte diagnostiek over het woon-werkverkeer van onze vestigingen met ten minste 30 werknemers, werden gevalideerd door het overlegcomité en via de online applicatie van de FOD Mobiliteit en Vervoer.

De bedrijfsvervoerplannen, de toegangsplannen voor de gebouwen en de gegevens van de diagnostiek woon-werkverkeer zijn ter beschikking van het personeel op de website 'Duurzame Ontwikkeling'.

- Het uitwerken van een urgentieplan vervuilingsspiek in het Brussels Gewest :

Het plan pollutiepieken tijdens de winter werd omgezet in een plan pollutiepieken voor het hele jaar. Daartoe werden verschillende sensibiliserende mededelingen gedaan. Enkel personen waarvoor een laissez-passer strikt noodzakelijk is, zoals douaniers, hebben een aangepast document ontvangen.

- Activiteiten voor het Welzijn van het Personeel:

De FOD Financiën heeft voor de tweede maal aan de Move Week deelgenomen. Van 21 tot 25 september stonden de lichaamsbeweging en de gezondheid van de medewerkers centraal. Meer dan 2000 medewerkers hebben deelgenomen aan tal van activiteiten die werden georganiseerd in 40 steden in heel België. Een duizendtal onder hen gingen naar het Koning Boudewijnstadion voor het slotevenement.

- Het deelnemen aan sociale acties of solidariteitsevenementen :
 - 20 km van Brussel
 - Oxfam Trailwalker
 - Opération 11.11.11

- Het informeren en sensibiliseren van het personeel over duurzame ontwikkeling via publicaties in het departementsblad Fininfo en op het intranet Duurzame Ontwikkeling.

Opvolging van het beleid duurzame aankopen

Marken	gegunde 2015	lopende 2015	reeds voorzien in 2016
Open offertevraag	17	41	21
Beperkte offerteaanvraag	1	-	-
Open aanbesteding	1	3	-
Onderhandelingsprocedure	22	13	5

Aantal opdrachten/percelen toegekend aan een sociale-economie onderneming of aan een bedrijf voor aangepast werk: 1

De mogelijkheid om milieuaspecten op te nemen in de technische specificaties van de bestekken waarbij rekening moet worden gehouden met het feit dat deze transparant moeten zijn en noch de mededinging mogen beperken noch discriminerend mogen zijn, wordt systematisch bekeken. Bovendien moeten ze verband houden met het voorwerp van de opdracht.

De technische specificaties die met het voorwerp van de opdracht verband houden, worden geformuleerd hetzij door verwijzing naar (internationale, Europese of nationale) normen, hetzij als prestatie-eisen of functionele eisen, hetzij door verwijzing naar een combinatie van beide systemen.

- Wat de milieuclausules betreft, is het nogal omslachtig om elke clause van de bestekken in het evaluatieverslag op te nemen. Deze hebben evenwel betrekking op hetzij de energieprestatie

van de levering, de recyclingverplichting aan het einde van de levensduur, het gebruik van ecologische producten door dienstverleners, CO2-uitstootnormen, enz.

- De sociale aspecten mogen al naargelang hun aard slechts in bepaalde stadia van de gunningsprocedure van opdrachten worden geïntegreerd. Het is bijvoorbeeld vaak gepaster om de sociale aspecten betreffende de arbeidsvoorwaarden op te nemen in de uitvoeringsclausules van een opdracht. De toegankelijkheidskwesties daarentegen vallen over het algemeen onder de technische specificaties. Bovendien wordt per geval bekeken om de sociale aspecten te integreren naargelang van het voorwerp van de opdracht en de beoogde doelstellingen.

De noodzaak voor de inschrijver om de 8 basisconventies van de IAO in bijlage 2 van de circulaire van 16 mei 2014 te respecteren, wordt systematisch opgenomen in de uitvoeringsclausules van de bestekken.

De mogelijkheid om de opdracht voor te behouden aan bedrijven voor aangepast werk naargelang van het voorwerp van de opdracht wordt eveneens systematisch bekeken.

Nota. De voorgaande informatie heeft betrekking op de centrale aankoopdienst van de FOD Financiën. Een aantal regionale diensten verrichten eveneens aankopen.

Wagenpark: jaarlijkse federale gegevens- inzameling m.b.t. de aankopen

In 2016 zal de FOD Financiën het duurzaam beheer van het wagenpark opvolgen via software pakket op basis van de Ecoscore-coëfficiënten.

5.8. FOD Mobiliteit en Vervoer

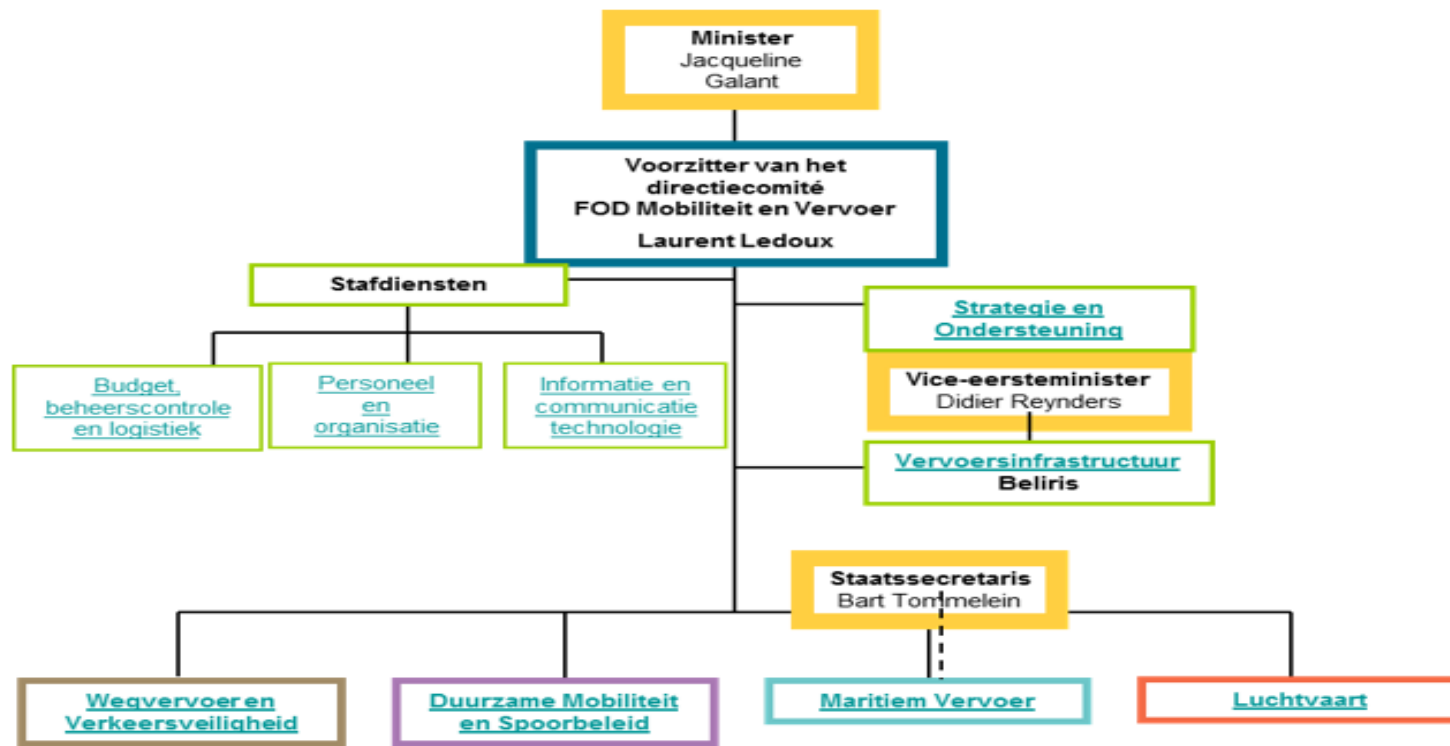

mevrouw Cindy Dequesne, lid van de ICDO, en de heer Thierry Dessilly, plaatsvervanger

De cel DO :

In 2005 werd de Cel Duurzame Ontwikkeling opgericht in de FOD MT en sinds januari 2014 behoort deze cel tot de ondersteuningsdiensten van de Voorzitter.

Organigram :

De CDO is als volgt samengesteld:

- Een coördinator aangesteld door het directiecomité: Dequesne Cindy en haar vervanger: Thierry Dessilly;
- Een secretaris;
- Een begrotingsverantwoordelijke;
- Verschillende vertegenwoordigers inzake milieubeheer - EMAS;
- Een verantwoordelijke duurzame aankopen;
- Een verantwoordelijke diversiteit;
- Een verantwoordelijke 'contact handicap';
- Twee verantwoordelijken gendermainstreaming;
- Een verantwoordelijke "armoede".
De leden vergaderen meermaals per jaar om de voortgang van de lopende projecten door te nemen.

Activiteiten of beleid van de FOD die bijdragen tot een duurzame ontwikkeling

Duurzame ontwikkeling maakt integraal deel uit van het managementplan 2013-2019 van de voorzitter van het directiecomité.

De beleids- en operationele doelstellingen zijn nauw verbonden met de DO en dit komt tot uiting in de bestuursovereenkomst.

Enkele voorbeelden :

- Voor het DG Wegvervoer en Verkeersveiligheid: bevordering van alternatieve brandstoffen in samenwerking met de sector, de beroepsverenigingen, de andere betrokken FOD's en de gewesten;
- Voor het DG Maritiem Vervoer: verbetering van de aantrekkelijkheid van het goederenvervoer over de waterwegen door vermindering

van de administratieve rompslomp en de invoering van een modern juridisch kader;

- Voor het DG Luchtvaart: vermindering van de milieu-impact van het luchtvervoer door stabilisering van de routes en de vluchtprocedures;
- Voor het DG Duurzame Mobiliteit en Spoorbeleid: vermindering van de milieu-impact van de verschillende vervoersmodi door vermindering van de uitstoot en van de verontreinigende lozingen, alsook van de geluidshinder (bevorderen van de aanpassing (retrofitting) van het rollend materieel).

Activiteiten van de cel DO

De cel DO in samenwerking met de verschillende diensten zoals P&O, de logistieke dienst, de verschillende directoraten-generaal, enz., is actief in de onderstaande domeinen: milieu, armoede, handicap, diversiteit, gendermainstreaming, mobiliteit.

Tijdens het voorbije jaar werden er tal van acties gevoerd in elk van deze domeinen.

Een kort overzicht:

1. Milieu

De site van het City Atrium van de FOD M&V is in juli 2015 aan zijn laatste jaar van de driejarige EMAS-cyclus begonnen. Na zoveel jaren is het moeilijk om nog te blijven verbeteren, maar we zijn er toch in geslaagd.

Dit keer dankzij de structurele veranderingen die in 2014 werden opgestart.

De tweede EMAS-geregistreerde site sinds 2014, Beliris, behaalde het voorbije jaar mooie resultaten inzake milieubeheer. Voor hun opdrachten worden de duurzaamheidscriteria systematisch geïnte-

greerd in de bestekken van onderzoeken en werkzaamheden.

De resultaten van beide sites worden gedetailleerd uiteengezet in onze milieuverklaring.

2. Armoede

Om deze materie beter te volgen en te ontwikkelen, heeft men in september 2015 beslist dat de verantwoordelijke contact handicap, ook alle materies, vergaderingen en projecten in verband met armoede zou volgen.

3. Handicap

De verantwoordelijke contact handicap van de FOD werd eindelijk opgenomen in de kerngroep van de CDO. Hij neemt deel aan en wordt betrokken bij alle activiteiten van de cel.

Om zijn kennis te verruimen, neemt hij deel aan verschillende colloquia, meer bepaald "Vivre sa Vie : un droit fondamental ! Un droit respecté?" te Namen.

Hij neemt ook actief deel aan de vergaderingen van het netwerk van de UNCRPD en dit vooral in verband met het VN-Verdrag inzake de Rechten van de Personen met een Handicap.

Hij neemt ook deel aan diverse debatten, zoals :

- Impact van parkeren op de stoep: fietsen, elektrische fietsen, gemotoriseerde rijwielen en motorfietsen;
- Minimumgeluidsnorm voor elektrische voertuigen;
- Bijbetaling van € 7,00 (boordtarief);
- Termijn van 24 uren voor de reservatie van hulp aan PVM;
- Problematiek van de NMBS-parkings, parkeerplaatsen gereserveerd voor de voertuigen van PBM, soms gratis, soms

betalend.

Op 3 december 2015, ter gelegenheid van de internationale dag voor personen met een handicap heeft de FOD Mobiliteit en Vervoer een brochure uitgebracht over de rechten van passagiers met een handicap en een verminderde mobiliteit http://mobilit.belgium.be/sites/default/files/downloads/Folder-NL_.pdf

Samen met deze brochure werd er een mailadres/requestcollector aangemaakt om de burgers de mogelijkheid te geven hierover vragen te stellen.

Het mailadres is: contact.handicap@mobilit.fgov.be.

Hieronder enkele concrete gevallen :

- Antwoord op een vraag om advies over het uitrusten van een voertuig met getinte ruiten;
- Tussenkost in een dossier voor de aanvraag van een tweede parkeerkaart voor een gehandicapte persoon;
- Antwoord op een vraag om advies over het voornemen van de NMBS om de hulp aan PVM af te schaffen in bepaalde, hiervoor onaangepaste stations waar deze dienst momenteel echter wordt verleend.

4. Diversiteit

Het diversiteitsbeleid is een onderdeel van de duurzame ontwikkeling, maar de personeelsgerelateerde aangelegenheden worden uitsluitend door onze dienst P&O beheerd.

2015 was een overgangsjaar voor wat betreft het diversiteitsbeleid vanuit HR-oogpunt.

In 2014 werd er immers een nieuwe federale structuur opgericht

die alle hoofdrolspelers van het federale diversiteitsbeheer, van de academische en vrijwilligerssector samenbrengt. Deze transversale structuur wil vernieuwend, dynamisch en inspirerend werken. Rond de onderstaande thema's werden verschillende deskundigenwerkgroepen opgericht: handicap, geslacht, LGTB, migratie, enz.. De resultaten van de door deze werkgroepen opgestarte projecten zullen elke diversiteitsverantwoordelijke in staat stellen om nieuwe vernieuwende acties op te zetten. In deze context zet de FOD Mobiliteit en Vervoer zich actief in door deel te nemen aan de verschillende werkgroepen en door het vicevoorzitterschap van het federale diversiteitsnetwerk tot eind 2016 op zich te nemen.

Gelijklopend hiermee heeft de FOD Mobiliteit en Vervoer in juni 2015 een nieuw actieplan diversiteit goedgekeurd. Dit plan omvat de recurrente acties voor de periode 2015-2018 en de jaarlijkse specifieke acties. Hierdoor zullen er elk jaar bijkomende acties worden voorgesteld onder de vorm van een bijlage bij het plan, met daarbij een beoordeling van de voorgaande acties.

De in 2015 in het departement verwezenlijkte acties draaiden voornamelijk rond de recurrente acties (met betrekking tot de reglementering) en rond de communicatie over diversiteit :

- Opmaak van een nieuw plan (directiecomité, vakbondsoverleg);
- Kinderopvang in juli en augustus;
- Statistieken (geslacht, handicap, enz);
- Kennismakingsworkshop over discriminatiecriteria door het interfederaal centrum voor gelijke kansen;
- Federale dag voor de diversiteit 2015 focus HOLEBI (voorbereiding van acties, mededelingen, implementatie);

- News/artikelen rond specifieke thema's: (bijvoorbeeld: internationale dag van de vrouw, werelddag tegen geweld tegen vrouwen, internationale dag van mensen met een handicap, enz.);
- Verspreiding van diverse opleidingsmogelijkheden / activiteiten naar het personeel;
- Oprichting van een werkgroep "sociale pijler duurzame ontwikkeling" - mede verantwoordelijk maken van de interne partners;
- Aanmaak van posters en brochures over diversiteit.

5. Gendermainstreaming

Onze verantwoordelijke volgt opleidingen en neemt deel aan de vergaderingen van de ICG. Het doel is dat de FOD MV actief deelneemt aan de uitwerking van het federaal plan over gendermainstreaming.

6. Mobiliteit

De verantwoordelijke van de CDO oefent ook de functie van coördinator Mobiliteit van de FOD Mobiliteit en Vervoer uit en is verantwoordelijk voor de mobiliteitsaspecten van het personeel van de FOD. Dit jaar hebben we beslist om de DO-week te combineren met de week van de mobiliteit.

Het personeel werd gesensibiliseerd voor het begrip multimodaliteit.

Gelijklopend met al deze thema's gaan we door met de bewustmaking van ons personeel voor de inzet van de duurzame ontwikkeling. De DO-week is hiervan een goed voorbeeld. Op het programma van de DO-week stonden: de ochtenden met duurzaam ontbijt, een Goodplanet-fototentoonstelling met de titel "Onze aarde" van Yann

Arthus Bertrand, een mini biomarkt, yogalessen, een multimodale wandeling; deze week was een overdonderend succes.

Er werd ook een campagne opgestart rond respect.

Het personeel ontvangt regelmatig bewustmakings- of informatieve berichten.

Toezicht op een duurzaam aankoopbeleid in de dienst

De FOD houdt al lang rekening met criteria voor duurzame ontwikkeling bij de aankoop van goederen. Nog vóór de omzendbrief en bijlage 3 het licht zagen, moesten de inschrijvers al een bijlage bij hun offerte voegen waarin ze de verschillende duurzaamheidscriteria en hun inzet voor duurzame ontwikkeling vermelden.

Er waren geen precies gekwantificeerde streefdoelen, maar naargelang van de prijzen van de aanbestedingen en de adviezen van de inspecteur van financiën, waren de duurzaamheidscriteria van belang voor de aanbestedingen voor goederen.

Ook binnen de context van aanbestedingen voor onderzoeken en specifieke werken bij Beliris, werden de duurzaamheidscriteria lang voor het bestaan van de omzendbrief opgenomen vanuit een streven naar duurzaamheid. Dit werd verwezenlijkt op basis van BREAAM- en VALIDEO-normen en de 4 duurzaamheidsvademeccums opgesteld door de verschillende werkgroepen van Beliris.

De omzendbrief werd omgezet in twee dienstnota's, een voor de infrastructuurprojecten (opdrachten van de indiener van het project en de werken) van Beliris en een andere voor de algemene werking van de FOD. Beliris heeft een systeem voor de follow-up van zijn projecten (opdrachten van de indiener van het project & de werken) waarin de omzendbrief verwerkt is, zie hun tabel als bijlage)

Ook de FOD heeft eigen tabellen voor de follow-up.

De verantwoordelijke van de CDO was aanwezig op de vergaderingen ter voorbereiding van de dienstnota, ze bezorgde voorbeelden en bracht commentaren uit. Ook de inkopers werden geraadpleegd.

De nota voor de werkingskosten werd opgesteld door de verantwoordelijke Logistiek en werd vervolgens aan het directiecomité voorgelegd.

De bij Beliris opgemaakte dienstnota ter uitvoering van de Omzendbrief van 16 mei 2014 werd opgesteld door een jurist van de cel Kwaliteit en Intern Toezicht in samenwerking met de verantwoordelijke van de juridische dienst van Beliris. Deze nota werd vervolgens ter goedkeuring en ter ondertekening aan de directeur voorgelegd.

Goede praktijken :

- Twee van onze directoraten-generaal hebben ervoor gekozen om duurzaamheidscriteria in te voeren voor de aankoop van dienstvoertuigen.
- Beliris heeft op 8 december een contract gesloten met het studiebureau Tractebel Technum om in 2016 (periode 01.01.2016-30.06.2016) het milieubeheer van de infrastructuurprojecten van Beliris te verbeteren. Dit gebeurt onder meer in het raam van de EMAS-cyclus.
Concreet bestaat het project uit:

1. Een screening/analyse maken van het modelbestek onderzoek (opdracht van de indiener van het project), van het modelbestek werken en van de concrete voorbeelden van de bestekken (onderzoeken-werken) gepubliceerd – ingediend - uitgevoerd.

2. Verbeteringen voorstellen met betrekking tot de duurzaamheid, bijvoorbeeld ten opzichte van de bestuurlijke modelclausules onderzoeken - werken.

Ter info (belangrijke nuance): Zoals gezegd : Het is niet omdat in de administratieve clausules van de opdrachten van werken niet letterlijk tekstueel milieu-criteria zijn opgenomen, dat de opdracht van werken 'as such' niet duurzaam zou zijn. Immers: deze opdrachten dienen bv. per definitie (wetgeving stedenbouw Brussels Gewest) te voldoen aan EPB-eisen inzake energie en dergelijke.

Bovendien zijn deze opdrachten van werken per definitie een uitwerking van de 'duurzame' opdrachten van diensten (oftewel architectuuropdrachten) zodat duurzaam gebruik materialen en dergelijke meer inherent aan de opdrachten van werken (= aannemingscontracten) verbonden zou moeten zijn.

5.9. FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overle

mevrouw Els Borgers, lid van de ICDO, en
de heer Stany Chigoho Kalimo, plaatsvervanger

De Cel DO-EMAS (=Cel Green)

De Cel Duurzame Ontwikkeling–EMAS (= Cel Green) bestaat uit de vertegenwoordigers van alle directies die door de directievertegenwoordigers worden aangewezen. Zij wordt gestuurd door de coördinatrice duurzame ontwikkeling en EMAS. De coördinatrice werkt onder de verantwoordelijkheid van de voorzitter van de FOD.

De Cel beschikt niet over een eigen budget.

De coördinatrice Duurzame Ontwikkeling en EMAS geeft ook adviezen i.v.m. duurzame aankopen (KB 16 mei 2014). In 2015 werden er hierrond 6 adviezen gegeven.

Activiteiten van de Cel Green

De Cel Green heeft vergaderd op 19 mei, 06 oktober en 17 november 2015.

De vertegenwoordiger van de FOD WASO heeft deelgenomen aan de vergaderingen van de ICDD op 22/01/2015, 29/01/2015, 26/03/2015, 28/05/2015, 24/09/2015, 06/10/2015, 20/11/2015, 04/12/2015 en 10/12/2015.

De coördinatrice Duurzame Ontwikkeling woonde ook de volgende studiedagen en seminars bij: “arbeidsveiligheid en EMAS”, i.s.m. de FOD WASO op 20/01/2015, Middag Duurzame Ontwikkeling (24/02/2015), Seminarie “Energietransitie” (24/03/2015), Lunchdebat “Klimaatverandering” (18/06/2015), Lunchdebat “functionaliteitseconomie” (25/06/2015), lunchdebat “Een onvoorwaardelijk

basisinkomen voor iedereen” (24/09/2015).

Activiteiten of beleid van de FOD die bijdragen tot een duurzame ontwikkeling

De FOD heeft bijgedragen tot de opmaak en realisatie van 3 gezamenlijke acties :

- De organisatie van een colloquium rond de loonkloof (i.s.m. de AD IAB en het Instituut voor de Gelijkheid van Kansen van Vrouwen en Mannen).
- Modernisering van de arbeidsmarkt: uitwerking van een reglementering rond de glijdende werkuren en een vereenvoudiging van deeltijdse arbeid. Rond deze thema's werden rondetafels georganiseerd “werkbaar werk – travail sur mesure” door Minister Peeters. In 2016 zullen deze thema's verder opgevolgd worden en – hopelijk – tot een resultaat leiden.
- Reïntegratie van personen die gedurende lange tijd afwezig geweest zijn van het werk. In 2015 werd hierover al regelmatig vergaderd en dit moet tot een akkoord leiden in 2016. Bij dit thema zijn verschillende administraties betrokken (RIT/HUT/ Sociale Zekerheid – gezondheid)
- Aanmoedigen van creatie van tewerkstelling in de E-commerce: in de loop van 2015 hebben hierover verschillende vergaderingen plaatsgevonden met doel een grotere flexibiliteit toe te laten wat betreft het toestaan van nachtwerk voor de verschillende sectoren actief in de e-commerce. Een KB werd voorbereid over dit onderwerp na consultatie en advies van de verschillende paritaire comités.
- In 2015 werden ook verschillende vergaderingen georganiseerd met de politieke en Europese verantwoordelijken over de detachering van werknemers (omzetting van onze wetgeving).

Deze “werkzaamheden” zouden moeten gefinaliseerd zijn in juni 2016.

Acties in kader van de uitvoering van het Federaal Actieplan Gender-mainstreaming: Netwerk Gender.

Follow-up Emas

Sinds einde 2009 (uitreiking label : begin 2010) is de FOD WASO EMAS-gecertificeerd. Een registratiecyclus duurt drie jaar. Tijdens de eerste cyclus werden 7 doelstellingen weerhouden. Deze doelstellingen hadden vooral betrekking op het terugdringen van ons energieverbruik (optimalisering ICT, water, gas, elektriciteit) en het verminderen van ons papierverbruik. Begin 2013 werd de tweede registratiecyclus gestart. Het accent ligt op het verder zetten van de goede praktijken en het verder opvolgen van de doelstellingen uit de eerste registratiecyclus, en sensibilisatie.

In 2015 vonden er twee (verplichte) audits plaats. Een audit werd uitgevoerd door een externe firma (AIB Vinçotte), de andere werd uitgevoerd door een FOD die eveneens EMAS-geregistreerd is.

In 2015 werd er vooral gewerkt rond sensibilisatie. Er verschenen regelmatig berichtjes op het intranet met uitleg over de verschillende thema's en praktische tips.

In 2016 start de derde EMAS-registratiecyclus.

Follow-up mobiliteitsplan

In 2014 werd er een nieuw mobiliteitsplan opgesteld. Er werd eveneens een nieuwe mobiliteitsenquête afgenomen onder de personeelsleden en de bezoekers van de FOD WASO.

De fietsparking voor onze medewerkers en de bezoekers werd in orde gebracht.

Op intranet werd een luik “duurzame verplaatsingen” gecreëerd.

Sensibilisering Duurzame Ontwikkeling

Op dinsdag 29 september 2015 werd er een opleiding gegeven aan de stagiairs rond het thema “EMAS en Duurzame Ontwikkeling”.

Met de dienst communicatie is er een sensibilisering uitgewerkt rond de thema's 3EMAS en Duurzame Ontwikkeling”. Op regelmatige basis werden en worden er artikelen en berichtjes op intranet geplaatst rond deze thema's. Deze berichten worden steeds vergezeld van in eigen huis ontworpen bijpassende affiches.

Onderwerpen die in 2015 aan bod kwamen waren :

- “Duurzaam reizen” (zomer 2015),
- “Afvalarm koken en het verwerken van restjes”,
- “Duurzame eindejaarsfeesten”

Dag Duurzame Ontwikkeling

In 2015 werd er door de FOD WASO niet deelgenomen aan de dag van de duurzame ontwikkeling.

Beleid inzake Duurzame aankopen

Conform aan de Omzendbrief, heeft het Directiecomité een procedure goedgekeurd die tot doel heeft de verplichtingen van deze Omzendbrief zo goed mogelijk toe te passen. Voor elke aanbesteding trachten de verantwoordelijken duurzaamheidsclausules te integreren in het lastenboek.

We willen u hier nogmaals herinneren aan het feit dat de FOD WASO EMAS-geregistreerd is en dit tot augustus 2016. Een nieuwe aanbesteding voor de begeleiding voor het behoud van deze registratie wordt binnenkort opnieuw gelanceerd.

Meer algemeen voorziet artikel 73 van de Bestuursovereenkomst :

“Duurzame ontwikkeling gaat over de manier waarop zowel economische, sociale en ecologische aspecten in overweging worden genomen in de werking en het beleid van een organisatie en houdt zowel een kort, een middellang als een lang termijnperspectief voor ogen. Op het vlak van duurzame ontwikkeling, engageert de FOD zich om in overleg met zijn stakeholders zijn materiële en immateriële impact te monitoren en te ontwikkelen.”

- **Aanbestedingen waarvan de schatting minder is dan € 8.500 exclusief BTW:**

Voor deze aanbestedingen beschikken de verschillende directies/diensten over een zekere autonomie (uitnodigen van de firma's, onderhandelen en aanduiden van de opdrachtnemer). Aan het einde van elke trimester vraagt de Aankoopcel de diensten een tabel aan te vullen met een overzicht van deze aanbestedingen. In deze tabel worden de volgende gegevens opgenomen: doel, bedrag, de maatschappij, het al dan niet bestaan van duurzaamheidsclausules en of sociale clausules. Deze tabel laat met name toe om de verschillende diensten en directies hun aankoopbeleid te verbeteren wat betreft het duurzaam karakter van hun aankopen en aanbestedingen.

- **Aanbestedingen waarvan de schatting hoger is dan € à 8.500 € exclusief BTW :**

Voor deze aanbestedingen komt de Aankoopcel tussen in de opmaak van de lastenboeken. Alvorens elk lastenboek goed gekeurd wordt door de inspecteur van financiën, vult de Cel de tabel (bijlage 1) van de Omzendbrief van 16 mei 2014 in. Deze tabel, evenals het ontwerp van lastenboek worden voorgelegd aan de Cel Duurzame Ontwikkeling voor advies. Dit gebeurt per mail. Er is overleg tussen de beide verantwoordelijken van

de respectievelijke cellen om het lastenboek waar mogelijk aan te vullen met duurzaamheidscriteria.

- **Opdrachten gesloten in uitvoering van een bestaand raamcontract (FOR CMS, SMALS etc.)**

Duurzame of niet-duurzame producten besteld in kader van FORCMS worden opgenomen in een tabel door een medewerker van de Directie Aankoop en Logistiek. Deze tabel met de lijst van bestelde (duurzame) producten wordt overgemaakt aan de Cel Duurzame Ontwikkeling (= coördinatrice Duurzame Ontwikkeling).

De rol van de Cel Duurzame Ontwikkeling is eerder consultatief. De coördinatrice Duurzame Ontwikkeling kijkt de lastenboeken na op basis van de Omzendbrief. Er worden geen vergaderingen gehouden met de Cel Green of een andere werkgroep over dit onderwerp.

De coördinatrice Duurzame ontwikkeling rapporteert aan het Directiecomité over de uitgebrachte adviezen.

De verantwoordelijke voor de openbare aanbestedingen voor de FOD WASO komt op verschillende manieren tussen :

- Voor elke aanbesteding boven de € 8.500 exclusief BTW, informeert hij de diensten over de verschillende mogelijke duurzaamheidsclausules die geïntegreerd kunnen worden in hun lastenboeken;
- Voor deze aanbestedingen, vult hij bijlage 1 van de omzendbrief van 16 mei 2014 aan en deelt deze mee aan de Cel Duurzame Ontwikkeling . de beide verantwoordelijken bekijken samen de duurzaamheidscriteria in de lastenboeken. Kunnen deze nog verder verbeterd of aangevuld worden?;

- Voor de aanbestedingen minder dan € 8.500 exclusief BTW, consulteert hij nadien de diensten teneinde het duurzaam karakter van hun toekomstige aankopen te verbeteren;
- Net zoals de Cel Duurzame Ontwikkeling staat de verantwoordelijke voor de openbare aanbestedingen ter beschikking van de verschillende diensten en directies voor hun vragen met betrekking tot de Omzendbrief.

Goede praktijken :

Het merendeel van de aanbestedingen gedaan door de FOD WASO zijn aanbestedingen voor studies en vormingen waarbij het zeer moeilijk is om concrete clausules met een zekere impact te integreren. Daarnaast dient de FOD eveneens meer belangrijke aanbestedingen te lanceren zoals voor tuinonderhoud, tolken, levering van werkkledij, juridische abonnementen. Maar het voorbije jaar werden er geen enkel van deze aanbestedingen gestart.

Plannen of voorziene vastleggingen voor volgend jaar :

- Een aanbesteding met oog op het vernieuwen van onze EMAS-registratie;
- Een aanbesteding met oog op het aanstellen van een firma voor de reiniging van de ramen van onze buitendiensten. Voor deze aanbesteding werd het volgende voorzien :
 - ✓ Bepaling van de loten;
 - ✓ Gebruik van milieuvriendelijke producten ;
 - ✓ Vorming van de werknemers voor het duurzaam gebruik van deze producten ;
 - ✓ Speciale aandacht voor bedrijven in de sociale economie.

5.10. FOD Sociale Zekerheid

5.11. FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

Mevrouw Marielle Smeets, lid van de ICDO, en de heer Pol Gerits, plaatsvervanger

De Cel DO

Het regelgevend kader en in het bijzonder de wijzigingen die recent werden aangebracht aan het KB van 2004 (het KB van 27 mei 2015 tot wijziging van het KB van 22/09/2014) houdende oprichting van cellen duurzame ontwikkeling versterken de implementatie van duurzame ontwikkeling in de departementen aangezien ze beogen de strategische en operationele integratie ervan in de beheers- en managementtools beter te structureren, en daarbij de samenwerking/transversaliteit te maximaliseren **binnen een departement** en tussen departementen, om zo te komen tot meer coherentie, interactiviteit en zichtbaarheid.

Dit versterkt regelgevend kader betekent dus een uitbreiding van hun opdrachten en bevestigt hun rol in de uitwerking en de implementatie van de strategische en operationele doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling⁶⁷.

Het KB betreffende de cellen voor duurzame ontwikkeling werd herzien in 2014, waarbij er meer ruimte werd voorzien voor het actieplan van de federale overheidsdienst (KB 10/2014).

Het KB betreffende de managementfuncties voorziet in de integratie van duurzame ontwikkelingsdoelen in de bestuursovereenkomsten (KB 04/04/2014).

De wet van 5 mei 1997 voorziet in de invoering van een hoofdstuk in de algemene beleidsnota's betreffende de impact van de maatregelen van het federaal plan voor duurzame ontwikkeling (01/2014).

De DOEB werd opgenomen in een Regelgevingsimpactanalyse (RIA) (Wet 12/2013 en KB 12/2013).

⁶ Brief van minister Marghem van 01/06/2015 aan alle FOD's

⁷ KB van 9 oktober 2014 tot wijziging van het koninklijk besluit van 22 september 2004 houdende oprichting van cellen duurzame ontwikkeling in de federale overheidsdiensten, de programmatorische federale overheidsdiensten en het Ministerie van Landsverdediging (BS van 27/05/2015)

De cellen voor duurzame ontwikkeling van de departementen spelen een belangrijke faciliterende en dynamiserende rol in die strategische integratie. Ze moeten zowel het orgaan vormen voor de integratie van duurzame ontwikkeling in alle strategieën en beleidslijnen van een departement, als het overleg- en coördinatieorgaan van het federale beleid inzake duurzame ontwikkeling waaraan het departement deelneemt.

In 2007 werd bij de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu een cel duurzame ontwikkeling opgericht. Die cel functioneert via een actief netwerk van contactpersonen in de verschillende DG's en diensten om zijn verplichtingen ter zake na te komen⁸.

Wat FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu betreft, waren de werkzaamheden van die cel/dat netwerk in 2015 vooral gericht op **de strategische en operationele integratie van duurzame ontwikkeling in de bestuursovereenkomst (2016-2018) van de FOD en zijn beheers- en opvolgingstools.**

In 2015 werd de vertegenwoordigster van FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu ook herverkozen in het bureau van de ICDO. Het Bureau bereidt de vergaderingen voor van de Commissie en staat in voor de opvolging ervan, doet voorstellen over het oprichten van werkgroepen,...

Al die activiteiten hebben FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu in 2015 in staat gesteld om **de verankering en de integratie van duurzame ontwikkeling te consolideren, zowel in zijn strategieën en beleidslijnen als in zijn dagelijkse werking.**

⁸ jaarrapport, bijdrage aan de werking van de ICDO via onze actieve betrokkenheid bij de plenaire zittingen en de verschillende werkgroepen (EMAS, maatschappelijk verantwoord ondernemen, duurzame voeding, duurzame mobiliteit, langetermijnvisie...).

Activiteiten of beleidslijnen van de FOD die bijdragen tot duurzame ontwikkeling

1. Integratie van duurzame ontwikkeling in de bestuursovereenkomst 2016-2018

Om op een zo doeltreffend mogelijke manier te kunnen beantwoorden aan die talrijke verplichtingen, volgde het directiecomité van de FOD de strategische lijn om **duurzame ontwikkeling van bij het begin strategisch en operationeel te integreren in de bestuursovereenkomst (2016-2018) van de FOD en in zijn beheers- en opvolgingsinstrumenten.**

Onze bestuursovereenkomst werd eind november 2015 officieel ondertekend door onze voogdijminister, Maggie De Block, en door onze voorzitter.

Duurzame ontwikkeling heeft betrekking op de manier waarop de economische, sociale en milieuaspecten in overweging worden genomen in :

- De voorbereiding van de strategie en van het beleid van de FOD,
- De interne werking van de FOD (beheer);

waarbij we de vooropgestelde perspectieven op korte, middellange en lange termijn voor ogen blijven houden.

De verbintenissen van de FOD inzake **duurzame ontwikkeling** (DO) zitten vervat in verschillende niveaus van onze bestuursovereenkomst.

In eerste instantie is één van de 7 strategische doelstellingen van de FOD (SD 7) eraan gewijd.

SD7: Met het oog op duurzame ontwikkeling, zal de FOD actief deelnemen aan de verwezenlijking van de doelen van de 2030 Duurzame Ontwikkelingsagenda van de Verenigde Naties en van de Federale Strategische Langetermijnvisie 2050.

Zowel op internationaal, Europees, nationaal als interfederaal niveau zal de FOD duurzame ontwikkeling promoten, onder andere en voornamelijk door ons beleid te ontwikkelen en op te zetten in overeenstemming met de doelstellingen van het Programma «Horizon 2030» van de Verenigde Naties, en met de doelstellingen van de federale strategische langetermijnvisie (2050) voor duurzame ontwikkeling.

De strategische en operationele doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling van deze bestuursovereenkomst zijn geconcipieerd als één coherent geheel, en ze vereisen een globale, gemeenschappelijke en geïntegreerde uitvoering. Om die doelstellingen te bereiken, moeten alle beschikbare instrumenten worden gemobiliseerd en is er nauwe en transversale samenwerking nodig tussen alle directoren-generaal en hun diensten, alle stafdiensten en alle personeelsleden. Die mobilisatie via een netwerk van ieders kennis en expertise zal gebeuren voor de hele FOD⁹.

1.1. Strategische integratie van duurzame ontwikkeling in de bestuursovereenkomst 2016-2018

Op strategisch niveau heeft de FOD (via zijn cel duurzame ontwikkeling) als opdracht om bij te dragen tot een transversaal beleid inzake duurzame ontwikkeling, via onder meer :

- 1) De voorbereiding van de bijdrage van de dienst tot het beleid inzake duurzame ontwikkeling¹⁰. De manier(en) waarop de

⁹ De integratie van de strategische en operationele doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling in de bestuursovereenkomst wordt voorgeschreven door het koninklijk besluit van 04/04/2014 tot wijziging van het koninklijk besluit van 29 oktober 2001 betreffende de aanduiding en de uitoefening van de managementfuncties in de federale overheidsdiensten en de programmatorische federale overheidsdiensten en tot wijziging van het koninklijk besluit van 2 oktober 2002 betreffende de aanduiding en de uitoefening van de staf functies in de federale overheidsdiensten en de programmatorische federale overheidsdiensten, art. 11bis, §2, 5° d).

¹⁰ Het K.B. betreffende de cellen duurzame ontwikkeling voorziet dat indien er verplichte elementen van het jaaractieplan in de bestuursovereenkomst en in het beheersplan van de FOD zijn opgenomen, er geen plan moet worden opgesteld.

overheidsdienst zijn beleid kadert en de link legt met de uitdagingen en de doelstellingen die geformuleerd werden in de langetermijnvisie inzake duurzame ontwikkeling en van het programma Horizon 2030 van de Verenigde Naties (*Sustainable Development Goals*);

- 2) De coördinatie van de bijdrage van de FOD tot de uitvoering van het federaal beleid inzake duurzame ontwikkeling, waaronder de uitvoering van de maatregelen van het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling die aan onze FOD werden toevertrouwd (vertegenwoordiger van de FOD in de Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling (ICDO), ondersteuning van de cel), de realisatie van de doelstellingen van de langetermijnvisie duurzame ontwikkeling en van het Programma van de Verenigde Naties 'Horizon 2030' (*Sustainable Development Goals*);
- 3) Het ter beschikking stellen van expertise met betrekking tot de opdrachten van de FOD, waaronder :
 - a. De vertegenwoordiging van de FOD in de ICDO (FOD-vertegenwoordiger in de ICDO, ad hoc ondersteuning door experts) en haar werkgroepen (FOD-vertegenwoordiger in de ICDO, experts ad hoc, leden van de cel ...);
 - b. De deelname aan het netwerkoverleg van de DO-cellen (FOD-vertegenwoordiger in de ICDO als celcoördinator, ondersteuning van de leden van de cel);
 - c. De ondersteuning en de opvolging bij de uitvoering van de Regelgevingsimpactanalyse (RIA)¹¹ voor de aspecten in verband met DO.

¹¹ <http://www.vereenvoudiging.be/content/impactanalyse>

Hierbij engageert de FOD zich tot de volgende resultaatsverbintenissen :

1. De ontwikkeling en de implementatie van opvolgings- en rapporteringstools voor de strategische en operationele doelstellingen (*ja/nee*);
2. Aantal projecten/acties tussen meerdere overheidsdiensten waarbij de dienst betrokken is op het vlak van Duurzame Ontwikkeling :
 - Het bestaan van een lijst maatregelen van het lopende Federaal Plan voor duurzame ontwikkeling, waarvan de uitvoering werd toevertrouwd aan de FOD, en de manier waarop die maatregelen werden uitgevoerd (opvolging via het beheersplan) (*ja/nee*);
 - Het bestaan van een lijst maatregelen inzake duurzame ontwikkeling die die dienst in het kader van de langetermijnvisie rond duurzame ontwikkeling zal uitvoeren in de loop van het betreffende kalenderjaar (opvolging via het beheersplan) (*ja/nee*) ;
 - Het bestaan van een lijst maatregelen inzake duurzame ontwikkeling die de dienst in het kader van de uitvoering van het Programma van de Verenigde Naties 'Horizon 2030' (Sustainable Development Goals) zal realiseren in de loop van het betreffende kalenderjaar (opvolging via het beheersplan) (*ja/nee*) ;
3. De bijdrage van de overheidsdienst tot het hoofdstuk 'duurzame ontwikkeling' dat de ministers en de staatssecretarissen moeten opnemen in hun beleidsnota (*ja/nee*) ;
4. Het aantal impactanalyses die zo vroeg mogelijk in het beleidsvoorbereidend proces werden uitgevoerd (het totaal aantal uitgevoerde impactanalyses);
5. *Aantal deelnames van de vertegenwoordigers van de FOD aan vergaderingen van de Interdepartementale Commissie Duurzame*

Ontwikkeling en haar werkgroepen (aantal deelnames aan de plenaire van de ICDO + aantal werkgroepen ICDO + aantal verschillende vertegenwoordigers /experts).

1.2. Operationele integratie van duurzame ontwikkeling in de bestuursovereenkomst 2016-2018

Op operationeel niveau zal de FOD (via de cel duurzame ontwikkeling) :

1. Instaan voor de opvolging en de uitvoering van het beleid rond de voorbeeldfunctie van de federale overheidsdiensten, via de integratie van duurzame ontwikkeling in de dagelijkse werking van de FOD, onder meer door :
 - Het intern milieubeheer (behoud van de EMAS-certificatie, ...) ;
 - De duurzame mobiliteit van het personeel (reglementaire conformiteit, mobiliteitsplan...);
 - Duurzame overheidsopdrachten (ecologische en sociale criteria, opvolging, rapportering,...);
 - De sensibilisering van het personeel voor duurzame ontwikkeling (news, info's, DO-dag,...).

Hierbij engageert de FOD zich tot de volgende resultaatsverbintenissen :

1. Behoud van het milieubeheerssysteem volgens de EMAS-verordening (*ja/nee*) ;
2. Vernieuwing van de Certificering van het EMAS-beheerssysteem (*ja/nee*) ;
3. Rapportering over de uitvoering van de omzendbrief duurzame overheidsopdrachten volgens de procedures die werden opgezet door FIDO/ICDO ;

4. Lijst van de sensibiliseringsacties rond duurzame ontwikkeling tegenover het personeel.
2. Tegen het einde van deze bestuursovereenkomst 2016-2018, de fundamenteen hebben gelegd voor een operationeel beheerssysteem dat is uitgebouwd volgens de richtlijnen van de internationale norm met betrekking tot de maatschappelijke verantwoordelijkheid (ISO 26000)^{12 13} en dat erop gericht is de bijdrage van de organisatie tot duurzame ontwikkeling te maximaliseren. Zodra het systeem op poten staat, zal de FOD om de twee jaar rapporteren over zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid, op basis van de richtlijnen van het Global Reporting Initiative (GRI)^{14 15}.
 - Ontwikkeling en opzetten van een beheerssysteem overeenkomstig de norm ISO 26000 met het oog op een certificering ;
 - Ontwikkeling van een actieplan gebaseerd op de in het kader van het beheerssysteem uitgevoerde analyses ;
 - Opzetten van een opvolgingsstelsel van het actieplan ;
 - Opzetten van een regelmatige en kwalitatieve dialoog met zijn stakeholders over de werking en over het beleid inzake Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen (MVO) ;
 - Tweejaarlijkse publicatie van het GRI-rapport zodra het systeem op poten staat.

Hierbij engageert de FOD zich tot de volgende resultaatsverbintenissen:

- Het bestaan van een beheerssysteem gebaseerd op ISO 26000 tegen eind 2018 (bv. IQNet SR 10, MVO-prestatieschaal en andere) *(ja/nee)* ;
- Het bestaan van een actieplan ISO 26000 tegen eind 2018 *(ja/nee)* ;

¹² <http://fido.belgium.be/nl/inhoud/pilootproject-iso-26000>

¹³ <http://www.iso.org/iso/home/standards/iso26000.htm>

¹⁴ <http://fido.belgium.be/nl/inhoud/pilootproject-duurzaamheidsverslaggeving-gri>

¹⁵ <https://www.globalreporting.org/Pages/default.aspx>

- Voortgangsrapport over de integratie van de ISO 26000-richtlijnen in het operationeel beheerssysteem van de FOD *(ja/nee)* ;
- Invoeren van een proces voor de organisatie van een tweejaarlijkse dialoog met de stakeholders, gebaseerd op de AA1000 Stakeholder Engagement Standard (AA1000SES) *(ja/nee)* ;
- Communicatie over de wijze waarop de overheidsdienst de resultaten van de dialoog en de aanbevelingen van de stakeholders zal oppikken *(ja/nee)* ;
- De tweejaarlijkse publicatie van het GRI-rapport *(ja/nee)*.

2. Andere activiteiten en beleidslijnen die bijdragen tot duurzame ontwikkeling

Voorbeelden van activiteiten (niet-exhaustief) die de FOD in 2015 heeft gerealiseerd en die rechtstreeks bijdragen tot de uitvoering van de LTV om deze doelstellingen te verwezenlijken en zo te komen tot de voor 2050 gewenste situatie worden hieronder geïllustreerd. **Het gaat daarbij allemaal om transversale projecten die geen vooruitgang konden boeken en/of konden slagen zonder de medewerking en actieve deelname van andere federale FOD's en POD's, van stakeholders,...**

2.1. Sociale gezondheidsongelijkheden

DOELSTELLING 4. De volksgezondheid is verbeterd en zal op een hoog niveau gehandhaafd worden. De levensverwachting in goede gezondheid zal gestegen zijn ten opzichte van 2010. Het verschil tussen de levensverwachting in goede gezondheid naargelang van het opleidingsniveau en naargelang het geslacht zal met gemiddeld 50 % verlaagd worden.

Zie het rapport 2015 van Werkgroep « Sociale gezondheidsongelijkheden » van de ICDO.

2.2. Gemeenschappelijk plan voor chronisch zieken “Geïntegreerde zorg voor een betere gezondheid”

DOELSTELLING7. De morbiditeit/mortaliteit door chronische ziekten zal teruggebracht zijn.

CONTEXT :

Chronische ziekten vormen wereldwijd de belangrijkste doodsoorzaak: 68% van alle sterfte wereldwijd is te wijten aan chronische ziekten; in Europa bedraagt dit zelfs meer dan 80%. Chronische ziekten worden gedefinieerd als ‘langdurige aandoeningen met een meestal langzame progressie’. Onder deze brede definitie vallen niet alleen hart- en vaatziekten, diabetes, kanker, longziekten, sommige auto-immuunziekten, maar ook neurodegeneratieve aandoeningen zoals dementie of Parkinson, [personen met een handicap die recurrenente nood aan zorg hebben] en diverse mentale ziektebeelden. In België geeft meer dan één op vier personen (28,5% in 2013) van 15 jaar en ouder aan dat hij/zij lijdt aan ten minste één chronische ziekte. De prevalentie neemt toe (24,6% in 1997), hoewel de evolutie verschilt naargelang de aandoening. Chronische aandoeningen brengen gevolgen met zich mee voor het dagelijks functioneren en dus de kwaliteit van leven.

Er zijn een aantal uitdagingen verbonden aan de zorg voor chronisch zieken, die in de toekomst meer en meer van belang zullen worden en **een toenemende invloed zullen hebben op het beleid voor de gezondheidszorg.**

Ten eerste worden chronische aandoeningen vaak gekenmerkt door multimorbiditeit (meerdere ziektebeelden tegelijkertijd), waardoor de ziekte-specifieke aanpak vaak niet voldoet. Het risico op chronische

aandoeningen en op multimorbiditeit stijgt met de leeftijd: in België heeft meer dan 1 op de 3 personen van 65 jaar en ouder minstens twee belangrijke chronische aandoeningen (Gezondheidsenquête 2013). Deze toename zal zowel wegen op het huidige aanbod van gezondheidszorg als op de economische draagkracht.

Ons gezondheidssysteem moet in deze verschillende noden kunnen voorzien. **Dat vraagt om een paradigmashift van een ziektegeoriënteerde zorg naar een zorg die vertrekt vanuit de capaciteiten en doelstellingen van de patiënt** (en dus niet enkel georiënteerd per ziektebeeld en per discipline). **Al deze evoluties brengen ons bij de nood aan integratie, waarbij diverse zorgactoren en systemen op een gecoördineerde manier samenwerken en waar de patiënt centraal staat.** Coördinatie en samenwerking rond de chronisch zieke moeten een kader creëren waarin medische en paramedische zorg hun plaats kunnen vinden en ondersteund worden door een gunstige werkcontext.

Samengevat kunnen we stellen dat ons gezondheidszorgsysteem nood heeft aan veranderingen om performantere antwoorden te geven op de toekomstige uitdagingen: toename van chronisch zieken, toename van complexe multimorbiditeit, toename van de kost en beperkte middelen. Het is belangrijk om de noodzakelijke veranderingen te realiseren in nauw overleg met de patiënt, het werkkterrein en alle andere belanghebbenden, maar ook met de verschillende beleidsniveaus en overheden

Op 19 oktober 2015 hebben de ministers van Volksgezondheid van de deelgebieden en van de federale overheid dus, binnen de Interministeriële Conferentie, een Gemeenschappelijk plan voor chronisch

zieken 'Geïntegreerde zorg voor een betere gezondheid goedgekeurd.

De opdracht van het plan is een verbetering van de levenskwaliteit van de bevolking te ondersteunen, in het bijzonder voor personen met één of meerdere chronische ziekten, en dat opdat ze zo goed mogelijk zouden kunnen leven in hun eigen omgeving (familie, school, werk) en in de gemeenschap, en hun zorgproces op een actieve manier zouden kunnen beheren.

De uitvoering van dat Plan zal concreet worden gemaakt in de vorm van proefprojecten die streven naar de ontwikkeling van geïntegreerde zorg. Een Gids moet het mogelijk maken om de zorgverleners te begeleiden die geïnteresseerd zouden zijn om dergelijke proefprojecten op te zetten. Om de inhoudelijke elementen die zijn opgenomen in de Gids te testen bij de actoren op het terrein, hebben de overheden een op 2 december 2015 een rondetafel georganiseerd en een openbare raadpleging via een online enquête (afgesloten begin 2016).

2.3. Kankerplan

Het Kankerplan werd in 2008 door de Minister van Volksgezondheid gelanceerd. Het is een ambitieus lange termijn project en een blijvende prioriteit voor het beleid. Het bestaat uit een dertigtal acties gewijd aan de strijd tegen kanker, de medische behandeling, het onderzoek en de verbetering van de levenskwaliteit van de kankerpatiënten. Het richt zich op de ondersteuning van zowel artsen als patiënten en hun familie, en meer algemeen op de ondersteuning van iedereen die dagelijks met die ziekte te maken krijgt. Het Kankerplan telt drie grote krachtlijnen of domeinen :

- Preventie en opsporing;
- Zorg, behandeling en steun voor de patiënt;
- Onderzoek, vernieuwende technologieën en evaluatie.

Het Kankercentrum (WIV-ISP) werd opgericht in 2009 en richt zich op **3 belangrijke opdrachten** :

- Het kankerbeleid in België opvolgen en evalueren;
- Nieuwe maatregelen formuleren;
- En optreden als een wetenschappelijk adviesorgaan in het kader van het kankerbeleid.

In 2016 zal het Kankercentrum starten met de ontwikkeling van een kankerstrategie voor België. Het doel is om het kankerbeleid in België in kaart te brengen, de sterktes en leemtes te identificeren, en de strategie voor de toekomst te bepalen. Dit werk wordt uitgevoerd in overleg met beleidsmakers, experts uit het domein, patiënten en bestaande werkgroepen.

2.4. Tweede Federaal Milieurapport

De langetermijnvisie bevat naast vier grote uitdagingen ook doelstellingen en **indicatoren**. De doelstellingen zijn verbonden aan federale competenties zoals armoedebestrijding, volksgezondheid, biodiversiteit, mobiliteit, energie, klimaatverandering, consumptie- en productiepatronen, financiën en ontwikkelingssamenwerking. **De indicatoren dienen om de evolutie op te volgen.**

Op vraag van Mevr. Marghem, minister van Leefmilieu, werd het tweede federaal milieurapport aan het Parlement bezorgd. Dat rapport is ook beschikbaar op de website van DG Leefmilieu van FOD Volksgezondheid¹⁶. Dit tweede federaal rapport geeft een stand van zaken over de werkzaamheden die op het vlak van het leefmilieu tijdens de vorige legislatuur zijn gerealiseerd.

¹⁶ http://www.health.belgium.be/eportal/Environment/Environmentalrigh/FedRepEnvironment/index.htm#_VsR-Y7ThDIU

De federale milieurapporten zijn documenten die door de federale administraties opgesteld worden en gecoördineerd door DG Leefmilieu van FOD Volksgezondheid. De inhoud en de verspreiding ervan worden georganiseerd volgens de bepalingen van de Wet van 5 augustus 2006 over de toegang van het publiek tot milieu-informatie. Het nieuwe rapport bevat twee onderdelen: het eerste gaat in op de toestand van het mariene milieu; het tweede is gewijd aan de andere belangrijke aspecten van het milieubeleid.

De toestand van het mariene milieu in België

Dit eerste deel behandelt het hele Noordzeegebied. Het vermeldt een aantal positieve punten: de visgemeenschappen die de zeebodem bevolken zijn aan het herstellen, de hoeveelheden kwik en lood afkomstig van de grote rivieren dalen en 5,4 % van de Noordzee is nu een beschermd marien gebied. Andere problemen blijven evenwel bestaan, zoals de kusteutrofiëring, de vervuiling van de zee door gevaarlijke producten, de hoeveelheid afval, de te trage evolutie naar een duurzame visvangst, de moeilijke voortplanting van bepaalde zeevogels, de aantasting van de zeebodem door de bodemtrawlvisserij en de impact van de klimaatverandering.

De andere belangrijke aspecten van het federale beleid

In het tweede deel worden drie andere aspecten van het milieubeleid in detail beschreven: de strijd tegen de klimaatverandering, de bescherming van de biodiversiteit en duurzame productie- en consumptiepatronen. In vergelijking met het vorige rapport werden heel wat acties in die verschillende domeinen voortgezet of opgestart. Hoewel er lokaal vooruitgang werd geboekt, bemoeilijken talrijke hindernissen de implementatie van een efficiënt milieubeleid. Die hindernissen hangen samen met de economische en politieke crisissen

en met een zekere onverschilligheid voor de milieukwestie.

De conclusies wijzen op een overgangperiode die versneld plaatsvindt in de Belgische maatschappij. De nood bestaat om een sterke en coherente governance tussen de verschillende bevoegdheidsniveaus te ontwikkelen en de dialoog met de georganiseerde civiele samenleving, de sociale gesprekpartners en meer in het algemeen alle burgers uit te breiden. Dit moet worden gezien in een bredere context van duurzame ontwikkeling zodat het beleid rekening kan houden met de demografische en economische ontwikkelingen, de evolutie op de arbeidsmarkt, de technologische en culturele aanpassingen, de globalisering en de uitdagingen op het vlak van het leefmilieu.

2.5. Overgang van België naar een koolstofarme maatschappij

DOELSTELLING 31. De Belgische emissies van broeikasgassen zullen in 2050 in eigen land met minstens 80 tot 95 % gedaald zijn ten opzichte van hun niveau in 1990.

In het kader van de internationale onderhandelingen onder auspiciën van de Verenigde Naties heeft België zich ertoe verbonden een strategie voor een koolstofarme ontwikkeling uit te stippelen en uit te voeren. Een dergelijke strategie moet passen in de context van de Europese belofte om de broeikasgassen met 80 tot 95 % te verminderen tegen 2050, in vergelijking met 1990, om zo de stijging van de gemiddelde mondiale temperatuur te beperken tot maximaal 2°C boven de pre-industriële niveaus.

De federale regering wil dan ook een echte overschakeling naar duurzame productie- en consumptiemodellen realiseren. In haar langetermijnvisie inzake duurzame ontwikkeling hoopt de federale regering de uitstoot van broeikasgassen op het Belgische grondgebied met minstens 80 tot 95 % te verlagen tegen 2050, in vergelijking met 1990.

Teneinde het terrein voor te bereiden heeft de Dienst Klimaatverandering van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu in 2012 een project gelanceerd onder de naam « **Een koolstofarm België tegen het jaar 2050** »¹⁷. Dit project heeft een **dubbele doelstelling**:

- Rechtstreeks bijdragen aan een koolstofarme strategie voor België die volledig binnen een duurzame ontwikkeling past;
- In het kader van het “transitiemanagement” een debat en initiatieven op dit vlak stimuleren en voeden teneinde zoveel mogelijk actoren bij de uitwisselingen te betrekken.

Voor meer informatie over de projecten, studies en andere initiatieven opgezet **binnen deze context in 2015**, kan u terecht op de website¹⁸ van de dienst « klimaatverandering » van DG Leefmilieu.

Activiteiten van de cel Duurzame Ontwikkeling

1. De dag van de duurzame ontwikkeling

Dit jaar werd er op 29/10/2015 een dag voor het personeel georganiseerd rond duurzame ontwikkeling. Er stonden drie activiteiten op het programma :

- Een duurzaam ontbijt,
- Vervolgens kon men deelnemen aan een aantal activiteiten (sportieve, recreatieve en culturele activiteiten, films en debatten, activiteiten rond thema’s in verband met welzijn, voeding... ;
- Een vegetarische lunch (aangezien 29 oktober op een donderdag viel, de wekelijkse Veggiedag in het restaurant van de sociale dienst), en men kon ook proeven van kleine gerechtjes die bereid werden tijdens een workshop vegetarisch koken.

¹⁷ <http://www.klimaat.be/2050/nl-be/home/>

¹⁸ <http://www.klimaat.be/2050/nl-be/intro/>

Deze editie 2015 werd georganiseerd en gecoördineerd door de dienst P&O met de hulp van interne vrijwilligers die de activiteiten coördineerden of begeleidden. Meer dan 500 personen hebben zich ingeschreven voor het « duurzaam ontbijt » en 600 voor de activiteiten.

70% van de deelnemers aan de evaluatiepeiling over de dag gaven aan dat bepaalde aspecten van duurzame ontwikkeling hen duidelijk(er) zijn geworden dankzij deze Dag van de duurzame ontwikkeling.

2. EMAS-opvolging/Mobiliteit/Overheidsaankopen

2.1. Vernieuwing van de EMAS-registratie

De hoofdzetel van FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (Eurostation – Victor Hortaplein – 1060 Brussel), die in 2010 het EMAS-label kreeg, heeft in september 2015 een vernieuwing van zijn EMAS-registratie gekregen. De laatste versie van de milieuverklaring die betrekking heeft op 2014¹⁹ en de resultaten tot 2014 zijn beschikbaar op de site van de FOD.

Voor 2015 kunnen de volgende maatregelen worden vermeld :

- Koolstofcompensatie voor de CO₂-uitstoot van verplaatsingen voor opdrachten in het buitenland met het vliegtuig, de trein of de wagen. Alle informatie in verband met het CDM-project dat sinds 2013 wordt ondersteund door de compensaties gestort door de FOD kan worden geraadpleegd op de website van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering²⁰.
- Update van al onze procedures en instructies;
- Formulering van de EMAS-doelstellingen 2015-2017 ;

¹⁹ Milieuverklaring 2015 : <http://www.health.belgium.be/eportal/Aboutus/EMAS/index.htm>

²⁰ <http://cdm.unfccc.int/Projects/DB/DNV-CUK1167911701.87/view>

- Actualisering van de verbintenis van het directoraat waarbij het milieubeleid opnieuw ondertekend werd ;
- Voortzetting van de EMAS-communicatie- en sensibiliseringscampagnes met 4 EMAScottes : Energie – Mobiliteit – Papier – Afval, om de milieu-impact op die domeinen te verminderen ;
- Het personeel stimuleren om de schakelaar van de stekkerdoos uit te schakelen om ons elektriciteitsverbruik te doen dalen, en 3 keer per jaar monitoren of de stekkerdozen werden uitgeschakeld, met name aan de vooravond van verlengde week-ends;
- Openstellen van twee traphallen tussen de verdiepingen. Voorheen was het enkel mogelijk om de trap te nemen naar het gelijkvloers;
- Maandelijks monitoring van het aantal prints gemaakt door de medewerkers; er werd een aanzienlijke daling van het papierverbruik vastgesteld;
- Voortzetting van de projecten inzake digitalisering van de processen ;
- Opvolging en uitwerking van het reglementair toezicht overeenkomstig de milieueisen ;
- Verandering van leverancier voor de koffieautomaten, waarbij een drankje nu goedkoper is als de eigen herbruikbare beker wordt gebruikt. De bekertjes die de machine ter beschikking stelt, zijn van gerecycleerd karton ;
- Sensibilisering en opfrissing van de aankoopprocedure om duurzaamheidsvoorwaarden op te nemen in de overheidsopdrachten;
- Sensibilisering omtrent het sorteren van afval, met name tijdens de Europese week van de afvalvermindering ;
- Voorstelling van het Belgisch Centrum voor Geleide Honden, een organisatie die plastic doppen ophaalt en recycleert die werden

ingezameld op de FOD. Met de winst worden geleide honden voor blinden opgeleid ;

- Een van onze interne nieuwsbrieven was gewijd aan ons EMAS-milieuzorgsysteem.

2.2. Gekruiste interne audits en Conformiteitsaudit

In het verlengde van de gekruiste interne audit tussen geregistreerde FOD's hield het EMAS-team in 2015 2 interne auditdagen op de hoofdzetel van de Rijksdienst voor Pensioenen in Brussel.

Op de hoofdzetel van de FOD (Eurostation) vond een externe audit plaats van de technische conformiteit van alle verwarmings- en air-conditioningsinstallaties en transformatoren om de reglementaire conformiteit te garanderen en het rendement te verbeteren. Op basis van de resultaten van deze audit heeft het EMAS-team een actieplan opgesteld voor de Regie der Gebouwen (beheerder van het Eurostation-gebouw).

2.3. Opname in het bedrijfsvervoerplan (BVP) van maatregelen die in geval van vervuilingsspieken genomen moeten worden – De zachte mobiliteit promoten

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft een regelgeving inzake winterse luchtvervuiling uitgewerkt. Bij vervuilingsspieken neemt het Gewest (in coördinatie trouwens met de andere Gewesten) een aantal gemeenschappelijke, voornamelijk verkeersbeperkende maatregelen. Drie interventiedrempels, naargelang van de concentratie van verontreinigende stoffen in de lucht, bepalen de aangenomen maatregelen. De wetgever spoort de ondernemingen en administraties overigens aan om maatregelen te nemen in geval van polutiespieken. Hij heeft daartoe de regionale verplichting inzake het bedrijfsvervoerplan (BVP) aangepast door hierin verplicht een aan-

tal maatregelen op te nemen om de zachte mobiliteit te promoten, waaronder ook de verplichting om over een actieplan te beschikken in geval van een vervuilingsspiek.

Het BVP van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu werd in die zin aangepast. Bij elke overschrijding van één van de 3 drempels herinnert de interne communicatiecel via intranet (lopende banner) aan de verplichte specifieke verkeersbepalende maatregelen en de specifieke maatregelen van het BVP.

In 2015 hebben we onze acties ter promotie van de zachte mobiliteit verdergezet :

- We hebben een fietsparking aangelegd met 6 stangen (plaats voor 12 fietsen) aan de ingang van ons gebouw, en we hebben de fietsparking voor onze medewerkers, die zich in de parking bevindt, uitgebreid met 24 stangen ;
- We organiseren sensibiliseringscampagnes zoals de Europese week van de Mobiliteit ;
- We stellen acht fietsen ter beschikking aan het onthaal van de hoofdzetel (Eurostation) van de FOD. De medewerkers van de FOD en de andere gebruikers van het gebouw (Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen, Pensioenen Overheidsdiensten) mogen die fietsen gebruiken voor werkopdrachten of -vergaderingen in Brussel. Het aanvragen van een fiets gebeurt rechtstreeks via het onthaal om de procedure te vereenvoudigen, en we stellen vast dat de fietsen sinds de invoering in 2011 jaar na jaar vaker gebruikt worden. De medewerkers van de FOD kunnen er ook voor kiezen om occasioneel met de fiets naar het station of naar het werk te gaan. Ze krijgen daarvoor een vergoeding van 20 eurocent per kilometer. Als werknemer van de FOD kunnen ze

zich bovendien inschrijven op <http://www.biketowork.be/> en zo talrijke voordelen genieten.

2.4. « Geëngageerde » kerstmarkt 2015

Talenten die hun passie ten dienste willen stellen van een goede zaak ; enthousiaste en creatieve collega's... Zo ontstond het originele idee van een aantal collega's van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu om een Kerstmarkt te organiseren. De vierde editie vond plaats op 3 en 4 december 2015.

Dit jaar werd de opbrengst van de tweedaagse kerstmarkt (1430 euro) integraal gestort aan 2 verenigingen die door het personeel werden voorgedragen en die strijden tegen kanker:

- Levensloop²¹,
- De vrienden van het Instituut Bordet²²

Ook dit jaar konden onze collega's honing kopen die werd geproduceerd door de FOD, in de bijenkasten die werden geïnstalleerd bij het WIV in het kader van het bijenplan²³.

²¹ <http://www.relaispourlavie.be/>

²² <http://www.amis-bordet.be/>

²³ <http://www.health.belgium.be/eportal/Environment/19084724#VO7zMHyG-w0>

5.12. FOD Justitie

mevrouw Cindy Renard, lid van de ICDO, en de heer Paul Logghe, plaatsvervang

De Cel DO

Naast de minimale samenstelling waarin is voorzien door het koninklijk besluit van 22 september 2004 telt de cel Duurzame Ontwikkeling van de FOD Justitie een vertegenwoordiger van elke entiteit van de FOD Justitie (stafdienst, directoraat-generaal en andere diensten). Zij bestaat uit de houders van de volgende functies :

- De vertegenwoordigster van de FOD bij de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (eveneens mobiliteitscoördinator, EMAS-coördinator en hoofd van dienst van de dienst Duurzame Ontwikkeling);
- De adviseur intern milieubeheer en milieucoördinator van het directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen;
- De vertegenwoordiger van het directoraat-generaal Rechterlijke Organisatie;
- De leidinggevende van de dienst Communicatie en Informatie aan de burgers;
- De vertegenwoordigster van de stafdienst Personeel en Organisatie;
- De vertegenwoordiger van het aankoopbeleid van de stafdienst Budget, Beheerscontrole en Logistiek;
- De vertegenwoordiger van de stafdienst Budget, Beheerscontrole en Logistiek;
- De vertegenwoordiger van de stafdienst ICT;

- De vertegenwoordigster van het directoraat-generaal Wetgeving en Fundamentele Rechten en Vrijheden;
- De vertegenwoordiger van het Belgisch Staatsblad;
- De vertegenwoordiger van het Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie;
- De vertegenwoordiger van de Veiligheid van de Staat;
- De medewerkers van de dienst Duurzame Ontwikkeling.

De cel Duurzame Ontwikkeling staat onder het gezag van de voorzitter van het directiecomité die in laatste instantie de beslissingen neemt op basis van de adviezen en voorstellen van de cel.

Activiteiten en beleid van de FOD die bijdragen tot een duurzame ontwikkeling

De cel Duurzame Ontwikkeling draagt bij tot het uitstippelen van het beleid van de FOD in het licht van duurzame ontwikkelingsdoelstellingen. Zij draagt bij tot de uitvoering van het federaal beleid inzake duurzame ontwikkeling door de coördinatie van de uitvoering van het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling. Zij stelt ook algemene doelstellingen en concrete acties voor aangaande duurzame ontwikkeling binnen het departement.

De beleidscel Duurzame Ontwikkeling vergadert gemiddeld tweemaal tot viermaal per jaar naargelang van de te behandelen dossiers. Daarnaast worden de correspondenten van de cel Duurzame Ontwikkeling regelmatig op de hoogte gebracht van de activiteiten en de projecten inzake duurzame ontwikkeling die zowel door de dienst Duurzame Ontwikkeling van de FOD Justitie als door andere entiteiten van de FOD Justitie of de ICDO worden opgestart.

Er wordt hun gevraagd om advies te verlenen of informatie te geven naar aanleiding van vragen om informatie :

- Parlementaire vragen;

- Follow-up van de federale plannen inzake duurzame ontwikkeling;
- Follow-up van het federaal plan Armoedebestrijding;
- Deelname aan werkgroepen van de ICDO;
- Voorbereiding en ondersteuning bij de bewustmakingsacties;
- Voorstel voor een doelstelling inzake duurzame ontwikkeling in de volgende bestuursovereenkomst van de FOD;
- Enz.

Bepaalde correspondenten werken binnen hun entiteit actief mee aan de implementatie van acties inzake duurzame ontwikkeling. De nadruk ligt in het bijzonder op diverse paperless-projecten.

De dienst Duurzame Ontwikkeling ondersteunt de cel Duurzame Ontwikkeling in de uitvoering van haar opdrachten. De dienst Duurzame Ontwikkeling staat in voor de promotie en de professionele omkadering van de initiatieven rond de drie pijlers van duurzame ontwikkeling binnen de FOD (milieubeheer, duurzame aankopen en lastenboeken, sensibilisatie van het personeel, de cafetaria's, mobiliteit, enz.).

Activiteiten van de cel DO

In 2015 hebben de correspondenten van de cel Duurzame Ontwikkeling in het bijzonder bijgedragen tot de verwezenlijking van de volgende dossiers:

- De federale diagnostiek van het woon-werkverkeer van de werknemers (federale mobiliteitsenquête);
- De bedrijfsvervoersplannen (BVP's);
- Het milieubeheer bij de centrale zetel van de FOD;
- De dagen van de duurzame ontwikkeling.

1. Duurzame mobiliteit

Als werkgever uit de overheidssector met gemiddeld meer dan 100 werknemers moet de FOD Justitie de federale mobiliteitsenquête uitvoeren voor de centrale zetel en iedere vestiging met ten minste 30 werknemers. Zij is bedoeld ter evaluatie van de woon-werktrajecten van de werknemers, de bereikbaarheid van de vestigingen met verschillende vervoermiddelen en de acties die de werkgevers reeds hebben ondernomen om de mobiliteit te verbeteren.

Voor de oefening 2014-2015 had die verplichting betrekking op 100 vestigingen van de FOD Justitie:

- 6 vestigingen van de centrale diensten;
- 3 vestigingen van de onafhankelijke diensten (NICC, Belgisch Staatsblad);
- 33 vestigingen van de rechterlijke orde;
- 41 vestigingen van de penitentiaire inrichtingen;
- 17 vestigingen van de justitiehuisen.

De centrale diensten en voornoemde vestigingen hebben bijgedragen tot de gegevensverzameling door vragenlijsten te beantwoorden. De informatie werd vervolgens verwerkt en ingediend bij de FOD Mobiliteit en Vervoer.

Als overheidsinstelling met meer dan 100 werknemers op dezelfde site in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft de FOD Justitie ook diens bedrijfsvervoerplannen opgesteld en geactualiseerd alvorens ze te bezorgen aan Leefmilieu Brussel. Zeven sites van een of meer gebouwen werden beoogd:

- Site centrale administratie;
- Site Belgisch Staatsblad;

- Site Veiligheid van de Staat;
- Site NICC;
- Site Poelaert;
- Site Sint-Gillis, Vorst – Berkendael en centrale garage;
- Site Waterside.

Die vervoersplannen beogen de impact op het milieu te verminderen van het verkeer veroorzaakt door het bedrijf en de verkeersdrukte op de verkeerswegen in het Brussels Gewest. Zij bestaan uit twee delen waarvoor een beroep werd gedaan op de diensten van de FOD:

- Een diagnose van de huidige mobiliteitssituatie van het bedrijf met betrekking tot de analyse van de verplaatsingen die volgen uit de activiteit ervan (dienstverplaatsingen, woon-werkverkeer en verplaatsingen van bezoekers);
- Een actieplan om de mobiliteit van het bedrijf te verbeteren, de werknemers en bezoekers ervan aan te zetten tot duurzame verplaatsingswijzen, en de follow-up van die maatregelen te verzekeren.

Tot slot heeft de cel Duurzame Ontwikkeling jaarlijks haar inbreng bij de follow-up van de wetgeving van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest inzake de pollutiepieken.

2. Milieubeheer bij de centrale zetel

De voorbije jaren heeft ons departement verschillende initiatieven genomen om de milieudimensie in zijn strategie en zijn werking te integreren.

Op dit vlak was 2015 een kanteljaar voor onze FOD. In maart besliste het directiecomité om de centrale zetel te voorzien van een algemeen kader inzake milieubeheer. De duidelijke doelstelling bestaat erin samen te werken met de partners van de FOD om de

weerslag op het milieu op rationele en gestructureerde wijze te verminderen en tot een hoogwaardige milieukwaliteit te komen.

In juli behaalde de centrale zetel van de FOD Justitie de ISO 14001-certificering. Dat betekent dat het milieubeheersysteem overeenstemt met de internationale norm. In september werd ook de EMAS-registratie voor 2015-2018 verkregen.

3. Dagen van de duurzame ontwikkeling

Dit jaar stond het concept 'Duurzame stad' centraal bij de dagen van de duurzame ontwikkeling.

Elke donderdag van de maand oktober is ons departement op ontdekkingsstocht gegaan langs één van de kenmerkende aspecten van een 'Duurzame stad'. De workshops en de presentaties namen de deelnemers bij de hand voor een virtuele wandeling door de stad waarbij o.a. de thema's Mobiliteit, Klimaatverandering en Tuinieren in de stad aan bod kwamen.

Het startschot werd gegeven op donderdag 8 oktober met een gezellig ontbijt georganiseerd voor de medewerkers van de centrale diensten die regelmatig met de fiets naar het werk komen. De toon werd gezet en ook de volgende donderdagen bleken een opsteker voor iedereen. Er werd nagedacht over de klimaatveranderingen en onze rol daarbij, de koppens werden bijeengestoken om na te gaan wat we zelf kunnen bijdragen in onze eigen 'duurzame stad' en als klap op de vuurpijl werd een bezoek gebracht aan de prachtige boerderij in Ukkel.

De editie van 2015 kon op heel wat bijval rekenen met een totaal van 123 deelnemers. De activiteiten vonden plaats in Brussel en werden bijgewoond door personeelsleden van de buitendiensten en andere departementen.

De commentaren zijn positief en enthousiast. De activiteiten worden jaarlijks geëvalueerd om bepaalde verbeterpunten in kaart te brengen (optimaliseren van de communicatiekanalen, keuze en periodiciteit van de activiteiten).

Opvolging van het beleid duurzame aankopen binnen de diensten

1. Beleid duurzame overheidsopdrachten binnen FOD Justitie

De FOD Justitie is zich bewust van zijn voorbeeldrol als overheidsadministratie en wil dan ook zijn verantwoordelijkheid opnemen op het vlak van duurzame ontwikkeling, en duurzame aankopen in het bijzonder.

De voorbije jaren werden reeds verschillende acties ondernomen waarbij die bekommernissen werden geïntegreerd in de werking van de FOD Justitie. Vanuit een logica van continuïteit en vooruitgang verbindt de FOD zich aldus tot de toepassing van de federale richtlijnen en aanbevelingen inzake duurzame overheidsopdrachten, rekening houdend met de bestaande budgettaire beperkingen en met inachtneming van de wetgeving inzake overheidsopdrachten.

In het licht van de implementatie van het milieumanagement-systeem voor de activiteiten van de centrale zetel heeft het expertisecentrum voor overheidsopdrachten van de centrale administratie een actieplan uitgewerkt om duurzame overheidsopdrachten te bevorderen. Die acties beogen de verdere integratie van duurzaamheidsclausules in de overheidsopdrachten van de centrale diensten die vallen onder het EMAS-systeem. De directoraten-generaal Rechterlijke Orde en Penitentiaire Inrichtingen hebben momenteel geen programma van eisen en passen de federale doelstellingen toe die voortvloeien uit voornoemde omzendbrief van 16 mei 2014 inzake integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheid-

sopdrachten gegund door federale aanbestedende instanties.

Om de aankopers van onze diensten vertrouwd te maken met de nieuwe vereisten en verplichtingen die in deze circulaire worden opgelegd, werd in oktober 2014 een toelichtende dienstorder ter attentie van de medewerkers van de FOD opgesteld en verspreid. Een informatiesessie vond in november 2014 in het auditorium van de FOD Justitie plaats. Ter gelegenheid hiervan ontvingen de aankopers de duidelijke opdracht dat hun duurzame opdrachten die door de omzendbrief geëvalueerd worden eveneens het nauwkeurig ingevulde formulier « controlefiche – bijlage 1 van de omzendbrief » moeten bevatten. Indien dit niet het geval is, wordt het dossier teruggestuurd naar de opsteller. Een opleiding i.v.m. de duurzame overheidsopdrachten werd eveneens voorgesteld aan de aankopers van de FOD in 2015. Momenteel werd nog geen enkele duurzame opdracht geweigerd door het ontbreken van een duurzaamheidsclausule.

Overeenkomstig de vereisten van de omzendbrief van 16 mei 2014 werd binnen de FOD een monitoringprocedure opgezet voor de evaluatie van de duurzame overheidsopdrachten (soort van clausules, bedrag van de opdracht, aard van de opdracht, enz.). De stafdienst BBL verzamelt de gegevens en bezorgt ze aan de verantwoordelijke van de dienst Duurzame Ontwikkeling voor het opstellen van het verslag. De leden van de Cel Duurzame Ontwikkeling worden eveneens uitgenodigd om mee te werken aan de inzameling van de gegevens.

2. Goede praktijken

Over het algemeen maakt de FOD Justitie gebruik van de FOR/CMS-contracten voor courante leveringen en diensten. De FOR/CMS-contracten voorzien duurzame artikelen, waarvan zij het percentage vaststellen. De aankoopcentrale voorziet in haar bestekken in de desbetreffende pertinente clausules, bijvoorbeeld

voor onderhoudsproducten, toiletartikelen, papier, toiletpapier, multifunctionele printers, informaticamateriaal, enz.

Voor bepaalde, meer specifieke opdrachten daarentegen, die niet vervat zijn in de FOR/CMS, stellen de bevoegde diensten van mijn departement een opdracht op. Daarbij worden programma's of eerder technische capaciteiten of clausules die inherent zijn aan de uitvoering gevraagd binnen sectoren die zich daartoe beter lenen.

Naast de reeds bestaande gemeenschappelijke standaardclausules van sociale aard, kan de FOD Justitie bij wijze van voorbeeld de volgende duurzaamheidsclausules uit zijn overheidsopdrachten aanhalen:

- Omslagen: integratie van duurzaamheidsclausules voor de vervaardiging;
- Onderhoud van tuinen en groene ruimten: uitvoering met gebruik van producten die conform de regionale en lokale wetgeving zijn;
- Meubilair: terugname van afgedankt materiaal;
- Schoonmaak van de lokalen: bij voorkeur gebruik van milieuvriendelijke producten die voldoen aan de criteria van het Europees Ecolabel of van het Nordic Swan-label, voor zover zij voorhanden zijn voor de behandeling van de te reinigen oppervlakten;
- Dienst- en ambtsvoertuigen: inachtneming van milieucriteria bij overheidsopdrachten voor de aankoop en het onderhoud van voertuigen;
- Textiel: clausules die beantwoorden aan de Oeko-Tex standaardvoorschriften;
- Schoonmaakproducten: clausules die beantwoorden aan de ecolabels;
- Diverse elektrische apparaten: aankoop van apparaten met een geringer energieverbruik.

5.13. FOD Economie, KMO, Middenstand en Energie

Mevrouw Françoise Devleeschouwer, lid van de ICDO, en de heer Christian Ferdinand, plaatsvervanger

De Cel DO

De Cel duurzame ontwikkeling van de **FOD Economie**, K.M.O., Middenstand en Energie omvat de vertegenwoordigers van de algemene directies en van de stafdiensten. De cel heeft begin 2013 haar actiekader gheredefinieerd, waarbij zowel strategische, functionele als organisatorische aspecten werden opgenomen.

De Cel DO is het **overleg- en coördinatieorgaan voor het beleid inzake duurzame ontwikkeling** van het departement. Elke algemene directie en stafdienst is er in principe in vertegenwoordigd. Momenteel is enkel de personeelsdienst niet vertegenwoordigd. De Cel DO vergadert maandelijks (behalve in juli en in augustus). De taken van de cel.

- De diverse initiatieven in verband met de uitwerking en toepassing van het **Federaal plan voor duurzame ontwikkeling** coördineren,
- De bestaande synergie tussen de verschillende initiatieven inzake duurzame ontwikkeling binnen ons departement versterken,
- Bijdragen tot de **ontwikkeling van transversale initiatieven** alsook nieuwe acties of mogelijkheden voorstellen, zowel strategisch (ICDO, Rio+20, strategie van de FOD) als functioneel (Federaal plan voor duurzame ontwikkeling, interdepartementaal strategisch plan, gedeelde competenties tussen algemene directies, ..) maar

ook persoonlijk, dag van de duurzame ontwikkeling, duurzame initiatieven van de ambtenaren, en zowel wettelijk geregeld als vrijwillig.

De cel werkte actief mee aan de uitwerking van **het ontwerp voor een Federaal Plan inzake Duurzame Ontwikkeling** (2015-2020) door actiefiches te leveren in verband met onder meer een efficiënt hulpbronnengebruik, de opslag van energie, verantwoorde koopkracht, innoverende overheidsopdrachten. Zij betreurt dat dit plan, dat sinds februari 2015 op de tafel van de federale regering ligt, nog steeds niet goedgekeurd is.

Daarnaast diende de cel in 2015 haar **1e duurzaamheidsverlag 2014** in (opgesteld volgens de methode GRI- 4). Dit belangrijke werk was van dermate hoge kwaliteit dat onze FOD genomineerd werd voor de Awards 2015 voor het beste duurzaamheidsverslag, gevolgd door een ceremonie bij het Instituut der Bedrijfsrevisoren begin 2016.

Op het vlak van competenties ondersteunde de Cel DO talrijke initiatieven, zowel in samenwerking met andere FOD's (Federaal Plan "Adaptatie aan klimaatverandering", Federaal Milieuverslag, Roadmap circulaire economie ...) als intern (sensibilisering van de bedrijven, interne cursussen, artikelen op de website, ...). Er werden tevens **thematische artikelen** inzake duurzame economie gecoördineerd om de bedrijven ertoe aan te zetten de weg van de duurzame economie in te slaan. Deze zijn beschikbaar op de website van de FOD. Ze zijn alle samengesteld binnen dezelfde algemene directie (E4), waar ze in eerste instantie door de Cel DO werden ingediend.

De FOD Economie heeft een **EMAS**-certificatie en wil zijn milieuprestaties constant verbeteren. Na afloop van het 4e certificatiejaar werd een verlengingsaudit uitgevoerd om het volledige systeem te evalueren. Emas wordt verlengd. De leden van de Cel DO spelen een belangrijke rol in het milieubeheer van de organisatie: de EMAS-coör-

dinator steunt op hen om de nodige informatie te verzamelen voor de taken (cf. milieuanalyse) en projecten van hun algemene directie. Zij namen ook deel aan de externe audit van hun algemene directie.

In het kader van de toepassing van de **omzendbrief van 16 mei 2014** inzake de integratie van duurzame ontwikkeling in **overheidsopdrachten** heeft de aankoopdienst van de FOD Economie in nauwe samenwerking met de Cel DO het protocol opgesteld voor de toepassing van de omzendbrief. Het berust op een sterkere samenwerking tussen de verschillende betrokkenen (aankoopdienst, Cel DO, projectverantwoordelijke). Het werd goedgekeurd door het Directiecomité en er zal een interne richtlijn voor alle diensten uitgevaardigd worden. Zij zullen een opleiding ontvangen over de geest en de letter van de omzendbrief. Het protocol onderscheidt 3 fases voor de integratie in het aankoopproces: de voorbereiding, die een grondige analyse omvat van de behoeften en mogelijkheden voor het integreren van de duurzaamheidsdimensie, vervolgens de analyse van de behoeften en tot slot de samenstelling van het bestek. De Cel DO heeft een planning opgemaakt voor de uitvoering van de omzendbrief. De aanvang is midden januari en de beslissende fase is eind november, met de goedkeuring van het aankoopprogramma door de bevoegde ministers. Er werd een sub-werkgroep van de Cel DO gevormd om na te gaan in hoeverre overheidsopdrachten boven de 85.000 € relevant zijn in het licht van DO.

Artikel 30 van de bestuursovereenkomst legt de DO-opdrachten van de FOD vast (in de plaats van het geplande artikel 35, maar in de geest van de door de diensten van de Kanselarij ontvangen template). De beschrijving van het artikel en van de KPI valt uiteraard onder een andere oefening.

Wij organiseerden daarnaast ook twee miniconferenties (« **babbel bubble** » in het jargon van de FOD Economie) alsook interne infor-

matievergaderingen over twee thema's in verband met DO, namelijk:

- Een 1e over de oprichting van de eenheid duurzame economie
- Een 2e over milieuproducten

Tot slot organiseerde de FOD Economie naar jaarlijkse gewoonte met de steun van haar Cel Duurzame Ontwikkeling **de dag van de duurzame ontwikkeling**, die in 2015 gewijd was aan **duurzame ontwikkeling en respect**. De dienst P&O, en meer bepaald het dynamische team van de dienst P&O, leverde een belangrijke bijdrage aan de praktische informatie voor de gebruikers. Er nam een zeer breed publiek aan deze dag deel, die overigens geopend werd met een toespraak van onze voorzitter JM Delporte.

Tot besluit tonen de activiteiten van 2015 aan dat de Cel DO ten volle meegaat in de strategie van de FOD Economie, die wil bijdragen tot de overgang naar een duurzamere economie, in samenwerking met de andere departementen. Er werden al talrijke projecten gestart voor de komende jaren, en 2016 wordt een jaar dat rijk gevuld zal zijn met nieuwe initiatieven en met de concrete uitwerking van het werk dat in 2015 reeds werd geleverd. Duurzame economie en circulaire economie vindt men terug in de beleidsnota voor 2016 van minister Peeters, en ook minister Marghem en minister Borsus zijn verbonden met de Cel DO via de betrokken materies, met name DO, Energie en KMO.

Voor de Cel DO zal dit tot meer samenwerking leiden, meer bepaald wat betreft de vorming van een kenniscentrum inzake duurzame economie. Er zal een passende werkgroep opgericht moeten worden die zal zorgen voor de nodige uitwisseling van informatie en voor meer samenwerking tussen de algemene directies van de FOD Economie.

5.14. Ministerie van Defensie

de heer Peter Vanderstuyf, lid van de ICDOD, en de heer Steve Hamels, plaatsvervanger

De Cel DO

Binnen Defensie wordt het voorzitterschap van de Cel DO waargenomen door de Chief of Defense, maar in werkelijkheid is het de commandant van het stafdepartement Welzijn die deze taak uitvoert. Dit is ergens logisch vermits het stafdepartement Welzijn volgens het artikel 25 van het Koninklijk Besluit van 21 december 2001 tot bepaling van de algemene structuur van het Ministerie van Landsverdediging en tot vastlegging van de bevoegdheden van bepaalde autoriteiten, bevoegd is voor de coördinatie van DO binnen Defensie. Het secretariaat van de Cel DO van Defensie wordt waargenomen door de Coördinator DO.

De Cel DO bestaat uit afgevaardigden van volgende stafdepartementen: Operaties en Training, Strategie, Material Resources, Vorming, Budget en Financiën, Human Resources, Communicatie en de Juridische dienst. Alhoewel conform het KB er alleen maar vertegenwoordigers van de stafdepartementen : Material Resources, Communicatie en Budget en Financiën moet worden voorzien, vonden wij het nuttig om binnen Defensie de Cel DO uit te breiden met vijf vertegenwoordigers van andere stafdepartementen.

Deze uitbreiding volgt niet alleen uit de bekommernis om met kennis van zaken beslissingen te kunnen nemen (zo heeft elke beslissing bijna steeds een impact op het personeel), maar daarenboven creëren we in een organisatie van ongeveer 30.000 personeelsleden een

groter draagvlak.

Activiteiten van de cel DO

Niettegenstaande de vaststelling dat er nog steeds geen nieuw Federaal plan Duurzame Ontwikkeling (DO) werd opgesteld heeft Defensie toch besloten om zelf een jaaractieplan DO Defensie op te stellen. Defensie wenst hiermee aan te tonen dat zij, ondanks de moeilijke budgettaire toestand waarin zij zich bevindt, het toch de moeite acht om de nodige inspanningen in dit domein te verwezenlijken.

Het jaaractieplan DO van Defensie loopt van 2014 tot 2017 omdat verschillende acties over verscheidene jaren lopen. Dit is te wijten aan het feit dat sommige acties nooit gedaan zijn. Zo is het bijvoorbeeld absoluut noodzakelijk om de herstelde natuurwaarden op onze militaire domeinen te blijven opvolgen en beheren, of bijvoorbeeld te blijven inzetten op Eco-driving,... in casu zou het stopzetten van de nodige inspannen in deze domeinen ogenblikkelijk leiden tot een achteruitgang.

In 2016 plannen we een evaluatie en herziening van het Plan DO Defensie en dit in functie van de behaalde resultaten die we nu nog aan het analyseren zijn.

5.15. POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid

de heer Jean-Marc Dubois, lid van ICDO, en mevrouw Bérengère Steppe, plaatsvervangster

De Cel DO

Sinds 2012 zijn de cel DO en de groep EMAS van de POD Maatschappelijke Integratie samengesteld uit dezelfde personen. De volgende diensten zijn er momenteel in vertegenwoordigd: Begroting, Logistiek, Juridische dienst, Communicatie, Subsidies en Overheidsopdrachten, HRM, ICT, Organisatieontwikkeling, Veiligheid en Preventie, Activering Europees Sociaal Fonds (ESF)/Fonds voor Europese Hulp aan de meest behoeftigen (FEAD).

Deze groep vergadert drie tot vier maal per jaar en vervult twee taken: de samenwerking versterken in de uitvoering van het plan EMAS en, voor zover dit mogelijk is, sensibiliseringsacties voeren voor de duurzame ontwikkeling.

De groep EMAS en de cel DO vallen onder de verantwoordelijkheid van de directrice van de algemene diensten.

Beleid van de POD dat bijdraagt tot de duurzame ontwikkeling

De POD Maatschappelijke Integratie heeft als missie het voorbereiden, uitvoeren en evalueren van een inclusief federaal beleid voor maatschappelijke integratie, zodat de sociale grondrechten aan iedereen **op duurzame wijze** gegarandeerd worden.

Op deze manier is de POD MI rechtstreeks betrokken bij de invoering van de reglementering. De POD informeert zijn doelpubliek en zijn partners en geeft hen raad over de maatregelen en acties en beheert de financiële stromen van en naar zijn partners.

De belangrijkste partners van de POD zijn de **OCMW's**, die werken op het terrein om de integratie te bevorderen van de meest kansarmen in onze maatschappij, met behulp van verschillende instrumenten: het leefloon, tewerkstelling en arbeidstrajectbegeleiding, dringende medische hulp, de verwarmingstoelage, schuldbemiddeling en budgetbegeleiding, enz. Andere partners zijn de werkwinkels, de sociale huizen, het sociaal stookoliefonds, enz.

De POD is eveneens actief op het vlak van de preventie en de **bestrijding van armoede**: Het derde federaal plan armoedebestrijding (2015-2019) wordt momenteel opgesteld in overleg met alle leden van deze regering. Het plan zal ter analyse en goedkeuring worden voorgelegd aan andere actoren die actief zijn in het domein van de armoedebestrijding. Het tweede nationaal plan kinderarmoedebestrijding wordt ook nu opgesteld en zou in de loop van 2016 goedgekeurd moeten worden.

Via de **dienst «ervaringsdeskundigen»** wil de POD de federale overheidsdiensten dichter bij de personen in armoede te brengen. De ervaringsdeskundigen zijn personen die armoede en sociale uitsluiting gekend hebben. Zij werken aan de betere toegankelijkheid van de fundamentele sociale rechten in de diensten die worden aangeboden door de federale instellingen: onthaal en informatie aan het publiek, toegankelijkheid van de diensten. Momenteel zijn 24 ervaringsdeskundigen gedetacheerd in 14 overheidsdiensten en sociale parastatalen. In 2015 werd een overeenkomst ondertekend tussen de POD en het RIZIV om de ervaringsdeskundigen te integreren: 24

nieuwe ervaringsdeskundigen zullen er binnenkort gedetacheerd worden, wat dus het personeelsbestand zal verdubbelen.

Via deze overeenkomst wil het RIZIV de vaststelling de wereld uithelpen van het «medisch afhaken» van personen in armoede, dat in het bijzonder verband houdt met het lage alfabetiseringsniveau en met de lage «gezondheidscultuur» van dit publiek.

Via het **project FEAD (Fonds voor Europese hulp aan de meest behoeftigen)** verdeelt de POD voedselpakketten via de OCMW's en andere verenigingen. Het FEAD bestaat sinds 2014. Het maakt deel uit van het cohesiebeleid en van de Europese structuurfondsen. België heeft ervoor gekozen om de middelen van het fonds te gebruiken voor voedselhulp. Het beheer van deze middelen werd toevertrouwd aan de POD Maatschappelijke Integratie. Concreet stelt de POD de voedselpakketten samen om te beantwoorden aan de noden van de kansarmen en verdeelt hij ze aan de begunstigden via de OCMW's en de voedselbanken.

Tot slot voert hij het **grootstedenbeleid (GSB)** uit, dat in 1999 werd gelanceerd door de federale regering om probleemwijken in de stad te steunen. Hoewel het programma GSB sinds 2015 de steden niet meer rechtstreeks subsidieert in het kader van de contract «duurzame stad» financiert het wel nog projecten die gedragen worden door de verenigingen of onderzoeken in verband met het thema van de stadsarmoede. Het programma ondersteunt eveneens de drie grote OCMW's van het land (Brussel, Luik en Antwerpen) via de toekenning van bijkomende middelen voor de socioprofessionele inschakeling van geregulariseerden. In 2015, tenslotte, heeft de dienst GSB vanwege 120 Belgische burgemeesters de verbintenis ontvangen dat zij de kinderarmoede willen terugdringen in hun stad/gemeente.

Zoals je ziet werkt de POD, via zijn basissmissies, hoofdzakelijk aan het **sociale luik** van de duurzame ontwikkeling. De twee andere luiken van de duurzame ontwikkeling worden echter niet vergeten.

Tot in 2014 was het **economische luik** van de duurzame ontwikkeling aanwezig in het dagelijkse werk van de dienst Sociale Economie en in de samenwerking van de POD met het Europees Sociaal Fonds. Vanaf 2015 werd de dienst Sociale Economie geregionaliseerd, in het kader van de zesde Staatshervorming. Sinds zijn bestaan tracht de POD de sociale-economiebedrijven te steunen in zijn overheid-sopdrachten, hoofdzakelijk op het vlak van catering.

Het **milieuluik** wordt uitgevoerd in het kader van het plan EMAS. De POD MI heeft het EMAS-certificaat in augustus 2010 behaald. In 2015 streefde het milieubeheersysteem zeven doelstellingen na: de vermindering van het verbruik van elektriciteit en papier, een duurzaam aankoopbeleid, een vermindering van de mobiliteitsnoden, de verdeling van voedselpakketten aan de meest behoeftigen (project FEAD), de bewustmaking voor energiebesparing van de OCMW-gerechtigden (fonds Gas-Electriciteit) en de CO2-compensatie van zijn activiteiten

Activiteiten van de cel DO

Sinds 2012 beperkt de cel DO zich tot de organisatie van een middagatelier in het kader van de dag DO, en dit elk jaar in oktober. In 2015 heeft dit atelier een tiental medewerkers verzameld voor een miniconferentie rond het thema van de klimaatopwarming, gegeven door M. Vandiepenbeek (Koninklijk Meteorologisch Instituut).

De belangrijkste taken van de cel, opgesomd in het KB van 22/09/2004, werden overgenomen door de milieucoördinator, namelijk: het opstellen van een actieplan, de vertegenwoordiging van

de POD bij de ICDO, de opvolging van de acties van de POD in het kader van het FPDO 1 en 2, de deelname aan het opstellen van het voorproject van FPDO 3, het opstellen van het verslag van de leden van de ICDO en van het activiteitenverslag van de cel.

Naast de vaste vertegenwoordiger bij de ICDO stuurt de POD, voor zover dit mogelijk is, medewerkers naar verschillende werkgroepen van de ICDO (WG EMAS, WG MVO, WG federale strategie, WG internationaal beleid, WG Communicatie DO).

Opvolging van het duurzaam aankoopbeleid

1. Beleid van de POD op het vlak van duurzame overheidsopdrachten

Sinds zijn bestaan heeft de POD aandacht voor duurzame aankopen: gerecycleerd papier, koelkasten/diepvriezers en vaatwassers A++, multifunctionele apparaten (die de functies van kopieermachine, printer, fax en scanner integreren), platte schermen, ecologische schoonmaakproducten, flessen met statiegeld, enz.

Van bij het begin werd een doelstelling «duurzame aankopen» geïntegreerd in zijn systeem voor milieubeheer, met als indicator het percentage duurzame overheidsopdrachten. Eind 2014 werd een procedure opgesteld om de omzendbrief van 16/05/2014 toe te passen. Deze procedure werd opgesteld door de milieucoördinator en verbeterd na bespreking met de dienst Overheidsopdrachten die belast wordt met de aankopen. Zij werd goedgekeurd door het directiecomité, voorgesteld aan de diensthoofden en door hen meegedeeld aan het personeel. Vanaf 2015 werd via de uitvoering ervan de tenlasteneming van de duurzame ontwikkeling in de overheidsopdrachten, maar ook voor andere aankopen duidelijk verbeterd.

2. Goede praktijk

De opdracht FEAD (zie hierboven) is een goed voorbeeld van toepassing van de procedure.

De pakketten bevatten producten die lang houdbaar blijven: conserven (sardines, linzen, kip in saus, gepelde tomaten, bonen), pasta, melk in brik, confituur, chocolade, enz. Een eerste selectie van producten is gebaseerd op de aanvragen van de begunstigen en van de verenigingen op het terrein. Zij wordt verfijnd dankzij uitwisselingen tussen deskundigen van verschillende federale administraties (POD MI, FOD Volksgezondheid en Milieu, FIDO) die de culturele voorkeuren en de impact op gezondheid en milieu in aanmerking nemen.

3. Gegevens 2015

Bij de 18 overheidsopdrachten van 2015 hebben we 11 maal de checklist van de omzendbrief gebruikt. We beschouwen dat 9 van die 11 overheidsopdrachten sociale clausules (tenminste 3 van de lijst) omvatten en dat 5 milieuclausules (tenminste 3 van de lijst).

Bij deze overheidsopdrachten komen nog in aanmerking de producten die via CMS-FOR worden aangekocht (papier, kantoorartikelen, onderhoudsproducten) met een bijzondere aandacht voor duurzame sociale en milieuaspecten.

Inventaris van de jaarlijkse aankopen van dienstvoertuigen

In 2015 beschikte de POD over 3 dienstvoertuigen: een eerste voor de voorzitter, een tweede voor de voorzitter van de OCMW's en een derde voor de directeur ICT. Een van deze voertuigen is hybride. De directrice van de algemene diensten heeft een MIVB-abonnement.

5.16. POD Wetenschapsbeleid

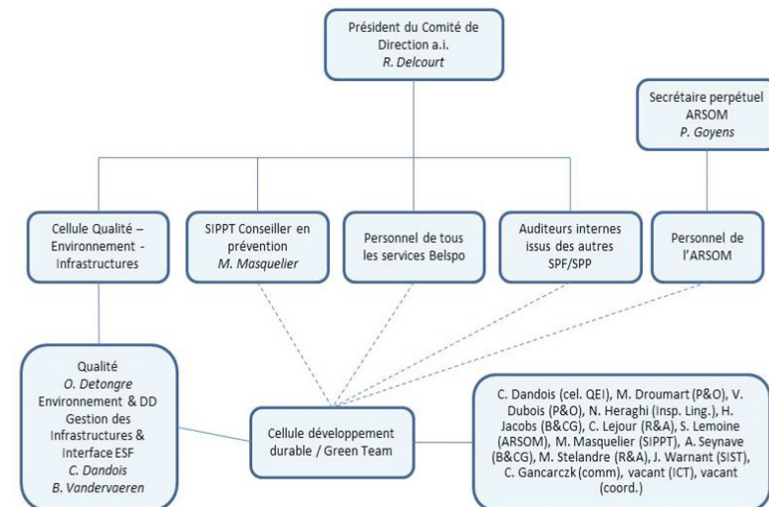
de heer Benoît Vandervaeren, lid van de ICDO, en mevrouw Anne Fierens, plaatsvervangster

De Cel DO

De cel DO werd opgericht in december 2004 en vergaderde voor het eerst in februari 2005. Sinds 2012 heet de cel DO «Green Team».

Milieubescherming en duurzame ontwikkeling belangen duidelijk iedereen aan. Het onderstaande organigram stelt een aantal actoren voor die in 2015 direct betrokken zijn bij het doen slagen van het milieumanagementsysteem en de sensibilisering voor duurzame ontwikkeling

Organigramme de la Green Team

Activiteiten van de cel DO

De activiteiten van de cel DO (Green Team) zijn:

- Jaarlijks communicatieplan betreffende DO-communicatie;
- Uitvoering van EMAS;
- Steun aan de uitvoering van de RIA;
- Bewustmakingsacties: dag van de DO, middag van DO, nieuwsletters enz.;
- Interne coördinatie van de uitvoering van de maatregelen van de federale plannen voor duurzame ontwikkeling;
- Follow-up van de duurzaamheid van de overheidsopdrachten;
- Follow-up van andere initiatieven met betrekking tot DO: lancering onderzoeksprogramma's en -projecten die rechtstreeks of onrechtstreeks betrekking hebben op duurzame ontwikkeling, initiatieven inzake bewustmaking, informatie-uitwisseling en andere initiatieven om de duurzame ontwikkeling te promoten: conferenties, ontmoetingen, colloquium enz.

De volgende bewustmakingsacties werden georganiseerd:

- Eén dag per week biosoep en -fruit blijven uitdelen;
- Week van de mobiliteit van 16-22/09/2015: uitdelen van communicatiemateriaal aan de fietsers en Eco News: Verplaatsingsplan, herinnering voor opdrachten, Bike to Work, Villo!, teleconferentie, ...;
- Gratis winkel tijdens de Europese Week van de Afvalvermindering van 2015;
- Actie Take the Stairs ;
- Informatie: Fietsen in de winter !

Voor meer details over de activiteiten van de cel in 2015, verwijzen we naar de jaarlijkse milieuverklaring beschikbaar op http://www.belspo.be/belspo/organisation/env_nl.stm: [de bijgewerkte milieuverklaring 2015](#).

Activiteiten en beleid van de FOD die bijdragen tot duurzame ontwikkeling

1. Inleiding

1.1. Het Federaal Wetenschapsbeleid

Het is een open deur intrappen door te stellen dat ons land voor belangrijke uitdagingen staat. We denken bijvoorbeeld aan het verder werken aan het halen van de Barcelona-doelstelling (3% van het BBP besteden aan onderzoek en ontwikkeling), meewerken aan het creëren van jobs en welzijn door innovatie, optimaliseren van de werking van de Belgische onderzoeksruimte en strijden tegen de klimaatwijzigingen. Het departement van het Federaal Wetenschapsbeleid en zijn 2.800 medewerkers dragen daar ruimschoots toe bij.

Met de door ons departement beheerde onderzoeksprogramma's reiken we de regering betrouwbare en valabele gegevens aan waarmee zij onderbouwde beslissingen kan nemen op het gebied van duurzame ontwikkeling, strijd tegen de klimaatwijzigingen, biodiversiteit, energie, gezondheid, mobiliteit en de informatiemaatschappij.

We beheren tevens de Belgische bijdrage aan de Europese ruimtevaartorganisatie. Die deelname van België, als vijfde grootste financier van de ESA, is van strategisch belang voor ons land en van essentieel belang voor onze bedrijven. Wij bieden bedrijven die aan de verschillende AIRBUS-programma's wensen deel te nemen O&O-steun die onmisbaar is om zich te kunnen positioneren, nu er wereldwijd een onverbidelijke strijd woedt in die sector.

De 10 federale wetenschappelijke instellingen, die deel uitmaken van het departement, bieden wetenschappers een uitzonderlijk onderzoekskader en –instrumentarium aan en huisvesten eveneens kunst- en historische collecties die jaarlijks door meer dan 1,2 mil-

joen bezoekers worden bewonderd.

1.2. Bestuursovereenkomst 2012-2015

De bestuursovereenkomst omschrijft de respectieve verplichtingen van de bevoegde minister enerzijds en die van het Federaal Wetenschapsbeleid (BELSPO) anderzijds, en bepaalt de voorwaarden voor de verwezenlijking van de dienstverlenende opdrachten die bij of krachtens de wet aan het Federaal Wetenschapsbeleid zijn toevertrouwd.

Die overeenkomst bevat 60 projecten, waaronder «Onderzoeksprogramma's 2.0 » en "EMAS-milieu- managementsysteem".

1.3. Het managementplan 2009-2015

Het managementplan een strategische doelstelling "Duurzame ontwikkeling integreren in het dagelijkse management van de diensten".

1.4. Milieubeheer

Door een milieumanagementsysteem te onderschrijven toont het Federaal Wetenschapsbeleid zijn belangstelling en zijn inzet voor duurzame ontwikkeling, de bescherming van onze leefomgeving en zijn wil om de impact van zijn activiteiten op het milieu te verminderen. De registratie van ons Eco Management en Audit Scheme - EMAS in 2006 is de externe herkenning van ons engagement voor duurzame ontwikkeling en ons respect voor het milieu.

Door een voluntaristische aanpak gericht op een continue verbetering, is het Federaal Wetenschapsbeleid van plan een voorbeeldrol te spelen. Daar ons departement via zijn onderzoeksprogramma's het meest heeft geïnvesteerd in duurzame ontwikkeling, was het lo-

gisch dat het een stuwende kracht werd voor wat goede milieupraktijken betreft.

De milieudoelstellingen van de derde EMAS-cyclus (2013 -2015) zijn: zie pagina 89.

MINDER PAPIER: Het papierverbruik verminderen.

Doel: Acties opzetten voor het personeel en externe correspondenten om het papierverbruik jaarlijks met 3% te verminderen per VTE door intensiever de informatie- en communicatietechnologieën te gebruiken en papieren documenten beter te beheren.

Acties:

Diagnose van het interne papierverbruik.
 Diagnose van het papierverbruik voor externe publicaties.
 Overleg en dialoog over het papierverbruik tijdens dienstvergaderingen of vergaderingen van het Green Team
 Verder kringlooppapier aankopen.
 Inlassing van milieubeschouwingen in externe publicaties.

MISSIES: Het positieve potentieel op de duurzame ontwikkeling opkrikken in de basismissies van Belspo.

Doel: Profijt trekken van de invloed van het Federaal Wetenschapsbeleid in het kader van zijn opdrachten om onderzoeksacties en toepassingen met een positieve impact op de duurzame ontwikkeling te ontwikkelen en te verhogen.

Acties:

Bekijken of bij de evaluatie van de projecten een DO-criterium kan worden toegevoegd.
 De basismissies opwaarderen die positief inwerken op het milieu en/of de DO in de milieuverklaring.
 Meewerken aan het federaal plan voor duurzame ontwikkeling 2014-2019.
 Deelnemen aan de vergadering van de WG federale strategie van de ICDO.

INVLOED: Onze partners meer bewust maken van de duurzame ontwikkeling.

Doel: Profijt trekken van de invloed van het Federaal Wetenschapsbeleid om de belangstelling aan te wakkeren en te vergroten voor duurzame ontwikkeling van de actoren waarmee het interageert.

Acties:

Een agendapunt ISO 9001 en EMAS inpassen in alle stafvergaderingen van de dienst Communicatie.
 Een agendapunt DO inpassen in alle vergaderingen van het netwerk van communicatoren POD-FWI.
 Een lijst van evenementen opstellen en de mogelijkheid onderzoeken of bij elk soort van evenement aandacht kan worden besteed aan DO.
 Bijwonen van de vergaderingen van de WG Duurzame Evenementen van de ICDO om een beleid voor duurzame evenementen uit te stippelen voor alle federale overheidsdiensten.
 Eenmaal per jaar een artikel opstellen over het milieumanagementsysteem van Belspo-Louiza en/of van de federale wetenschappelijke instellingen in de e-Science Connection.
 Het milieu als besluitvormingscriterium inpassen in het volledige besluitvormingsproces van het Federaal Wetenschapsbeleid door een milieumanagementsysteem in te voeren in elk van de FWI's.

DUURZAME AANKOPEN: Een aankoopbeleid voeren dat de duurzame ontwikkeling bevordert.

Doel: Nadenken over de ecologische, maatschappelijke en economische dimensie van elke aangekochte product of dienst.

Acties:

Een overzicht maken van de aankopen van het departement Wetenschapsbeleid en de prioritaire acties vastleggen inzake "groene" aankopen.
 Opstellen van een aankoopprocedure waarbij milieubeschouwingen worden ingepast.
 Bestuderen van mogelijke alternatieven voor typeproducten.
 De kopers bewust maken van de verschillende samens-tellende delen van een duurzame aankoop.
 Intern communiceren over ons aankoopbeleid en de duurzame producten.
 Clausules over milieu/duurzame ontwikkeling in de overheidsopdrachten inpassen.
 Aandacht hebben voor bewustmaking voor en/of ervaring met duurzame aankopen bij de indienstneming van de medewerkers belast met aankopen.
 Deelnemen aan de WG Overheidsopdrachten van de ICDO.

KAOW: De positieve impact op de duurzame ontwikkeling in de werking en de basismissies van de KAOW verhogen.

Doel: Het milieu als besluitvormingscriterium inpassen in het volledige besluitvormingsproces van de KAOW. Profijt trekken van de invloed van de KAOW om de belangstelling voor duurzame ontwikkeling aan te wakkeren en te verhogen van de actoren waarmee zij interageert.

Acties: **Duurzame aankopen:** een lijst opmaken van de aankopen en prioritaire acties vastleggen voor "groene" aankopen; **Papier:** de redenen identificeren waarom er papier wordt gebruikt; inpassen van milieubeschouwingen voor extern gedrukte publicaties; **Interne communicatie:** het nieuwe in dienst genomen personeel een EMAS-opleiding geven; **Externe communicatie:** zorgen voor een hoofdstuk EMAS op de website; **Missies:** de basismissies van de KAOW valoriseren die een potentieel positieve impact hebben op het milieu; **Invloed:** tellen van de georganiseerde evenementen of evenementen waaraan de KAOW elk jaar deelneemt; kijken hoe bij elk soort evenement mensen bewust kunnen worden gemaakt van de duurzame ontwikkeling.

2. Beleidslijnen die bijdragen tot duurzame ontwikkeling

Ziehier de bekwaamheden en het gevoerde beleid die tot de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling hebben bijgedragen gedurende de laatste jaren. Ze worden per algemene directie voorgesteld.

2.1. DG Recherche et applications

➤ **Directie Onderzoeksprogramma's**

- De directie 'Onderzoeksprogramma's' zet meerjarige onderzoeksprogramma's op het getouw met als referentiekader internationale beslissingen en -overeenkomsten of regerings- en ministeriële verklaringen.
- Die programma's zijn multidisciplinair en bieden onderzoek in netwerkverband aan. Europese onderzoeksploegen krijgen de kans zich bij projecten aan te sluiten wanneer er oproepen voor voorstellen worden gelanceerd, terwijl de POD Wetenschapsbeleid op haar beurt kan aansluiten op het programma ERA-NET van de Europese Commissie.

Verschillende lopende programma's in verschillende onderzoekstadia dragen elk op hun manier bij tot de doelstellingen van duurzame ontwikkeling, te weten:

De POD Wetenschapsbeleid ondersteunt ook meer structurele activiteiten, te weten:

- Thematische platformen ter ondersteuning van de besluitvorming, onder andere op het gebied van de biodiversiteit;
- De Belgische verzamelingen voor micro-organismen, als drager van het universitair en industrieel onderzoek. Zij bieden ook zeer gespecialiseerde diensten aan alle categorieën van particuliere en publieke gebruikers.

BRAIN-be: Belgian Research Action through Interdisciplinary Networks (2012-2017)

BRAIN-be beoogt zowel tegemoet te komen aan de wetenschappelijke kennisbehoeften van de federale departementen als het wetenschappelijk potentieel van de federale wetenschappelijke instellingen (FWI's) te ondersteunen.

De strategische doelstellingen van het BRAIN-be programma werden gedefinieerd in het licht van de federale visies en prioriteiten.

BRAIN-be is opgebouwd rond 6 thematische assen:

- Ecosystemen, biodiversiteit, evolutie ;
- Geosystemen, heelal en klimaat ;
- Cultureel, historisch en wetenschappelijk erfgoed ;
- Strategieën van de federale overheid ;
- Belangrijke maatschappelijke uitdagingen ;
- Collectiebeheer.

Dat programma snijdt in thematische oproepen grote maatschappelijke problemen aan, zoals de klimaatverandering en de aanpassing eraan, de overgang naar een koolstofarme maatschappij die efficiënt omgaat met hulpbronnen, de biodiversiteit, het mariene milieu (in het bijzonder de Noordzee) en het zoet- watermilieu, Antarctica, de Digital Turn, de problematiek van de immigratie, de sociale zekerheid, de aanpassing en de innovatie van het federale systeem, de uitdagingen op het gebied van volksgezondheid, gezondheid van dier en milieu, veroudering, veiligheid...

IUAP: Interuniversitaire attractiepolen

Het doel van het IUAP-programma is steun te verlenen aan in

netwerkverband werkende excellerende ploegen inzake fundamenteel onderzoek uit de verschillende Gemeenschappen van ons land om hun gezamenlijke bijdrage te vergroten aan de algemene vooruitgang van de wetenschap en, in voorkomend geval, aan internationale wetenschappelijke netwerken. De lopende onderzoeksprojecten eindigen in 2017.

SSD: Wetenschap voor een duurzame ontwikkeling

Op 4 maart 2005 heeft de ministerraad het onderzoeksprogramma «Wetenschap voor een duurzame ontwikkeling» (2005-2009, Science for a Sustainable Development -SSD) goedgekeurd. SSD is het vervolg op het eerste en tweede Plan voor wetenschappelijke ondersteuning van een beleid gericht op duurzame ontwikkeling (PODO I (1996-2001) en PODO II (2000-2005)). In vergelijking met het PODO I en II integreert dat programma nieuwe thema's, met name "Gezondheid en milieu" en "Normalisatie".

Op 9 juli 2010 keurde de ministerraad de verlenging van het programma goed.

Het SSD programma bestaat uit 8 prioritaire onderzoeksgebieden: Energie, Transport en Mobiliteit, Agro-Voeding, Gezondheid en Milieu, Klimaat (inclusief Antarctica), Biodiversiteit (inclusief Antarctica en de Noordzee), Atmosfeer en Terrestrische en Mariene Ecosystemen (inclusief Antarctica en de Noordzee) en Transversaal Onderzoek. Nog lopende geselecteerde projecten worden afgerond tegen half 2016.

DR: Drugs

Daar drugmisbruik in de samenleving een ernstig volksgezond-

heidsprobleem is, wil dit programma een antwoord bieden op de meest prangende problemen rond druggebruik en drugverslaving. Voorkomen is beter is dan genezen, er wordt in dit programma dan ook gepleit voor doorgedreven preventie.

BCCM

De Belgian Co-ordinated Collections of Micro-organisms (BCCM™) bestaat uit zeven complementaire dienstverlenende cultuurverzamelingen voor onderzoeksdoeleinden.

De coördinatie van deze verzamelingen berust bij een centraal team van het Belgisch Federaal Wetenschapsbeleid. Het BCCM™-consortium heeft als opdracht het biologisch materiaal van zijn verzamelingen, de bijbehorende informatie en zijn ervaring en technische kennis op het vlak van fundamentele en toegepaste (micro)biologie te delen met zijn partners uit academische en industriële kringen. De BCCM™-verzamelingen slaan zo de brug tussen wetenschappelijke expertise en hoogstaande dienstverlening.

Belgian Biodiversity Platform

Het Belgische biodiversiteitsplatform is het informatie- en communicatieplatform over wetenschappelijk onderzoek naar biodiversiteit in België. Het platform verleent bevoorrechte toegang tot basisgegevens en onderzoeksinformatie over biodiversiteit. Het bevordert de multidisciplinaire samenwerking tussen wetenschappers onderling en tussen wetenschappers en beleidsmakers.

➤ **Het Poolsecretariaat**

Het Belgische Poolsecretariaat werd in het leven geroepen om het federaal onderzoeksstation 'Prinses Elisabeth' op Antarctica een administratief en financieel kader te geven dat snel kan inspelen

op zijn zeer specifieke behoeften. Het is een publiek-privaat orgaan waarin het Federaal Wetenschapsbeleid de departementen Buitenlandse Zaken, Defensie, Duurzame Ontwikkeling en de Internationale Poolstichting, die de bouw ervan verzorgt, verenigd heeft.

Als bestuursorgaan beheert het secretariaat het logistieke onderhoud van de basis, met inbegrip van het afvalbeheer, de bevoorradings- en de herstelling van het materiaal. Het staat ook in voor de coördinatie, de uitvoering en de promotie van de wetenschappelijke activiteiten van het station en de verspreiding van de wetenschappelijke kennis inzake onderzoek op Antarctica en klimaatveranderingen.

➤ **Directie Lucht en Ruimtevaarttoepassingen**

De directie Lucht- en Ruimtevaarttoepassingen is belast met het dagelijks beheer van de Belgische ruimtevaartinspanningen op Europees niveau (Europese ruimtevaartorganisatie of Europese Unie) of op bilateraal niveau (Frankrijk, Rusland, Argentinië). Zij is ook verantwoordelijk voor de bijdrage van de Belgische Staat aan de ruimtevaartprogramma's Airbus.

België is sinds een dertigtal jaar actief op ruimtegebied en stond mee aan de basis van de oprichting van de Europese ruimtevaartorganisatie (ESA). De ruimtevaartactiviteiten zijn goed voor 178 miljoen euro waarvan 167 miljoen euro is vastgelegd voor de deelname aan de ESA-programma's. Met zijn inzet beheert de dienst alle ruimteprogramma's inzake ruimtewetenschappen, aardobservatie, navigatie,

telecommunicatie, internationaal ruimtestation, ruimteverkenning, lanceerraketten en technologische en wetenschappelijke programma's.

In het kader van een nationaal onderzoeksprogramma inzake aardobservatie (STEREO III "Support to Exploitation and Research on Earth Observation" 2014-2020) worden de gegevens afkomstig van die satellieten wetenschappelijk geëxploiteerd, waarbij de nodige knowhow wordt gecreëerd om de gegevens te interpreteren.

2.2. AD Internationale en Interfederale Coördinatie & Wetenschappelijke Indicatoren

En ook via de DG 'Internationale en Interfederale Coördinatie & Wetenschappelijke Indicatoren' kan Belpo de zorg voor het milieu en duurzame ontwikkeling internationaal aanwakkeren, vooral door middel van de internationale overeenkomsten die het afsluit of die het in naam van het hele land implementeert. De dienst Indicatoren kan deze dimensie in bepaalde statistieken opnemen en zo helpen om de externe effecten die door ondernemingen en overheidsdiensten die in de onderzoeksector actief zijn gegenereerd worden, in cijfers te kwantificeren.

2.3. AD Federale Wetenschappelijke Instellingen

De 10 federale wetenschappelijke instellingen, die deel uitmaken van het departement, bieden wetenschappers een uitzonderlijk onderzoekskader en –instrumentarium aan en huisvesten eveneens wetenschappelijke, kunst- en historische collecties die jaarlijks door

meer dan 1,2 miljoen bezoekers worden bewonderd. De 5 laatste DG zijn in het bijzonder betrokken bij projecten over duurzame ontwikkeling

- AD Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de provinciën
- Directie Studie en documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij (SOMA)
- AD Koninklijke Bibliotheek van België
- AD Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium
- AD Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis
- AD Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België
- AD Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen
- AD Koninklijk Museum voor Midden-Afrika
- AD Belgisch Instituut voor Ruimte-aeronomie
- AD Koninklijke Sterrenwacht van België en Planetarium
- AD Koninklijk Meteorologisch Instituut van België

Vele van die federale wetenschappelijke instellingen hebben met succes een milieumanagementsysteem ingevoerd conform het EU Eco-Management and Audit Scheme (EMAS). Zo zijn de AD's Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen en Koninklijk Meteorologisch Instituut van België, alsook de staatsdienst met afzonderlijk beheer BELNET sinds eind 2015 EMAS-geregistreerd.

Bovenop hun activiteit die bijdragen tot het begrijpen van ons milieu, zijn zij resoluut op de toekomst gericht met de inpassing van het milieu en ruimer bekeken de duurzame ontwikkeling in hun dagelijkse werking.

6. Lijst met Afkortingen

AD HUA	Algemene Directie Humanisering van de Arbeid	ICDO	Interdepartementale Commissie voor Duurzame Ontwikkeling
BVP	Bedrijfsvervoerplan	ICLEI	International Council for Local Environmental Initiatives
BWLKE	Brussels Wetboek van Lucht, Klimaat en Energiebeheersing	IDPBW	Interne Dienst voor preventie en bescherming op het werk
CCIM	Coördinatiecomité Internationaal Milieubeleid	KB	Koninklijk Besluit
COOR-MUL-TI	Multilaterale Coördinatie Dienst van FOD Buitenlandse Zaken	KBB	Koninklijke Bibliotheek van België
CRB	Centrale Raad voor het Bedrijfsleven	KMI	Koninklijk Meteorologisch Instituut
DO	Duurzame Ontwikkeling	KMO	Kleine en Middelgrote ondernemingen
EMAS	Eco-Management and Audit Scheme	LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie
FANC	Federaal Agentschap voor nucleaire controle	LTV	Langetermijnvisie inzake Duurzame Ontwikkeling
FAVV	Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen	MVI	Maatschappelijk Verantwoord Investeren
FEAD	Fonds voor Europese Hulp aan de meest behoeftigen	MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen
FIDO	Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling	NAP	Nationaal Actieplan
FOD	Federale Overheidsdienst	NAR	Nationale Arbeidsraad
FPB	Federaal Planbureau	NGI	Nationaal Geographisch Instituut
FPDO	Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling	NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
FRDO	Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling	OCMW	Openbare Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
FWI	Federale Wetenschappelijke Instellingen	OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
HIA	Health Impact Assessment	PBM	Persoon met beperkte mobiliteit
IAO	Internationale Arbeidsorganisatie	POD	Programmatorische Overheidsdienst
		RIA	Regelgevingsimpactanalyse

[SPW](#)

Service Public de Wallonie

[TFDO](#)

TaskForce Duurzame Ontwikkeling

[WG](#)

Werkgroep

[WGO](#)

Wereldgezondheidsorganisatie

7. Bijlage: Gedetailleerde versie werkzaamheden

1. Nationale coördinatie rond het beleid duurzame overheidsopdrachten

1.1. De ICDO-CCIM werkgroep duurzame overheidsopdrachten

De vergaderingen van de ICDO-CCIM werkgroep vonden plaats op 5 mei 2015 (12 aanwezige diensten), 7 september 2015 (11 aanwezige diensten) en 7 december 2015 (11 aanwezige diensten). Om de vergadering zo efficiënt mogelijk te focussen op de aanwezige deelnemers, werd rekening gehouden met het uitsplitsen van agendapunten die van belang zijn voor de vertegenwoordigers van de gewesten (zoals de afstemming met en vertegenwoordiging in het Europese beleid) en anderzijds punten die van belang zijn voor de federale en gewestelijke vertegenwoordigers. De punten die hieronder verder aan bod komen, werden besproken tijdens de vergaderingen van de werkgroep.

Verder werden er 2 bijzondere vergaderingen gehouden die op korte termijn aanleiding diende te geven tot het uitwerken van concrete projecten. Het betrof de vergaderingen van 5 mei 2015 rond de opmaak van een kader voor het verdelen van goede praktijken inzake duurzame overheidsopdrachten (zie verder punt 4.1.) en de vergadering van 16 december 2015 rond een verkenning E-procurement monitoring (zie verder punt 4.6.) .

De laatste twee jaar lijkt het aandeel van de federale vertegenwoordigers binnen de ICDO_CCIM werkgroep iets af te nemen. Dit kan waarschijnlijk verklaard worden door de gevoelig groeiende aandacht voor de problematiek binnen het Netwerkoverleg van fede-

rale aankopers (zie verder punt 2.3.). Opvallend is dat de gewestelijke vertegenwoordigers wel zeer actief blijven op het ICDO overleg.

1.2. Technische werkgroep duurzame overheidsopdrachten in het raam van de Interministeriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling (IMCDO)

Op 14 oktober 2013 kwamen vertegenwoordigers van de federale en gewestelijke ministers, verantwoordelijk voor duurzame ontwikkeling samen. De conferentie had onder andere tot doel om concrete samenwerkingsinitiatieven inzake voorbeeldfunctie van de overheid op te starten. Wat betreft de voorbeeldfunctie van de overheid werden er discussies gehouden over de samenaankoop van groene stroom en de promotie van duurzame overheidsopdrachten.

Met betrekking tot het deel duurzame overheidsopdrachten, besliste de IMCDO te werken rond de volgende actieterreinen:

- (1) Het opzetten van een gemeenschappelijke communicatie met betrekking tot het instrumentarium (gemeenschappelijk e-platform): verzameling op korte termijn van bestaande onlineplatformen;
- (2) Het uitwerken van gemeenschappelijke minimumcriteria duurzame ontwikkeling: starten met het ontwikkelen van een set minimumcriteria, in samenwerking met de Commissie overheidsopdrachten;

- (3) Monitoring: het formuleren van een voorstel voor de monitoring van het gebruik van duurzaamheidscriteria bij overheidsopdrachten via het gebruik van e-procurement;
- (4) Een technische werkgroep wordt tevens gevraagd voorstellen te formuleren om de bestaande wetgeving overheidsopdrachten te verbeteren met het oog op duurzame ontwikkeling.

Op 21 januari 2014 bespraken vertegenwoordigers van verschillende federale en gewestelijke departementen hoe de beslissingen van deze conferentie omgezet dienen te worden. Er werd beslist dat de ICDO werkgroep duurzame overheidsopdracht als technische werkgroep zou fungeren voor het uitwerken van het thema duurzame overheidsopdrachten.

Op 7 september 2015 werd één vergadering georganiseerd door deze technische werkgroep, ter voorbereiding van verder overleg binnen de Interministriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling. De vergadering boog zich over de interactie tussen de verschillende platformen die rond duurzame overheidsopdrachten (september 2015) actief zijn, met name:

- Gids voor duurzame aankopen van de federale overheid: <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl>
- Rubriek “achats publics durables” van de Portail des marchés publics (portaalsite voor overheidsopdrachten) In Wallonië: <http://marchespublics.cfwb.be/fr/informations-generales/pratiques-de-marche/achats-publics-durables/index.html>
- Brussels netwerk van aankopers: www.brusselsgpp.be;
- Kennisknooppunt duurzame overheidsopdrachten van de Vlaamse overheid: <http://www.bestuurszaken.be/duurzame-overheidsopdrachten>;
- Steunpunt duurzame overheidsopdrachten, lokale besturen Vlaanderen: http://www.vvsg.be/Werking_Organisatie/

[Overheidsopdrachten/Pages/duurzame_overheidsopdrachten.aspx](#)

Verschillende pistes werden besproken in voorbereiding van een nieuwe IMCDO 2015. Deze laatste heeft in 2015 niet meer plaats gehad.

2. Federale coördinatie en implementatie van het beleid duurzame overheidsopdrachten

2.1. Werkzaamheden rond de omzetting van de Richtlijn overheidsopdrachten 2014/24/EU

De FOD Kanselarij van de Eerste Minister heeft in 2015 intensief verder gewerkt aan de omzetting van de richtlijn overheidsopdrachten 2014/24/EU. Een ontwerp van wet werd voorgelegd aan de Raad van State. Volgende stappen betreffen het overleg / informatie uitwisseling met de deelstaten, een 2de lezing in de Ministerraad en het neerleggen van de tekst in het parlement. In een daarop volgende fase dienen nog een aantal Koninklijke Besluiten opgesteld te worden.

Voor de verwijzing naar de duurzame aspecten in de richtlijn heeft het FIDO meegewerkt aan een handleiding rond de duurzame aspecten in de richtlijn, dit op vraag van ICLEI Europe, Local governments for Sustainability.

Verder is het FIDO in december 2015 begonnen aan de opmaak van een toelichtingsnota – handleiding bij bijlage 1 van de omzendbrief van 16 mei 2014. Zulke toelichting werd herhaaldelijk gevraagd door de vertegenwoordigers van de cellen Duurzame Ontwikkeling om de indicatoren in de bijlage te verduidelijken. Het FIDO heeft zich hierbij vooral gebaseerd op artikels in de omzendbrief en verwijzingen naar duurzame ontwikkeling in de artikels van richtlijn 2014/24/EU. De teksten worden begin 2016 bezorgd aan de leden van de cellen DO.

2.2. Implementatie van de omzendbrief duurzame overheidsopdrachten van 16 mei 2014

Op 16 mei 2014 keurde de federale regering de volgende omzendbrief goed: *“Integratie van duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen, in het kader van overheidsopdrachten geplaatst door federale aanbestedende instanties”*.

Sinds mei 2014 zijn verschillende federale diensten gestart met de implementatie van deze omzendbrief, in het bijzonder de opstart van een interne procedure en de organisatie van de interne monitoring. De rapportering over de implementatie van de omzendbrief zal plaatsvinden in het kader van voorliggend jaarverslag en dat van de volgende jaren. De analyse van deze rapportering met het oog op hoofdstuk 5, afdeling 5 van deze omzendbrief zal gebeuren door het FIDO in de loop van 2016 met het oog op de volgende maatregel:

“De Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling brengt ook advies uit over de naleving van deze omzendbrief, op basis van de informatie ingezameld door de verschillende cellen duurzame ontwikkeling en door de hen geformuleerde praktische aanbevelingen voor het gebruik van de sociale clausules. Om meer informatie in te winnen over dit laatste punt, zal de Commissie de Arbeidsbemiddelingsdiensten of aanverwante diensten en de Nationale Hoge Raad voor personen met een Handicap raadplegen. “Tot slot zal de toepassing van deze omzendbrief door de verschillende federale of programmatorische overheidsdiensten, of door het Ministerie van Landsverdediging onderzocht worden door de minister bevoegd voor duurzame ontwikkeling en, wat de sociale overwegingen betreft, door de minister bevoegd voor sociale zaken, die daaromtrent het advies zal inwinnen van de Nationale Hoge Raad voor Personen met een handicap. Dit gebeurt drie jaar na de

bekendmaking van deze omzendbrief in het Belgische Staatsblad. [...]’. Een uitvoerige evaluatie is dus, volgens deze omzendbrief, voorzien voor 2017.

Op 21 april 2015 (NL) en 27 april 2015 (FR) organiseerde de FOD Binnenlandse Zaken, in samenwerking met het FIDO, een interne vormingssessie rond de implementatie van de nieuwe omzendbrief. Verschillende gelijkaardige vormingen bij andere federale overheidsdiensten hadden reeds het jaar voordien plaatsgevonden.

2.3. Werkzaamheden van het Netwerkoverleg van federale aankopers

De taak van het federaal netwerkoverleg van aankopers met betrekking tot duurzame ontwikkeling wordt omschreven onder hoofdstuk 5, afdeling 1 van de omzendbrief van 16 mei 2014: *“De federale aanbestedende diensten zullen verzocht worden om de door deze omzendbrief geboden mogelijkheden daadwerkelijk te gebruiken. Bijgevolg is het aangewezen dat het Federaal netwerkoverleg van aankopers, opgericht bij de FOD Personeel en Organisatie, en met als belangrijkste opdracht het uittekenen van het federaal aankoopbeleid, concrete voorstellen zal formuleren over de integratie van overwegingen inzake duurzame ontwikkeling, met inbegrip van sociale clausules en maatregelen ten voordele van kleine en middelgrote ondernemingen.”*

Voor de uitwerking van deze paragraaf, voorziet de voorzitter van het overleg een maandelijks spreektijd voor de vertegenwoordiger van het FIDO en andere leden.

Dit Netwerkoverleg kwam in 2015 10 keer samen. Het orgaan heeft aan boven vermelde opdracht concreet vorm gegeven op volgende wijze :

- 1) Een uitwisselingen werd georganiseerd met een

vertegenwoordiger van Actiris rond de integratie van sociale clausules in overheidsopdrachten ter verhoging van de Brusselse werkgelegenheid en vorming voor kansengroepen (zie verder punt 4.4);

- 2) Een uitwisseling werd georganiseerd met een vertegenwoordiger van SPW rond de integratie van sociale clausules in overheidsopdrachten voor het Waalse gewest ter verhoging van de Waalse werkgelegenheid en vorming voor kansengroepen (zie verder punt 4.4.) ;
- 3) Het overlopen van de behoeftanalyse van verschillende raamcontracten van FOR/CMS met het oog op de integratie van milieuaspecten ;
- 4) Het onderzoek binnen FOR naar de mogelijkheid om sociale clausules op te nemen in de bestekken van leveringen (kwalitatieve selectie) in samenwerking met SAW-B. Hierbij werd onderzocht wat de mogelijkheden zouden zijn om (de criteria) van het SA 8000 certificaat te gebruiken ;
- 5) Het organiseren van een rondvraag met het oog op een uitbreiding van het raamcontract snacks en dranken naar de levering van duurzaam fruit ;
- 6) De analyse van het raamcontract papier op milieuvriendelijke criteria;
- 7) De analyse van het raamcontract rond kantoorbenodigdheden met het oog op het beperken en verduurzamen van het aanbod naar analogie van de stad Gent. Voor deze stad zou een strategie van (1) verminderen van het aanbod EN (2) het aanbieden van duurzamere producten geleid hebben tot een aanzienlijke verlaging van de prijzen ;

- 8) Het organiseren van 2 workshops rond sociale clausules, in het bijzonder op vraag van de vertegenwoordigers van de FOD Justitie en Financiën (zie verder punt 4.4.);
- 9) Het onderzoek naar de mogelijkheden om duurzame aankopen beter te verankeren in de vormingen van het Opleidingsinstituut van de federale Overheid;
- 10) Toelichting bij de lijst opgemaakt met 250-tal referenties naar buitenlandse milieu, innovatieve en sociaal verantwoorde overheidsopdrachten (zie verder punt 4.1.);
- 11) Discussie en toelichting bij het pilootproject risico-analyses duurzame ontwikkeling bij leveranciers van de federale overheid (zie verder punt 4.3.) ;
- 12) Mededelingen over de stand van zaken m.b.t. de actualisatie van www.gidsvoorduurzameaankopen.be ;
- 13) De opmaak van een bibliotheek voor clausules, waaronder sociale clausules ;
- 14) Bespreking van de arresten met betrekking tot het opnemen van wettelijke bepalingen rond minimumlonen in bestekken (zie verder punt 3.7.).

Verder werden voorafgaande besprekingen gehouden tussen de FOD P&O, het FIDO en vertegenwoordigers van de Vlaamse maatwerkbedrijven op 18 december 2015 met het oog op de voorbereiding van het netwerkoverleg van februari 2016. Het accent ligt op het kennismaken tussen de leefwereld van de aankopers enerzijds en de organisatie van de maatwerkbedrijven anderzijds. Ook legde het overleg de focus op de sterke kanten van dergelijke maatwerkbedrijven of de sociale economie in het algemeen in relatie tot de reguliere economie, om op die manier de verhouding tussen beide voor aankoo-

pers te verduidelijken.

3. Werkzaamheden rond duurzame overheidsopdrachten in een internationaal en Europees kader

België kent een vooraanstaande rol inzake beleidsvoorbereidend werk en instrumentariumbouw met betrekking tot groene, sociale en ethische overheidsopdrachten. Verschillende experten binnen de federale en de gewestelijke overheden zijn hierbij betrokken. In het verleden heeft dit niet altijd tot efficiënte vertegenwoordigingen op buitenlandse vergaderingen geleid. Daarom heeft de ICDO-CCIM werkgroep van 7 december 2015 afspraken gemaakt rond de inzet van experten m.b.t. tot allerlei internationale overlegfora inzake duurzame overheidsopdrachten. Het betreft in het bijzonder de Belgische vertegenwoordigingen voor het 10 YFP (public procurement) van UNEP, de ontwikkeling van de CEN 20400-norm, de GPP Next groep, de GPP Advisory Group van de Europese Commissie (DG Leefmilieu) en de European Working Group on Ethical Procurement.

De ICDO-CCIM werkgroep duurzame overheidsopdrachten, onder voorzitterschap van het FIDO, en de Interministeriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling blijven de draaipunten voor het uitwisselen van informatie over deze fora. Voor de afstemming met de UNEP (10 YFP, public procurement) werkzaamheden, verzorgt SPW de Belgische coördinatie.

3.1. België vermeld als beste praktijk in OESO rapport over groene overheidsopdrachten

Verschillende landen erkennen meer en meer dat de vergroening van de overheidsopdrachten een belangrijke motor is voor innovatie die bedrijven aanzet tot de ontwikkeling van milieuvriendelijke werken, producten en diensten. Dit geldt in het bijzonder voor die terreinen waar overheden een belangrijke aankoopfunctie

vervullen. In 2013 onderzocht de OESO daartoe verschillende goede praktijken als antwoord op hindernissen om groene aankopen succesvol te implementeren. De OESO focuste op zes dimensies :

1. Een wettelijk kader en een beleid dat aankopers ondersteunt om groene criteria in de aankoop procedures op te nemen;
2. Een goed begrip van het aanbod op de markt, de beschikbare technische oplossingen en gerelateerde kosten en voordelen om een marktverschuiving te genereren ;
3. Het invoeren van milieustandaarden voor het vaststellen van groene producten en diensten in het aankoopproces ;
4. De aanpak van duurzame overheidsopdrachten professionaliseren via kennisontwikkeling, vorming en advies ;
5. Het bewustzijn van aankopers, ondernemingen en het maatschappelijk middenveld over de oplossingen en voordelen van duurzame overheidsopdrachten verhogen;
6. Het in kaart brengen van de resultaten van duurzame overheidsopdrachten tot aanpassing het beleid, strategieën en doelstellingen.

België wordt in het rapport vermeld als beste praktijk met betrekking tot de professionalisering van de aanpak van duurzame overheidsopdrachten op federaal, regionaal en lokaal niveau (dimensie 4). De aanpak binnen de juridische en technisch netwerken voor aankopers, de dialoog tussen bedrijven en aankopers tot vastlegging van criteria voor groene producten, de ondersteuning vanuit het Federaal Instituut Duurzame Ontwikkeling en in het bijzonder de uitbouw van de Gids voor Duurzame Aankopen worden geprezen.

Consulteren rapport OESE :

Smart Procurement : Going Green : Best practices for green procurement (21 januari 2015)

3.2. United Nations Environment Programme (10 Years Framework Programm, Public Procurement)

UNEP werkt in het kader van het 10 Year Framework Programmes on Sustainable Production and Consumption rond een Duurzame Overheidsopdrachten / Sustainable Public Procurement (SPP) programma. Dit programma wordt inmiddels herbekeken in het kader van de Sustainable Development Goals (SDG's). Green and Sustainable Public procurement (GPP / SPP) wordt als één van de belangrijke tools gezien voor het verwezenlijken van deze objectieven. Vooral SDG target 12: 'Ensure sustainable Consumption and Production Patterns' komt in het vizier, maar ook voor andere SDG's kan GPP/SPP een belangrijke aandachtspunt zijn voor implementatie.

Actuele UNEP werkhema's situeren zich rond de volgende actieve werkgroepen (10 YFP SPP) :

- group 2A: Monitoring
- group 2B: Measurement of communication of Benefits of SPP
- group 2C Promoting Best Practices on SPP
- group 3A: Promoting Product-Service systems
- group 4B: Ecolabels

De werkzaamheden worden opgevolgd door vertegenwoordigers van SPW en op regelmatige basis besproken binnen de ICDO-CCIM werkgroep duurzame overheidsopdrachten.

3.3 Le G11 – GPP Next working group

De groep bestaat uit beleidsexperten uit de 11 best presterende landen in Europa op gebied van duurzame overheidsopdrachten, waaronder België. De vertegenwoordigers, meestal afkomstig van leefmilieuadministraties, wisselen informatie uit over de beschikbare instrumenten en beleid in de verschillende lidstaten. Sinds september 2015 veranderde de G11 van naam en noemt voortaan GPP-Next. De groep heeft haar nieuwe Terms of Reference opge maakt en een document m.b.t. de recrutering van nieuwe leden. Haar hoofdtaken bestaan in (1) het uitwisselen van goede praktijken inzake duurzame aankopen tussen de best presterende landen en (2) het afstemming, becommentariëren en voorbereiden van het groene overheidsopdrachtenbeleid van de Europese Commissie, DG Leefmilieu.

Het overleg in de GPP Next vond plaats op en op 27 + 28 april 2015 in Stockholm en op 6 + 7 september 2015 in Wenen, steeds gevolgd door een uitwisseling met DG Leefmilieu van de Europese Commissie, vaak in voorbereiding van de GPP Advisory Group (zie punt 3.4.). Voor België werden vertegenwoordigers gezonden vanuit de ICDO-CCIM WG duurzame overheidsopdrachten.

3.4. De Green Public Procurement (GPP) Advisory Group van de Europese Commissie

Het Directoraat Generaal Leefmilieu van de Europese Commissie brengt om de 6 maanden vertegenwoordigers van alle lidstaten samen in de GPP Advisory Group om mee te werken aan haar beleid rond groene aankopen. Het overleg focust op (a) het opvolgen van het groene overheidsopdrachtenbeleid binnen de verschillende lidstaten van de EU, (b) het verschaffen van toelichtingen bij het studiewerk rond de inventarisatie van internationale en Europese monitoring initiatieven, (c) het vastleggen van een beoordelingsme-

thode voor het ontwikkelen van milieuvriendelijke criteria voor prioritaire productgroepen en diensten, (d) de ontwikkelingen van het beleid en regelgeving rond verschillende richtlijnen die relevant zijn voor groene overheidsopdrachten en (e) de omzetting van de nieuwe richtlijn overheidsopdrachten. Deze overlegmomenten vonden plaats op 28 + 29 april 2015 in Stockholm en op 8 + 9 september in Wenen. Steeds waren Belgische vertegenwoordigers van het federale niveau (FIDO), het Vlaamse Gewest (DAR en LNE) en het Waalse niveau (SPW) aanwezig.

Al jarenlang vloeit het beleidswerk van DG Environment rond GPP, en vooral het toewijzen van budgettaire middelen voor instrumenten en tools, voort uit het beleidskader dat omschreven is in de Communicatie COM 2008 (400) Public Procurement for a better Environment. Vooral het werk rond de ontwikkeling van groene criteria voor verschillende producten en diensten, meestal door het Europese Joint research Centre (JRC), is hiervan een gevolg.

De ontwikkeling van dergelijke criteriadocumenten is al jarenlang voorwerp van discussie binnen de Advisory Group. De documenten en de achterliggende criteriaprocessen met stakeholders lijken van bijzonder grote waarde voor de ondersteuning van aankopers op alle mogelijke overheidsniveaus. Vooral voor de relatief nieuwe lidstaten, die over minder middelen beschikken, zijn ze een grote hulp. Anderzijds lijkt de vorm van de documenten en de achterliggende processen niet meer helemaal overeen te komen met de laatste beleidsontwikkelingen. Ze focussen namelijk zeer duidelijk op groene criteria die opgenomen kunnen worden in bestekken, maar minder op aankoopprocessen of instrumenten. Circulaire economie, bijvoorbeeld, krijgt hoe langer hoe meer een belangrijke plaats, maar wordt slechts gedeeltelijk meegenomen in de criteriadocumenten. Ook Public Procurement of Innovation (PPI) wordt hoe langer hoe meer een belangrijk beleidspunt, maar krijgt slechts een beperkte

invulling in de documenten. Daarnaast stoten ze op de grenzen van duurzame overheidsopdrachten wanneer ze onvoldoende rekening houden met strategische aankoopprocessen of sociale en ethische componenten van overheidsopdrachten.

De Europese Commissie heeft in de GPP Advisory Group te kennen gegeven dat zij voorlopig geen grondige evaluatie van het onderliggende beleidskader, i.e. de 2008 Communicatie, op het oog heeft. De GPP-Next heeft voorgesteld haar visie op het beleid te geven en als beleidsinput af te leveren aan de EC. Voor de opmaak en coördinatie van dit beleidsdocument werden nog geen concrete afspraken gemaakt tussen de leden van de GPP-next.

De Europese Commissie heeft een nieuw pakket rond Circulaire Economie gepubliceerd op 2 december 2015. In de voorafgaande raadpleging werd groene overheidsopdrachten vaak vermeld als een belangrijke instrument om circulaire economie te verwezenlijken. Het krijgt dan ook een belangrijke aandacht in het actiedeel van het pakket en zal verder besproken worden in de GPP Advisory Group. Eind januari 2016 volgen de discussies binnen de Europese Raad. Het overlegorgaan dat de Belgische coördinatie rond het Europese Circulaire Economiepakket coördineert zal in 2016 verder afstemmen met de ICDO-CCIM werkgroep duurzame overheidsopdrachten voor zover er aandachtspunten zijn voor groene aankopen.

De Europese Commissie stelt ondertussen vast dat er een gebrek is aan betrokkenheid vanuit de NGO gemeenschap rond het groene overheidsopdrachten beleid, in het bijzonder rond de relatief tijdrovende ontwikkeling van criteria voor groene producten en diensten. De betrokkenheid van vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven vanuit de verschillende lidstaten voor de ontwikkeling van criteriadocumenten is heel wat groter. De commissie heeft daarom een budget vrijgemaakt en een bestek gelanceerd voor de vorming van

NGO's met het oog op hun toekomstige betrokkenheid bij het beleid groene overheidsopdrachten.

3.5. Het Europese beleid inzake monitoring van (groene) overheidsopdrachten

Het in kaart brengen van de implementatie van het beleid rond groene / duurzame aspecten in de bestekken blijft zowel voor de verschillende lidstaten als voor de Europese Commissie een belangrijk aandachtspunt voor de toekomst. De technische uitbouw en de conceptuele invulling blijkt in de praktijk op veel hindernissen te stoten. Niettemin zijn reeds verschillende projecten op verschillende overheidsniveaus opgezet in de voorbije jaren en blijft de thematiek actueel. DG Leefmilieu van de Europese Commissie bouwde in 2015 verder aan de volgende pistes, o.a. op basis van input die geleverd was vanuit de Belgische diensten :

- 1) Het integreren van GPP monitoring informatie voor 10 product/dienstengroepen in de standaarddocumenten overheidsopdrachten in het 'Tenders Electronic Daily (TED) Journal', dit is het Europees publicatieblad voor overheidsopdrachten. Pistes worden onderzocht voor publicaties met budgetramingen boven de Europese drempel. DG Leefmilieu bekijkt hiertoe wat de mogelijkheden zijn in samenwerking met DG Growth.
- 2) Het driejaarlijks rapporteren over strategisch aankopen zoals voorzien in de Richtlijn overheidsopdrachten 2014/24/EC onder art. 83. Hierbij zouden de lidstaten een rapport afleveren over hun implementatie van duurzame overheidsopdrachten binnen hun lidstaat. De rapportering in het kader van de ICDO (jaarverslagen) zou hier zeker een input kunnen vormen.

Voor de implementatie van de monitoring op federaal niveau, zie punt 4.6.

3.6. Nieuwe ontwikkelingen binnen het beleid groene overheidsopdrachten

Twee discussies op het overleg in Wenen (8-9 september 2015) hebben aanleiding gegeven tot een debat over de grenzen van het beleid en actueel instrumentarium rond groene overheidsopdrachten. De Zweedse vertegenwoordiger gaf een presentatie over 'non-toxic preschools'. Het betrof een politiek gesteund project waarbij stakeholders (bedrijven m.b.t. speelgoed, schoonmaak, leerkrachten, ouders, aankopers, directeurs enz.) samengebracht werden om de chemische impact van producten op jonge kinderen in kleuteronderwijs en kinderopvang te bekijken. Daarbij werd het ganse instrumentarium (o.a. de groene criteriadocumenten) dat door de Zweedse autoriteiten al sinds 2000 ontwikkeld was voor hun beleid inzake groene aankopen ingezet voor het project rond de non-toxic preschools. Vernieuwend is daarbij dat het groene overheidsopdrachten instrumentarium nu los dreigt gemaakt te worden van de klassieke doelgroep (de aankopers) en zijn toepassing vindt bij nieuwe doelgroepen. Het verantwoordelijke Zweedse Agentschap identificeerde namelijk 3 doelgroepen die elk nood hadden aan eigen tools: 1) beslissingsmakers / strategische personen, 2) de klassieke aankopers en 3) personen die gebruik maken van de producten / diensten (zoals bijvoorbeeld de lesgevers). In het bijzonder werd voor doelgroep 1 richtlijnen via het web opgemaakt, voor doelgroep 2 informatie over marktanalyse e.d. en voor doelgroep 3 een informatiepakket en video over materialen (via de klassieke vormingsdagen voor leerkrachten en een helpdesk). De databank met criteria voor diverse productgroepen (o.a. schoonmaak, voeding, gebouwen, verlichting, witgoed, speelgoed, kleding, meubelen, huishoudelijke apparaten en keukentoestellen) en eveneens de middelen voor controle (labels e.d.) waren een belangrijke bron van inspiratie. Het ganse project zou heel wat discussie over sociale en

groene aspecten losgemaakt bij de verschillende stakeholders. De hele aanpak werd verder onderzocht voor implicaties op het Belgische niveau tijdens de ICDO-CCIM WG van 7 december 2015. Deze werkgroep was van oordeel dat, zonder bijkomende middelen, best op de klassieke doelgroep van overheidsaankopers gefocust dient te blijven om een stabiele ondersteuning in de toekomst te waarborgen.

Parrallel aan dit project heeft het FIDO / de gewesten via de ICDO-CCIM Wg duurzame overheidsopdrachten in de zomermaanden van 2015 een lange discussie gevoerd met DG Environment rond de scoop voor de nieuwe Europese groene criteria voor transport. De bestaande criteria van de Europese Commissie, zoals opgenomen in de GPP Toolkit, refereren naar technische specificaties voor groene wagens, bussen en vrachtwagens voor afvalinzameling. Het FIDO heeft steeds verdedigd dat dergelijke criteria maar een beperkt milieu-impact hebben en in een breder perspectief moeten gezien worden. Met name is de voorafgaande fase van een overheidsopdracht van belang, de marktverkenning. Daarbij is de eerste vraag op welke manier personen of goederen efficiënt verplaatst moeten worden tussen punt A en B. In de tweede plaats komt dan de discussie over de meest milieuvriendelijke verplaatsingsmiddelen (vliegtuigtickets, treinverplaatsingen, CO2 compensatie, fietsen, car-sharing, monitoring en reductie wagenpark, virtuele communicatievormen als een alternatief voor verplaatsingen enz.)

Een beperkt aantal leden van de Advisory Group van 8 en 9 september 2015 verdedigden dat een uitgebreide scoop niet de bedoeling van de criteriadocumenten rond transport kan zijn. Maar een aantal andere leden zagen in dat de discussie hierbij, net zoals in het Zweedse voorbeeld, geopend was naar de vraag rond doelgroepen (aankopers, strategische experts, andere experts) en verder naar het gebruik van het bestaande instrumentarium rond groene

overheidsopdrachten om de grootst mogelijke impact op gebied van duurzame ontwikkeling te genereren. GPP blijkt in deze een tool te zijn, maar een belangrijke tool om DO-doelstellingen te realiseren.

De Europese Commissie toont de bereidheid om de discussie over de aard van het instrumentarium en de doelgroepen in de toekomst verder onder de loep te nemen. Het geleverde werk rond GPP zou dan ook op termijn een grotere impact naar andere terreinen kunnen krijgen. DG Environment heeft tijdens het overleg van 8 en 9 september 2015 (Wenen) beloofd om de thematiek te bespreken met DG Research, DG Legio, en DG Move om te kijken of en hoe er afstemming tussen de verschillende beleidsdomeinen kan zijn en wat het GPP verhaal hierin kan betekenen.

Voor België zijn er een aantal gelijklopende zaken. Met name krijgen de ondersteunende diensten (helpdesk) geregeld vragen van hogescholen en universiteiten en zorginstellingen rond duurzame overheidsopdrachten. Maar van een structureel beleid of ondersteuning voor andere doelgroepen dan aankopers is er op dit moment geen sprake. Verder valt van Zweden te leren dat zij ook op de doelgroep van ziekenhuizen focussen voor de opmaak van groene criteria voor producten en diensten. Ook hier lijkt de doelgroep van de klassiek aankopers open getrokken te worden naar andere doelgroepen. Dat blijkt in het bijzonder belangrijk te zijn voor ethisch verantwoorde overheidsopdrachten (zie verder punt 3.7.)

3.7. The European Working Group on Ethical Public Procurement (EWGEPP)

Met betrekking tot het Europees beleidswerk rond ethisch verantwoorde overheidsopdrachten werd het FIDO uitgenodigd om de Belgische stand van zaken toe te lichten op de European Working Group on Ethical Public Procurement (EWGEPP) van 9 november 2015 (Brussel). Buitenlandse experts kijken naar België vanuit de opstart van 3 pilootprojecten m.b.t. ethische overheidsopdrachten (ILO en mensenrechten) bij FIDO, WSE, VVSG en stad Gent en 2 actuele projecten m.b.t. de activering van langdurige werklozen en personen met beperkingen via overheidsopdrachten (ACTIRIS en SPW) (zie verder punt 4.3 en 4.4.). Het FIDO heeft ook een terugkoppeling gegeven van de werkzaamheden en de organisatie van de GPP Next (zie punt 3.3.).

Op 9 november 2015 behandelde de EWGEPP de volgende punten: presentatie van verschillende recente NGO rapporten rond schending van arbeidsrechten in de handschoenenindustrie voor ziekenhuizen, voorbereiding van een conferentie rond ethisch verantwoord aankopen binnen de ziekenhuissector (lente 2016), voorstelling van de werkzaamheden van de GPP Next en relatie tussen de EWGPP en de Europese Commissie.

Het is de vraag of de EWGEPP in de toekomst hetzelfde gewicht in de schaal kan leggen als dat bijvoorbeeld voor de GPP Next het geval is in haar relatie met de Europese Commissie. De groep heeft een beperkt aantal vertegenwoordigers vanuit NGO's, de ziekenhuissector en enkele overheidsdiensten. De GPP Next daarentegen bevat experts vanuit leefmilieuadministraties van de 11 best presterende landen op gebied van duurzame overheidsopdrachten. Maar in tegenstelling tot de GPP Next heeft de EWGEPP op dit moment geen intensieve contacten met de Europese Commissie op basis waar-

van duidelijk wederzijds beïnvloeding plaatsvindt. Dat lijkt op dit moment haar grote bezorgdheid en tevens één van haar belangrijke aandachtspunten te zijn. Een vertegenwoordiger van de UK en van het FIDO (BE) hebben daarom aan de EWGEPP gevraagd om de volgende aspecten verder te onderzoeken: (1) de herziening rond de Buying Social Guide van de Europese Commissie en (2) het screenen van de Richtlijn 2014/24/EC op ethische relevante artikels die verder vorm gegeven kunnen worden in een EC beleidscontext.

Anderzijds pleit de GPP Next al jarenlang voor de uitbouw van gemeenschappelijke projecten tussen buurlanden met gedeelde middelen, maar blijkt daar maar niet in te slagen. De EWGEPP lijkt in concreto al te werken rond een conferentie inzake ethisch verantwoorde medische goederen voor 2016.

3.8. Ethische aspecten: Impact van uitspraken van het Hof van Justitie omtrent minimumlonen in overheidsopdrachten

Zowel de ICDO-CCIM vergadering van 7 december 2015 als het Netwerkoverleg van 10 december 2015 hebben zich over een uitspraak van het Hof van Justitie van 17 november 2015 gebogen omtrent het gebruik van minimumlonen in overheidsopdrachten. De discussie, die directe gevolgen kan hebben voor de Belgische overheidsopdrachten, laat zich als volgt samenvatten :

Het Hof van Justitie besliste in arrest C-115/14 (zaak Regiopost) dat de toekenning van overheidsopdrachten bij wet afhankelijk kan worden gesteld van de inachtneming van een minimumloon.

Op 23 april 2013 schreef de Duitse stad Landau een openbare aanbesteding uit voor de gunning van een overheidsopdracht voor het verrichten van postdiensten. De overheidsopdracht voorzag dat het bij wet van de deelstaat Rijnland-Palts vastgelegde minimumloon

van 8,70 euro gerespecteerd moest worden. Regiopost weigerde bij de intekening in de overheidsopdracht te verklaren dat het dit minimumloon zou respecteren, waarna het werd uitgesloten van de overheidsopdracht.

Is een dergelijke uitsluiting verenigbaar met het vrij dienstenverkeer zoals vastgelegd in artikel 56 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie? Het Hof van Justitie baseert zijn positieve antwoord op deze vraag op artikel 26 van Richtlijn 2008/14/EG van 31 maart 2004 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten: “De aanbestedende diensten kunnen bijzondere voorwaarden bepalen waaronder de opdracht wordt uitgevoerd, mits deze verenigbaar zijn met het Gemeenschapsrecht en in de aankondiging van de opdracht of in het bestek worden vermeld. De voorwaarden waaronder de opdracht wordt uitgevoerd, kunnen met name verband houden met sociale of milieuoverwegingen.”

Het Hof van Justitie oordeelt dat een bij wet vastgelegd minimumloon een dergelijke bijzondere voorwaarde is die verband houdt met sociale overwegingen. Hoewel een dergelijk minimumloon voor inschrijvers uit een lidstaat waar de minimumlonen lager zijn, een extra economische last vormt die de verrichting van hun prestaties in de lidstaat van ontvangst kan belemmeren, wordt deze maatregel gerechtvaardigd door het doel de werknemers te beschermen.

Het Hof voegt hieraan toe dat zijn andersluidende uitspraak in de zaak-Rüffert (HvJ 3 april 2008, nr. C-346/06), gebaseerd was op een sectorale, niet-algemeen bindend verklaarde cao die een hoger loonpeil voorzag dan het wettelijk vastgestelde minimumloon. *In casu* is een wettelijk minimumloon aan de orde die als dwingende minimumbeschermingsnorm in beginsel algemeen van toepassing is op de gunning van alle overheidsopdrachten in de deelstaat Rijn-

land-Palts, ongeacht de betrokken sector.

De ICDO-CCIM werkgroep merkt op dat de wettelijke bepalingen rond het minimumloon van een bepaalde lidstaat gekoppeld moeten worden aan de uitvoering van de opdracht die dient te gebeuren in de lidstaat waar de wettelijke bepalingen van toepassing zijn. De arresten geven dus geen uitspraak over overheidsopdrachten met complexe ketens als bijvoorbeeld kleding waarbij de productie vaak in niet Europese landen gebeurt.

Ondertussen hebben verschillende Waalse steden (Herstal, Serian, Liege) charters ondertekent tegen sociale dumping in overheidsopdrachten. Het zou een antwoord zijn op een noodkreet die vooral vanuit de bouwsector wordt gelanceerd. Naast een aantal wettelijke bepalingen inzake het respecteren van maximale werktijden, rusttijden, vakantietijden, veiligheid en gezondheid op het werk wordt ook uitdrukkelijk verwezen naar de problematiek rond minimumlonen.

3.9. Publieke raadpleging richtlijn 2012/27/EU m.b.t. Energie efficiëntie

Artikel 6 van richtlijn 2012/27/EU heeft betrekking op de aankoop van goederen, diensten en gebouwen door overheidsdiensten. De ICDO-CCIM werkgroep duurzame aankopen heeft destijds samengewerkt met de FOD Economie om de omzetting van dit artikel in het Koninklijk besluit van 13 juli 2014 mogelijk te maken.

De herziening van de richtlijn is voorzien voor de 2de helft van 2016. In voorbereiding hierop organiseerde de Europese Commissie een raadpleging op de volgende website:

<https://ec.europa.eu/energy/en/consultations/consultation-review-directive-201227eu-energy-efficiency>.

De leden van de werkgroep werden gevraagd om bij te dragen aan

de consultatie, onder coördinatie van de vertegenwoordiger van de FOD Economie.

3.10. Ontwikkeling van de ISO 20400 norm rond duurzaam aankopen

In 2013 was de Internationale Organisatie voor Standaardisatie (ISO) gestart met de werkzaamheden rond de ISO-norm 20400 rond duurzame aankopen. De normalisatie instellingen AFNOR (Frankrijk) en ANBT (Brazilië) hadden daartoe een voorstel ingediend.

Vanuit het Belgische Bureau voor Normalisatie (NBN) werd er een schaduwcommissie opgericht met de bedoeling de ontwikkeling van deze norm op te volgen. Het eerste plenaire overleg over de ontwikkeling van deze norm vond plaats op 22 en 23 september 2013 in Parijs. In 2014 en 2015 werden vooral commentaren behandeld. Tegen midden 2016 zouden de meeste commentaren geïntegreerd moeten zijn. In tegenstelling tot sommige andere landen die kozen voor publieke raadplegingen, worden de discussies in België in de schaduwcommissie gevoerd. Publicatiedatum van de norm zelf zou voorzien worden tegen de zomer van 2017.

4. Projecten en instrumenten

4.1. Verspreiding van goede praktijken

In het verleden werd het beleid rond duurzame overheidsopdrachten vooral vorm gegeven door verspreiding van groene criteria en bewijsmiddelen (zoals ecolabels) en sociale clausules. Dit instrumentarium dat hierrond werd opgebouwd blijkt nog steeds cruciaal voor het beleid. Maar het blijkt in praktijk niet altijd voldoende. Aanbestedende diensten doen vaak beroep op de expertise binnen andere diensten om snel hun eigen overheidsopdrachten vorm te geven. Daarnaast anticipeert dit op een trend waarbij informatie niet meer binnen één departement aanwezig is, maar verspreid over de departementen heen ontwikkeld en gebruikt wordt.

Via de ICDO-WG duurzame overheidsopdrachten werd een kleine stuurgroep van geïnteresseerde experts gerecruteerd die ervaring of ideeën hebben rond het verzamelen van goede praktijken. Verschillende departementen in de buurlanden of bij de Europese Commissie zetten namelijk al geruime tijd in op het bundelen en verspreiden van de goede praktijken via hun communicatiekanalen. Behalve een project van het Brussel Leefmilieu en enkele voorbeelden op de gidsvoorduurzameaankopen.be was er in België nog geen georganiseerde aanpak rond het bekend maken van goede praktijken.

De stuurgroep van 12 mei 2015 oordeelde dat haar werkzaamheden beperkt zouden blijven tot de opmaak van een uniforme fiche voor de verschillende Belgische overheidsinstanties en een beoordelingsmethode voor goede praktijken. Zij wil daardoor een kader scheppen voor het uitwisselen van goede praktijken, maar engageerde zich voorlopig niet in het effectief verzamelen van goede praktijken. Het is aan de verschillende gefedereerde entiteiten of lokale besturen om het kader in te zetten voor hun eventuele eigen werkzaamheden in deze.

Het uitwerken van het kader draaide rond 2 vragen :

- Wat zijn de criteria van een goede praktijk?
- Welke bronnen kunnen geraadpleegd worden voor de goede praktijken?

De stuurgroep stelde voor om voorlopig geen gemeenschappelijk forum (website) aan te duiden voor de bundeling van de goede praktijken. Dat betekent dat de fiches verspreid zullen staan op o.a. de websites van Brussel Leefmilieu, de gidsvoorduurzameaankopen, VVSG/Bestuurszaken en ev. andere websites. Dit vermijdt voorlopig de discussie over een nationale gemeenschappelijke communicatie

/ koepelwebsite enz. Deze discussie kan altijd via de Interministeriële Conferentie Duurzame Ontwikkeling opgepikt worden, mocht dit ooit een politieke wens zijn (zie punt 1.2.).

Een decentrale communicatie is niet altijd de beste situatie voor de aankopers die inspiratie kunnen vinden in goede praktische overheidsopdrachten op alle niveaus. Om de aankopers zo snel mogelijk door te verbinden naar de gezochte informatie, zal gestreefd worden om maximaal te cross-linken tussen de websites (Gidsvoorduurzameaankopen, website van VVSG en Bestuurszaken, website van SPW, website van Brussel Leefmilieu).

De resultaten van het uitwerken van het kader rond goede praktijken is terug te vinden op <http://gidsvoorduurzameaankopen.be/nl/goede-praktijken-2015-0>

Het Vlaams Steunpunt voor duurzame overheidsopdrachten voor de lokale besturen maakt ondertussen gebruik van de resultaten van de werkgroep bij haar wedstrijd voor de inzameling van de meest duurzame overheidsopdrachten. Op de studiedag overheidsopdrachten van VVSG (april 2016) zal het project voorgesteld en de winnaars bekend gemaakt worden.

Voor het federale niveau heeft FOR/CMS verklaart dat ze in de toekomst willen meewerken aan het in kaart brengen van de goede praktijken voor de relevante raamovereenkomsten van FOR.

Daarnaast werd in december 2015 een eerste concrete federale fiche afgeleverd door het Rijksdienst voor Sociale Zekerheid voor een mogelijk raamovereenkomst voor alle Openbare Instellingen van Sociale Zekerheid voor de inzameling van afval. De fiche vermeldt goede praktijken inzake milieubeheerssystemen, een 20% gunningscriterium voor het verminderen van de restfractie en voor het samenwerken met sociale economiebedrijven m.b.t. verwerking

van bepaalde restfractie.

4.2. Projecten rond sociale en ethische aspecten in overheidsopdrachten

De terminologie rond sociale en ethisch verantwoorde overheidsopdrachten is niet altijd eenduidig, vooral niet in een internationale context. In dit verslag hebben sociale aspecten betrekking op de tewerkstelling van langdurig werklozen of personen met beperkingen. Ethische verantwoordelijkheid gaat vooral om arbeidsvoorwaarden en in het bijzonder het naleven van de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO)-conventies en mensenrechtenclausules in de publieke overheidsopdrachten.

Hoewel de twee aspecten al geruime tijd aandacht krijgen in de beleidsdocumenten en regelgeving (actieplannen, omzendbrieven enz.) van de federale, Vlaamse, Brussels en Waalse overheden, lijkt er bij de ontwikkeling van het instrumentarium een opvallend verschil te zijn in het vastleggen van prioriteiten. Overheidsdiensten in het Noordelijk landsgedeelte hebben in 2014 en 2015 vooral ingezet op het instrumentarium rond de ethische aspecten, de diensten in het Zuidelijk landsgedeelte en Brussels Hoofdstedelijk Gewest hebben vooral ingezet op de sociale aspecten. Op beleidsniveau leek dit in 2015 bijzonder interessant te zijn binnen de vergaderingen van de ICDO-CCIM werkgroep met het oog op beleidsontwikkeling en wederzijdse beïnvloeding. Het idee van charters tegen sociale dumping bij overheidsopdrachten bij verschillende Waalse steden, bijvoorbeeld, leek zeer welkom te zijn om te anticiperen op mogelijk gelijkaardige ontwikkelingen binnen Vlaanderen. Anderzijds kunnen de Vlaamse initiatieven rond ethisch verantwoorde overheidsopdrachten een inspiratie zijn voor de Waalse diensten. De federale diensten hebben dan weer ingezet op beide aspecten (zie punt 2.3.).

De Belgische aanpak inzake sociale / ethische verantwoordelijkheid

heeft ook een Europese inslag. Op basis van het overleg van de European Working Group on Ethical Procurement (EWGEPP, zie 3.7.) blijken verschillende Zweedse overheidsdiensten interesse te hebben in de Belgische projecten, in het bijzonder de projecten rond de sociale clausules (zie verder punt 4.4.). Daarnaast valt te benadrukken dat de initiatieven rond de ethische verantwoordelijkheid (zie 4.3.) in aanzienlijke mate steunde op de ervaring van verschillende Zweedse steden (vooral Malmö, Göteborg en Stockholm). Daarom werden de contacten in de maand december versterkt en werd een overleg voorbereid voor 19 januari 2016. Het doel zal er hoofdzakelijk in bestaan om de Zweedse autoriteiten op de hoogte te brengen van de aanpak inzake Belgische sociale overheidsopdrachten, en mogelijk ook om terugkoppeling te krijgen over de Zweedse aanpak inzake ethische overheidsopdrachten.

Om een beter beeld te krijgen op de problematiek van ethische verantwoordelijkheid in de toeleveringsketen werden overlegmomenten gepland met het FIDO en vertegenwoordigers van de volgende organisaties: Proximus CSR team (19 mei 2015), Sedex (op 1 april 2015), Ecovadis (op 31 maart 2015), Febenat (de sector voor de Belgische natuursteen op 16 oktober 2015) en Business Social Compliance Initiative (BSCI) (op 21 oktober 2015).

4.3. Projecten rond ethisch verantwoorde overheidsopdrachten

Verschillende steden en landelijke bestuursniveaus in Europa zijn gestart met pilootprojecten rond de controle op naleving van duurzame aspecten en in het bijzonder Internationale Arbeidsorganisatie (IAO)-conventies en mensenrechtenclausules in de publieke overheidsopdrachten. Vooral voor productgroepen als de aankoop van kleding/textiel, maar ook in de sectoren harden vloeren en ICT apparatuur gebeurt de productie in sommige landen onder menonwaardige omstandigheden.

Vele aanbestedende diensten proberen de problematiek op te vangen door de ondertekening van een verklaring op eer, toegevoegd aan de offertes, te controleren. De ervaring leert inmiddels dat aanbestedende overheden hiermee amper een zicht krijgen op de werkelijke arbeidsomstandigheden in de productieketen. Daarom onderzoeken verschillende besturen hoe ze verder kunnen gaan dan zulke verklaringen op eer. Ze bekijken hoe duurzame aspecten, en in het bijzonder IAO en mensenrechtenclausules, in een concrete keten worden gerespecteerd door de opdrachtnemers van publieke overheidsopdrachten.

De drie onderstaande projecten kregen in 2015 concreet vorm en ondersteuning vanuit verschillende overheidsdiensten. Een overkoepelende stuurgroep van vertegenwoordigers van verschillende overheidsdiensten vergaderde op regelmatige wijze om informatie uit te wisselen over de stand van zaken m.b.t. deze projecten. Ze heeft in 2014 en 2015 ook de sectororganisaties Fedustria en Creemode en de NGO Schone Kleren Campagne gevraagd om haar visie op de initiatieven toe te lichten. Behalve de opstart van de verschillende projecten heeft de stuurgroep een engagementsverklaring opgesteld die de relatie tussen de stuurgroep en de deelnemende aanbestedende diensten regelt. Belangrijke input voor de tekst werd

geleverd door het FIDO, WSE en Bestuurszaken.

Alle drie de projecten hebben vooral het formuleren van aanbevelingen voor aankopers op het oog. Het betreft een leercyclus dat de transparantie in de keten en de mogelijkheid tot actie moet vergroten. Op dit moment focussen de projecten in het bijzonder op de uitvoering van de opdrachten (project FIDO en WSE) en op de voorbereidende fase (project Stad Gent – VVSG). Geen enkele van de 3 projecten heeft de selectie van inschrijvers via naleving van ILO-conventies op het oog.

In pilootproject 1 zal het FIDO de (federale) aankopers en haar opdrachtnemers aanmoedigen een beter zicht te krijgen op hun toeleveringsketen op gebied van maatschappelijke verantwoordelijkheid. Het FIDO heeft daartoe een onafhankelijk bureau (Ecovadis) aangesteld voor het laten uitvoeren van een 20-tal risico-analyses bij leveranciers op gebied van duurzame ontwikkeling. De analyses gebeuren in het kader van de uitvoering van de opdrachten. Opdrachtnemers zullen geverifieerd worden op de naleving van hun verantwoordelijkheid inzake IAO-conventies en mensenrechten en andere duurzame aspecten, dit binnen hun eigen keten en binnen die van hun leveranciers. Het FIDO focust hierbij in de eerste plaats op overheidsopdrachten met relatief grote budgetramingen (meer dan 100 keuro), op lange duur contracten en opdrachten m.b.t. gevoelige sectoren (kleding, ICT, harde vloeren). Specifieke informatie m.b.t. een concrete overheidsopdracht blijft vertrouwelijk tussen het FIDO, aanbestedende overheid en de opdrachtnemer. Het project heeft een maximale duur van 3 jaren en zal afgesloten worden met een publiek toegankelijk eindrapport met aanbevelingen voor aankopers.

Een uitgebreide toelichting m.b.t. dit pilootproject werd gegeven tijdens de zomermaanden en in oktober 2015 voor het netwerk van federale aankopers. Het voorziene budget voor het uitvoeren van de risico-analyses bedraagt 20.000 euro. In december werden

een viertal kandidaat aanbestedende overheidsdiensten geïnventariseerd. Het betreft overheidsopdrachten met budgetramingen van verschillende honderd duizenden of miljoenen euro in de sectoren kleding en ICT. Verdere implementatie wordt voorzien voor 2016.

Pilootproject 2: gelijklopend heeft het Vlaamse Departement Werk en Sociale Economie in samenwerking met de stuurgroep een engagementsverklaring uitgewerkt. Deze verklaring omschrijft op welke wijze aankopers kunnen verwijzen naar IAO-Conventies en mensenrechten en de controle hier op. De instrument voorziet in een vragenlijst en een beoordelingslijst die toegevoegd worden aan het bestek en die de aanbestedende overheid toelaten om een eerste inschatting te geven van de risico's op het schenden van IAO-conventies en mensenrechten. Indien het risico hoog wordt ingeschat, kunnen audits ter plaatse worden uitgevoerd. Het project voorziet de doorlichting van verschillende grotere overheidsopdrachten. Eind 2015 waren 3 lokale besturen, het facilitair bedrijf en 1 federale aankoopdiensten rond kledij betrokken bij het project. Begin 2016 wordt er gekeken of audits daadwerkelijk uitgevoerd dienen te worden.

Pilootproject 3: eveneens gelijklopend met de 2 hoger beschreven pilootprojecten wil de Stad Gent samen met de Vereniging voor Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) een analyse laten uitvoeren van de overheidsaankopen in het segment werkkledij en persoonlijke beschermingsmiddelen. Het project heeft het marktonderzoek van duurzame werkkledij en de begeleiding van de bestekopmaak op het oog. Duurzaamheid focust hier op de beschikbaarheid van milieuvriendelijk katoen en de naleving van de IAO-conventies tijdens het productieproces. De looptijd betreft 1 jaar en het project is de 3e week van september van start gegaan. Eind 2015 waren 16 bedrijven, 3 sectorfederaties, 6 aankopers op verschillende niveaus (steden, Vlaamse departementen en federaal) betrokken bij het project. Ook de steden Zürich en Parijs werden via een vragenlijst bevraagd. In de maand maart 2016 zal een marktbevraging georga-

niseerd worden. Daarna zal gekeken worden wat effectief aangekocht zal worden.

4.4. Projecten rond sociaal verantwoorde overheidsopdrachten

Specifieke vormingen rond sociaal verantwoorde overheidsopdrachten bij de FOD Kanselarij werden georganiseerd op 9 maart 2015 door het FIDO en in november 2015 door Escala.

Binnen het Netwerk van federale aankopers werd geregeld onderzocht op welke wijze de federale diensten meer sociaal verantwoord zouden kunnen aankopen. Daarmee zochten ze naar pistes die de invulling van de omzendbrief van 16 mei 2014 zouden kunnen vormgeven. De aankopers drongen daarbij vooral aan op concrete clausules voor bepaalde productgroepen. Na een inventarisatieronde van geschikte product- en dienstengroepen voor sociale clausules binnen het netwerkoverleg organiseerde de FOD P&O op 30 november (FR) en op 3 december (NL) vormingsdagen voor aankopers met het oog op de productie voor deze clausules. De besproken product- en dienstgroepen betroffen: onderhoud textiel, schoonmaak, ICT, catering en verhuus.

Het Netwerk denkt aan de opmaak van een clausuledatabank. Hierin zouden ook de clausules m.b.t. de sociaal verantwoorde overheidsopdrachten opgenomen kunnen worden.

Informatie en uitwisseling over projecten in de andere gewesten kwam ook geregeld ter sprake op het netwerkoverleg. Hieronder een korte toelichting.

Om de werkloosheidsgraad van 26,5 % in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op te vangen gebruikt ACTIRIS overheidsopdrachten als een instrument tot integratie van langdurig werklozen en personen met beperkingen in het courante arbeidscircuit. De dienst heeft daartoe een gans instrumentarium ontwikkeld rond sociale clausules voor deze doelgroepen en on-the-job vorming. Zo werden er in 2013 30 overheidsopdrachten gelanceerd waarin dergelijke clausules opgeno-

men werden. Uit metingen van 2014 bleek dat 70 % van de personen die via deze opdrachten aangenomen werden, later niet meer terug te vinden waren op de werkloosheidslijsten van het gewest. Actiris werkt minder met sociale economie. De nadruk ligt op stage of inschakeling van werkzoekenden. De dienst krijgt veel vragen m.b.t. de integratie van sociale clausules voor catering, schoonmaak en tuindiensten. Clausules m.b.t. het in dienst houden van personeel bij tuindiensten en schoonmaakdiensten behoren tot één van de mogelijkheden van de sociale clausules. Actiris beschikt over een team van een 2-tal personen die de overheidsopdrachten mee opvolgen m.b.t. de uitvoering van de sociale clausules.

Ook SPW heeft sterk ingezet op het gebruik van sociale clausules voor het Waalse Gewest. Voorstellen voor clausules werden in stakeholderoverleg besproken met overheidsdiensten, juristen, vertegenwoordigers van de constructiesector, de sociale economie enz. Het overleg heeft een set van sociale clausules opgeleverd, een beslissingsboom voor het gebruik van deze clausules en handboeken. Ook wordt voorzien in bijkomende hulp door facilitateurs. Momenteel zouden in ongeveer 30 Waalse opdrachten sociale clausules opgenomen zijn. Het betreft de clausule rond vorming, de flexibele clausule en de clausule m.b.t. marktreservering. Er blijkt heel wat interesse te bestaan vanwege de overheidsdiensten, maar ook van de kant van de bedrijven.

4.5. Werkzaamheden rond een ontwerp van herziening van de federale omzendbrief 307 sexies m.b.t. de aankoop en leasing van milieuvriendelijke wagens

Een bijzondere werkgroep van het overlegplatform van federale aankopers is reeds een drietal jaar actief rond de herziening van de omzendbrief 307 quinquis, het federale instrument rond leasing en aankoop van wagens voor de federale diensten. De werkgroep bevat vertegenwoordigers van de FOD Economie, het FIDO en de FOD P&O en stemt af met het netwerk van federale aankopers. In 2015 werd er, mede omwille van beperkte middelen en personeelwissels bij de FOD P&O, slecht in beperkte mate verder gewerkt aan de tekst.

M.b.t. de vergroening van het federale wagenpark werden volgende punten opgenomen in het ontwerp van tekst :

- realistische en ambitieuze ecoscores. Deze werden vastgelegd op basis van een grondige analyse van het Belgisch wagenpark (via FEBIAC en VITO databank 2013 en rapporten van VUB 2014);
- bepalingen rond rapporteringsverplichtingen voor het federaal wagenpark (in lijn met de vroegere afspraken in de ICDO werkgroepen Mobiliteit en EMAS 2013-2014);
- -het gewicht voor de gunningscriteria voor ecoscores (25%), gekoppeld aan duidelijke evaluatiemethodes;
- het uitvoeren van TCO berekeningen van het huidig wagenpark om de budgetplafonds voor aankoop en leasing te bepalen.

Inmiddels bereidt het Rekenhof zich voor op een mogelijke opdracht inzake het in kaart brengen van het wagenpark van de federale overheid dat in 2016 zou plaatsvinden. Het FIDO werd in deze bevestigd met betrekking tot de vroegere werkzaamheden in de ICDO werkgroepen Mobiliteit en EMAS en wenst de resultaten van deze laatste werkgroep in rekening te brengen voor haar (mogelijk) onderzoek. Indien het onderzoek werkelijk van start zou gaan, dan worden de eerste teksten verwacht tegen de zomer van 2016.

4.6. Monitoring duurzame overheidsopdrachten

Naar aanleiding van de discussie over de federale omzendbrief van 16 mei 2014 en in opvolging van het overleg dat reeds in 2014 plaatsvond, werden in 2015 verdere stappen ondernomen om het monitoren van duurzame overheidsopdrachten mogelijk te maken.

Monitoring levert cijfergegevens op die gebruikt kunnen worden om politieke vertegenwoordigers (ministers, parlementsleden) of de pers op de hoogte te brengen van de stand van zaken van de implementatie van het beleid DOO. Maar monitoring heeft ook een kwalitatieve inslag. Het laat toe om een zicht te krijgen op het gebruik van ontwikkelde instrumenten door aankopers (criteria, calculatoren, handboeken, gebruik van beste praktijken, pilootprojecten,...) en de nood aan de ontwikkeling van toekomstige instrumenten. Een goede analyse en een degelijke gegevens laten beleidsmakers toe om te oordelen of aankopers effectief gebruik maken van criteria, sociale clausules, innovatieve vormen van aanbesteden of het gebruik van alternatieven. Het is vooral deze informatie die nieuwe technieken of hiaten in de verf kan zetten en het mogelijk maakt om het beleid bij te sturen in de richting van duurzame ontwikkeling voor werken, diensten en leveringen. De informatie kan zo ook gebruikt worden om goede praktijken beter in de verf te zetten, vooruitlopende duurzame aankopers en nieuwe duurzame problemen m.b.t. producten, diensten en zelfs werken tijdig te identificeren en hierrond te communiceren via de helpdesks en eventueel workshops te organiseren naar meer duurzame praktijken.

In 2014 werd een nota opgemaakt die verschillende pistes identificeert om monitoring op het federale niveau door te voeren. De nota onderzoekt 5 pistes :

- A) via de jaarlijkse ICDO rapportering, in het kader van de omzendbrief van 16 mei 2014;

- B) via E-Notification (het nationaal platform voor de aankondiging van de opdrachten): het toevoegen van indicatoren duurzame ontwikkeling in E-Notification;
- C) via een indicator duurzame ontwikkeling in het FEDCOM systeem;
- D) via indicaties rond duurzame ontwikkeling in E-Catalog;
- E) via de rapporteringsinitiatieven van de Europese Commissie (zie verder punt 3.5).

Voor initiatief A kan naar voorliggend jaarverslag en de rapporten van de leden van de ICDO verwezen worden.

Initiatief C is gerealiseerd, maar geeft te weinig informatie omdat de definitie 'duurzame ontwikkeling' momenteel niet verder verduidelijkt worden in het systeem.

Initiatief E wordt door de ICDO-CCIM werkgroep duurzame overheidsopdrachten aandachtig opgevolgd om te anticiperen op eventuele Europese initiatieven.

Initiatief B en D werden voorlopig on-hold geplaatst omwille van aanzienlijke budgetimplicaties. Ze werden wel geheroriënteerd. Met betrekking tot E-Catalog heeft het FIDO met de dienst verantwoordelijk voor E-Catalog bekeken of het mogelijk was om informatie op te vragen bij de leveranciers op basis van indicatoren duurzame ontwikkeling. Hier wordt in de eerste instantie gedacht aan de hoeveelheid artikelen met een type-I ecolabel die aangekocht werden via de raamcontracten van FOR. Andere indicaties rond duurzame ontwikkeling worden besproken tussen de twee diensten.

Vanaf 1 januari 2016 wenst de FOD P&O nog enkel via E-catalog te werken voor de relevante raamcontracten van FOR. De mogelijkheden rond duurzame ontwikkeling en E-Catalog zullen verder onderzocht en geïmplementeerd worden.

Voor wat betreft de heroriëntering m.b.t. het monitoringproject E-Notification, werd onderzocht of het mogelijk zou zijn om de 30.000 aankondigingen per jaar te onderzoeken op aanwijzingen rond duur-

zame ontwikkeling. Daartoe werd onderzocht of de bestaande titels in de aankondigingsdocumenten gebruikt kunnen worden (zoals bijvoorbeeld het voorbehouden van opdrachten) of dat er relevante informatie uit de omvangrijke data van de 30.000 aankondigingsdocumenten gefilterd kan worden. Een eerste test werd uitgevoerd in november 2015. Daaruit bleek dat het om een bijzonder complexe gegevensverwerking zou gaan die vereenvoudigd dient te worden. Ook bleek dat het project zeker een impact voor de gewesten en lokale besturen zou kunnen hebben. Een overleg met vertegenwoordigers van de dienst E-Procurement, de FOD Economie, FIDO en de drie gewesten werd daarom belegd op 16 december 2015 met het oog op het screenen van de aanwezige data en het eventueel gebruik ervan in toekomstig beleidswerk. De groep besloot dat slechts een zeer beperkte set van indicatoren gebruikt zou kunnen worden in het kader van de monitoring duurzame overheidsopdrachten, en dat tevens een bijkomende indicatorenset rond duurzame aspecten nodig zou zijn. Dit laatste veronderstelt samenwerkingen tussen de gewesten en de federale overheid en het voorzien van budget. De groep zet haar werkzaamheden verder op 2 februari 2016.

4.7. Aandachtspunt voeding in overheidsopdrachten

Het advies van de Federale Raad voor duurzame ontwikkeling van 24 april 2015 rond voedselverlies en voedselverspilling en in het bijzonder §11 van dit advies gaf de volgende beleidsaanbeveling "De raad vraagt een grotere aandacht voor voedselverlies en -verspilling in de richtlijnen voor de bestekken op het vlak van catering. Het is aangewezen dit verder te onderzoeken via de werkgroep duurzame overheidsopdrachten van de ICDO."

De ICDO-CCIM werkgroep DOO heeft zich op 5 mei 2015 over deze vraag gebogen en de volgende pistes geïnventariseerd:

- Het voorontwerp van Federaal plan duurzame ontwikkeling wordt een actie m.b.t. het voorkomen van voedselverspilling en de

herverdeling van overschotten op het oog. De tekst is (december 2015) nog niet besproken door de leden van de federale regering;

- De werkzaamheden van de Europese Commissie / JRC rond het ontwikkelen van groene criteria voor overheidsopdrachten rond voeding en catering. JRC heeft hier in het bijzonder een website rond ontwikkeld, te vinden op http://susproc.jrc.ec.europa.eu/Food_Catering/. Rond de huidige criteria voor voeding en catering van de Europese Commissie liet JRC in 2015 een vragenlijst rondgaan.
- In Vlaanderen kan onder andere verwezen worden naar de werkzaamheden van Bioforum, de interesse van het Facilitair Bedrijf (Vlaanderen) inzake een beslissingsboom om bepaalde duurzaamheidsaspecten af te wegen (lokaal, fair trade, ...), de Vlaamse werkgroep verantwoordelijk voor het uittekenen van een roadmap rond voedselverlies en clausules rond catering, in samenwerking met de Vlaamse Task Force duurzame overheidsopdrachten en een netwerk bij de Vlaamse lokale besturen dat zich bezighoudt rond voedselverspilling.

Verder hebben de voedselbanken de hulp ingeroepen van het FIDO m.b.t. de beoordeling van het aanbod van voedingsproducten ter waarde van 11 miljoen euro. Net zoals in 2014 heeft het FIDO in 2015 verder invulling gegeven aan het verduurzamen van het in het bestek voorziene aanbod.

4.8. Actualisatie www.gidsvoorduurzameaankopen.be

In 2005 werd de website www.gidsvoorduurzameaankopen.be in het leven geroepen. Het instrument vertaalt de beleids- en strategische keuzes in kant en klare werkinstrumenten voor de aankopers, en krijgt internationaal (OESO, zie punt 3.1.) lovende vermeldingen.

Het belang van de site voor de Belgische aankopers kan afgeleid worden uit onderstaande statistieken (cijfers uitgefilterd voor Belgische

bezoeken):

Periode	Aantal sessies vanuit België	Aantal nieuwe sessies vanuit België	Aantal nieuwe gebruikers vanuit België	Gemid. verblijfsduur per sessie
1/12/2011 1/12/2012	4392	61 %	2716	3:49
1/12/2012 1/12/2013	3118	70 %	2228	2:59
1/12/2013 1/12/2014	5812	64,2 %	3736	4:27
1/12/2014 1/12/2015	6884	66,5 %	4576	4:38

Omwille van kostenbesparingen werd het instrument in 2014 niet meer uitbesteed aan een privépartner maar overgebracht onder het beheer bij de federale diensten (FEDICT). In 2016 wenst het FIDO een volledig fris en actueel instrument aan te bieden. Hiervoor wenst zij een grondige inhoudelijke actualisatie door te voeren, gebaseerd op het laatste stand van zaken m.b.t. regelgeving en instrumentarium. De doelgroep blijft de federale, en indirect de Belgische, aankopers van overheidsdiensten.

Op herhaaldelijke vraag van de gewesten, bedrijven en consultants fungeert de website ondertussen niet meer alleen als een instrument met eigen (door PODDO of FIDO) ontworpen deelinstrumenten (pilotprojecten, criteria, labels, federale regelgeving), maar ook als een strategisch doorverwijzingsinstrument (koepelsite) naar het instrumentarium dat ontwikkeld werd/wordt in de gewesten en het Europese niveau. De bundeling van de krachten tussen de Belgische

entiteiten m.b.t. criteriaontwikkeling (vooral Vlaanderen en FIDO), communicatie rond goede praktijken (Brussel leefmilieu), strategisch ontwerp rond sociale aspecten (SPW) en uitbouw van label en pilootprojectinformatie (FIDO), dit alles in overeenstemming met het Europese instrumentarium, maakt complementaire werking rond duurzame overheidsopdrachten mogelijk met respect voor ieders bevoegdheidsniveau. Mogelijk verklaart deze strategische oriëntering deels het toenemend gebruik en verblijfsduur van de gidsvoorduurzame aankopen vanuit verschillende Belgische overheidsniveaus (federaal, gewesten, provincies, gemeenten enz.).

Tot voor 2015 verwees de gids naar 24 milieu- en sociale labels die als bewijsmateriaal kunnen fungeren m.b.t. het duurzaam karakter van een dienst of product bij overheidsopdrachten. Gezien de laatste actualisatie dateerde van de zomer van 2011, heeft het FIDO de labels grondig herbekeken en aangevuld. De dienst onderzocht daartoe in de lente van 2015 het huidig aanbod van criteria voor duurzame producten en diensten bij 24 labelorganisaties. Daarnaast ging het op zoek naar een bijkomend labelaanbod. Omdat het aantal in omloop zijnde sociale en ecologische labels echter hoog oploopt, werd beroep gedaan op art. 43 (keurmerken) van de richtlijn overheidsopdrachten 2014/24/EU. In dit artikel worden 4 relevante voorwaarden omschreven waaraan labels moeten voldoen in het kader van overheidsopdrachten. Elk nieuw label diende aan alle voorwaarden te voldoen. Op basis van dit onderzoek werden 14

bijkomende labels geïdentificeerd, in het bijzonder voor de sectoren voeding, kleding, verpakkingen en financiële producten.

Om haar persoonlijk engagement inzake sociale verantwoordelijkheid waar te maken, heeft het FIDO voor dit project 2 maanden uitstekend samengewerkt met een werkzoekend persoon met fysieke beperkingen. Alle aanpassingen werden in de zomermaanden van 2015

doorgevoerd en kunnen geraadpleegd worden op de website www.gidsvoorduurzameaankopen.be.

Verder aanpassingen van de gids worden op korte termijn gepland. Het betreft in het bijzonder de inhoudelijke actualisatie van gevalideerde en niet gevalideerde fiches, de uitbreiding van de tabel goede praktijken met referenties naar sociaal verantwoorde aankopen in het buitenland en het houden van een beperkte tevredenheidsbevraging. Een overheidsopdracht voor deze opdracht werd doorlopen in de tweede helft van 2015. Opstart van het project zal uitgevoerd worden in samenwerking met de firma's Karistem en The Global Picture vanaf januari 2016.

4.9. Eerstelijnsondersteuning vanuit het FIDO

Tussen 1 januari en 1 december ontving het FIDO 140 vragen m.b.t. het beleid en het instrumentarium duurzame overheidsopdrachten.

In het algemeen gaat het om :

- Vragen vanuit allerlei Europese instanties en consultants over de implementatie en coördinatie van Belgische duurzame overheidsopdrachten;
- internationale uitwisselingen en afstemming tussen experts uit andere lidstaten rond beleid en instrumenten;
- afstemming tussen regio's en het federale niveau;
- vragen van bedrijven of sectoren over het beleid en instrumentarium
- vragen om concrete hulp bij de opmaak van bestekken met grote budgetramingen;
- vragen over de implementatie van het federale beleid
- het beantwoorden van parlementaire of journalistieke vragen;
- enz.

Perspectieven 2016

De ICDO werkgroep duurzame overheidsopdrachten zal in 2016 vooral volgende zaken verder opvolgen :

- de verdere versterking van de Belgische capaciteit op internationale en Europese overlegmomenten door goede afspraken binnen de ICDO-CCIM werkgroep duurzame overheidsopdrachten;
- de omzetting van de richtlijn overheidsopdrachten 2014/24/EC in Belgisch recht;
- de analyse van de verdere implementatie van de omzendbrief van 16 mei 2014,
- het verzamelen en analyseren van gegevens rond duurzame aankopen op basis van de verschillende monitoring initiatieven
- het bewaken van het agendapunt 'duurzame ontwikkeling' op het overlegplatform van federale aankopers;
- de eerste resultaten van de verschillende pilotprojecten en samenwerkingen rond ethische en sociale clausules in overheidsopdrachten.

© Secretariaat van ICDO

Hertogstraat 4, 1000 Brussel
Tel: 02/501.04.62
Website: www.fido.belgium.be

Niets uit deze online publicatie mag overgenomen worden zonder uitdrukkelijke schriftelijke toestemming van het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling. Indien u meer informatie wenst over de gegevens in dit jaarverslag kunt u contact opnemen met de dienst Communicatie, via communicatie@fido.fed.be

Verantwoordelijk uitgever : Dieter Vander Beke, Directeur a.i.,
Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling, Hertogstraat 4, 1000 Brussel.

Wettelijk depot: D/2016/11945/02